

geçmişten günümüze
SİVAS FOTOĞRAFHANELERİ

Turgay KURAL

2. Baskı

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Geçmişten Günümüze Sivas Fotoğrafhaneleri

ISBN

978-605-7902-79-5

Metin Yazarı

Öğr. Gör. Turgay Kural

Kapak ve İç Düzen

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası

Baskı

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası
Sertifika No: 40954

Dağıtım

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas 2023

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO: 266

12/04/2023 Tarih ve 7 Numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayın Kurulu Kararı ile 19/04/2023 Tarih ve 18 Toplantı Sayılı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Kurulu Kararına istinaden basımı uygun görülmüştür.

İNCELEME KOMİSYONU:

Prof. Dr. Bilal Kemikli

Doç. Dr. Hülya Kaynar

Dr. Öğr. Üyesi Bilal Sert

Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi / BURSA

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mimarlık Fakültesi / SİVAS

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi / SİVAS

* Bu kitabın her hakkı saklı olup, tümünün yada bölümlerinin fotokopi, teksir, elektronik ya da başka yollarla çoğaltılması ancak yazarının yazılı onayıyla olabilir.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	7
Sunuş	9
Fotoğrafçılığın Doğuşu ve Gelişimi	11
Osmanlı İmparatorluğu'nun Fotoğraf İle Tanışması	13
Alaminüt Fotoğrafçılık ve Stüdyo Fotoğrafçılığı Açısından Sivas'a Genel Bir Bakış	15
Osmanlı Dönemi Fotoğrafhaneleri	23
Djevahirdjian (Cevahirciyan)	24
Dildilyan Biraderler	26
Encababian Frères	28
Dikrian Zopabourian	30
Touran /Douran Frères	32
Bedâyi Fotoğrafhanesi	34
Fotoğrafçı Mehmed Efendi	35
Fotoğrafçı Melikşeriflioğlu Mehmet Efendi	36
Bizim Foto	37
Foto Galip	39
Fotoğrafçı Setrekli Mehmet	40
Foto Zafer	42
Hilâl Fotoğrafhanesi / Foto Mevlüt	47
Erken Cumhuriyet Dönemi Fotoğrafhaneleri 1923 - 1945	49
Terakki Fotoğrafhanesi	50
Foto Sadi	52
Foto İsmail	54
Foto İbrahim - Köylü Fotoğrafçılık	55
Foto Muzaffer - Foto Bahattin	56
Foto Cabir	57
Foto Sebat - Foto Işık	58
Foto Şükrü	60
Foto Mahmut -Foto Yılmaz	61
Foto Recep	62
Hilmi Şevket Fotoğrafhanesi	63
Foto Şevket	64
Foto Sübütay	65
Foto Mehmet	65
Foto Işık	66
Foto Süleyman	68
Foto İzzet	69
Foto Örnek	70
Foto Müttalip	79
Foto Ressam - Foto Kazım	80

1946 - 1991 Dönemi Fotoğrafhaneler	81
Foto Kamil	82
Foto Ressam	83
Foto Fikri	84
Foto Zeki - Foto İpek	86
Foto Ziya - Foto Sebat	88
Foto Gürün	90
Foto Cemal - Foto Zeki	92
Foto Star - Foto Nil - Foto Faruk - Foto Kemal	94
Foto İlhan	96
Foto Özdal	97
Foto Asker - Foto Hüner	98
Foto Şağban	100
Foto Ressam - Foto Özen	102
Foto Muharrem	103
Foto Enver	104
Foto Şükrü - Foto Rekor - Foto Sabah	106
Foto Binali	107
Foto Net	108
Foto Şehir	110
Foto Mehmet	111
Foto Güven - Foto Dilek	112
Foto Fethi	114
Foto Osman	115
Foto Kral - Foto Görçek - Hakan Color - Foto Işık	116
Foto Sevil - Foto Bedir	118
Foto Ekrem	119
Foto Nuri	120
Foto Mecit	121
Foto Şems	122
Foto Yılmaz - Foto Recep	123
Foto Yücel	124
Foto Ay-Gün - Foto Cihan	126
Foto Taç	128
Foto Bella - Foto Elit	129
Foto Acar	130
Foto Sertaç	131
Foto Fehmi	132
Foto Nihat	134
Foto Sema	136
Foto Şirin	137
Foto Selçuk	138
Foto Hüner - Foto Habil	139
Aslı Stüdyo	140
Foto Uzay	142
Foto Aygün	143
Foto Turgut	144

Foto Hayal - Foto Kent	145
Foto Afacan	146
Foto Gökpınar	147
Foto Özen	148
Foto Elif	149
Foto Şahin - Foto Akin	150
Foto Doğan - Foto Set	151
Stüdyo Necmi	152
Foto Turan	153
Foto Gardaşlar	154
Foto Taç	155
Foto Gökhan	156
Foto Fikret - Foto Ben	157
Foto Gürün	158
Foto Galip	159
Foto Bahri	160
Foto Hicazi	162
Foto Reşat	163
Foto Kenan - Doğa Fotoğrafçılık	164
Foto Gökkuş	165
Foto Hüner	166
Foto İbrahim	167
Foto Mehmet	168
Foto Remzi	169
Foto Pembe	170
Foto Gül - Foto Turan	171
Soylu Fotoğrafçılık	172
Foto Gül - Foto Turan	174
Foto Nil	175
Gökkuşağı Fotoğrafçılık	176
Foto Alpay	178
Foto Arzum	179
Foto Zara	180
Diğer Fotoğrafhaneler	181
Foto Ayten	183
Foto Kemal	185
Foto Çakır	185
Foto Kafkas	186
Foto Ay	187
Foto Muharrem	188
Foto Memet	189
Foto Şen	190
Foto-Oto Muhittin Özer	191
Foto Görçek	192
SONUÇ	193
KAYNAKÇA	195

ÖN SÖZ

Hayatımızın en özel anlarını bir bakışta hatırlamamızı sağlayan fotoğraflar, her ailenin evindeki dokuların, yaşantıların cansız vesikaları olarak kendilerine önemli bir yer bulurlar. Fotoğraflar ki siyah-beyaz bir renksizliğin içerisinde renkli bir dünyayı içlerinde barındırırlar: düşünlerimiz, nişanlarımız, bayramlarımız... Her biri fotoğraf karelerine sığdıramaz belki ama anı ölümsüzleştirmek için önemlidirler.

Fotoğrafçılık faaliyetleri, İbn-i Heysem'in optik bilimi üzerine yaptığı çalışmalar ile başlamış, daha sonra Avrupa ve Osmanlı'da kendisine önemli bir yer bulmuştur. Özellikle Tanzimat yıllarında fotoğrafçılığın etkisi hissedilmektedir. Bu anlamda II. Mahmut, devlet dairelerine portresini astırarak aslında bir değişime de kapı aralamıştır.

Şehrimiz Sivas'ta da Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar siyah-beyaz ama içleri hayat dolu fotoğraflar çekilerek Sivas'ın tarihine önemli katkılar sağlanmıştır. Sivas, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, 4000 yıllık tarihi ile Anadolu'nun gözdesi olmuş, bir Selçuklu nakışında kendisini bulduğumuz kandil kandil yanan bir şehirdir. Yaşamış olduğumuz zamandan geriye doğru baktığımızda kültürün ve insanlığın başkentidir.

Milletimiz, tarih boyunca yaşananları daima merak etmiş, geçmişine bağlı bir millet olmuşuzdur. İşte bu yaşananları günümüze kadar getiren en büyük kaynaklar ise hiç şüphesiz fotoğraflardır. Bir karenin içerisinde yer alan siyah ve beyaz renkler bizi o anlara götürmüş; bu yaşayan sanatın sahibi fotoğrafçılar ise cansız hatıraların görünmeyen kahramanı olmuşlardır.

Değerli hocamız Öğr. Gör. Turgay Kural'ın hazırlamış olduğu "Geçmişten Günümüze Sivas Fotoğrafhaneleri" adlı kitaptan, Osmanlı Dönemi'nden başlayarak günümüze kadar gelen siyah-beyaz fotoğrafçılığı ve fotoğrafçılık sanatının tarihi serüvenini öğrenmekteyiz. Bu bağlamda Sivas fotoğrafhanelerinin günümüze kadar nasıl geldiğine tanıklık ediyoruz. Hocamıza bu kıymetli eseri meydana getirdiği için hassaten teşekkür eder, okurunun bol olmasını dilerim.

Prof. Dr. Alim YILDIZ
Rektör

SUNUŞ

1826 yılından itibaren hızla gelişerek hayatımızın her alanında kendine yer edinen fotoğraf, anılarımızı ölümsüzleştirmesinin yanında maziyi günümüze aktaran değerli vesikalardır. İcat edilişinden kısa süre sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun kalbi İstanbul'da, ardından da zaman içerisinde taşrada yaygınlaşmaya başlayan fotoğrafhaneler, toplumun farklı kesimlerinden birçok insanın hatıralarını zamana mühürlemiştir.

Tarihin her döneminde, medeniyetlere ev sahipliği yapan ve önemli bir ticaret merkezi olarak da dikkat çeken Sivas'ın kültürel açıdan zengin yapısı fotoğrafçılık sanatının gelişmesine katkı sağlamıştır. Özellikle fotoğrafın icat edildiği ilk dönemlerden itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda genellikle gayrimüslim tebaanın fotoğrafçılığı meslek edinmesi gayrimüslim vatandaşlarımızın fotoğraf sanatında ilerlemesini sağlamıştır. Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer vilayetlerinde de olduğu üzere Sivas'ın ilk dönem fotoğrafa gönül veren ustalarının da yoğunlukla gayrimüslim vatandaşlarımızdan olduğu görülmektedir. Ayrıca geçmişte taşranın fotoğrafçılık zanaatı açısından önemli merkezlerinden biri olan Kayseri'nin Sivas'a yakın bir bölge olması fotoğrafçılığın Sivas'taki gelişimini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Yıllardır büyük bir heyecan ve titizlikle Osmanlı ve Erken Cumhuriyet dönemine dair topladığım kıymetli fotoğraflar zamanla zengin bir fotoğraf koleksiyonuna sahip olmamı sağlamış ve elde ettiğim birikim bu doğrultuda araştırma çalışmaları gerçekleştirmeme zemin hazırlamıştır. Sivas fotoğrafhane tarihinin köklü bir yapıda olması, Sivas'ın siyah beyaz dönemini fotoğraflayarak döneme şahit olan birçok ustanın aramızdan ayrılması, fotoğrafhane koleksiyonlarının muhafaza edilememesi ayrıca; bu alanla ilgili kapsamlı bir çalışmanın olmaması "Geçmişten Günümüze Sivas Fotoğrafhaneleri" adlı eseri oluşturmam yönünde gayret sarf etmemi sağlamıştır. Oldukça meşakkatli ve bir o kadar da zevkli geçen eserin oluşturulma aşamasında günümüze ulaşabilen ticari sicil kayıtlarından elde edilen bilgilerin yanı sıra fotoğrafhane sahiplerinin aile eşrafı, dönemin çırak ve kalfalarının koleksiyonlarından faydalanılmış ve mülakatlar alınmıştır. Özellikle Osmanlı dönemi ve Erken Cumhuriyet dönemi Sivas'ta faaliyet gösteren fotoğrafhaneler hakkındaki kayıtların maalesef kısıtlı ya da hiç olmaması, fotoğrafhane ve alaminüt fotoğrafçı kayıtlarına düzenli olarak 1955 yılından itibaren rastlanması önceki dönemlere ait bilgilere ulaşılmasını oldukça zorlaştırmıştır.

Fotoğrafhane kaşesi tespit edilmesine rağmen resmi kayıtlarına ulaşamadığı için tarihlendiremediğimiz fotoğrafları ele alırken titizlikle döneme dair yazılı mecmua ve basılı reklam malzemelerinden, dönemin fotoğrafhane sahibi aileleri, ustaları ve çıraklarından alınan mülakatlardan ve günümüze ulaşan fotoğrafların arkasında yer alan notlardan yararlanılmış ve yaklaşık bir tarihlendirme gerçekleştirilmiştir. Takdir edeceğimiz üzere Sivas'ımıza dair kıymetli hatıraların bırakılmasına vesile olan ustalarımızdan bir kısmı zamanla şehrimizden ayrılmış, bir kısmı da ebediyete intikal etmiştir. Bu açıdan, ustaların tamamına veya yakınlarına ulaşarak bilgilerinin derlenmesi mümkün değildir. Bu bağlamda ilgili kişilere ulaşmaya ve eserde yer almasını sağlamaya titizlikle özen gösterilmiştir.

"Geçmişten Günümüze Sivas Fotoğrafhaneleri" adlı eserin oluşmasında fotoğrafların ticari sicil kayıtlarını yakından incelemem hususunda gerekli iznin verilmesinde kolaylık sağlayan *Sivas Valisi Sayın Salih Ayhan'a*, eserin kitaba dönüştürülerek basım ve yayımında kıymetli desteklerini esirgemeyen *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Alim Yıldız'a*, Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve yakın fotoğrafçılık tarihimizi aydınlatan eserleriyle, dönemini belirlemekte zorlandığım fotoğrafların yaklaşık tarihlendirmelerinde tecrübelerini esirgemeyen *Fotoğraf Tarihçisi Sevgili Hocam Engin Özendes'e*, ulaşamadığım aileler ile bağlantımı sağlayarak çok kıymetli bilgiler veren *Akademisyen-Araştırmacı Faruk Aburşu'ya*, fotoğraf koleksiyonundan kıymetli karelerin eserde yer almasını sağlayan *Feramuz Arslan'a* ve bu sene itibarıyla aramızdan ayrılan *Rahmetli Aydın Uçuk'a*, elde ettiğim fotoğraflardaki dönemin fotoğrafhane sahipleri, kalfa ve çıraklarını belirlememde kıymetli desteklerinden dolayı huzurlarınızda bir kez daha teşekkür ediyorum.

Turgay KURAL

FOTOĞRAFÇILIĞIN DOĞUŞU ve GELİŞİMİ

İnsanoğlu, yaratılışından itibaren merak duygusu ile çevresini ve çevresindekileri anlamlandırmaya çalışmış, etkilendiği olaylar karşısında duygularını ve düşüncelerini herhangi bir yüzeye aktarma ihtiyacı hissetmiştir. Bu doğrultuda tarihin eski devirlerinden itibaren mağara duvarlarına çizilen kaya resimlerinden, günümüz teknolojisiyle elde edilen çeşitli baskı türlerine kadar farklı teknikler kullanarak duyguların dile getirilmesi sağlanmıştır. Fotoğrafın, vizörden görülen objenin estetik bir bakış açısıyla ve duygu katılarak çekildiği düşünöldüğünde insanoğlunun bu keyifli serüvene yüzyıllar geçmesine rağmen devam ettiği görölmektedir.

Dört tarafı tamamen ziftle kaplanmış ve içine hiçbir şekilde ışık sızmayan bir odanın cephe duvarına bir delik açıldığında dışarıdaki manzaranın güneş ışınları vasıtasıyla iç karşı duvara ters olarak yansıdığına keşfedilmesi "Camera Obscura" (karanlık oda) adlı sistemin bulunmasını sağlamıştır. İlk çalışmaları İ.Ö. beşinci yüzyılda gerçekleştiren Mo Ti bu karanlık odanın içerisine astığı ipek perdeye, dışarıdaki manzaranın ters olarak yansıdığını gözlemlemiş ve aynı sistem Arap bilim adamları tarafından güneş ve ay tutulmalarının gözlemlenmesinde de kullanılmıştır (Kılıç, 2007, s. 14).

Zaman içerisinde farklı milletlerden bilim adamlarının çalışmaları Camera Obscura'nın görüntü kalitesinde ve boyutunda iyileşme sağlamıştır. Bu bağlamda; 1420 yılında Filippo Brunelleschi'nin karanlık odadaki görüntünün çizimi ve perspektifin doğru kullanılması, 1550 yılında Giroloma Cardano'nun Camera Obscura'nın önüne optik yerleştirmesi, Daniello Barbaro'nun Camera Obscura'ya ikinci optiği yerleştirmesi, Giovanni Battista Della Porta'nın Camera Obscura'nın boyutunu küçöltmesi, 1604 yılında Johannes Kepler'in ise; sonraki fotoğraf makinelerinde sıklıkla kullanılacak aynadaki yansıma kuralı yönünde çalışmalar gerçekleştirmesi Camera Obscura'nın daha teknik olmasını sağlamıştır. Bu çalışmaların ardından fotoğrafın kimyasına yönelik çalışmalar Fabricius ile başlayarak ilerleyen yıllarda farklı bilim adamlarının katkılarıyla devam etmiştir (Kanburoğlu, 2007, s. 23-25).

Sanayi ve teknolojik gelişmeler 18.yüzyılda Sanayi Devriminin de etkisiyle daha da gelişerek farklı teknolojilerin doğmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle 19. yüzyılda 1826 yılında fotoğrafın bulunmasının yanında: Buharlı otomobil (1801), buharlı lokomotif (1804), bisiklet (1818), dikiş makinesi (1830), telgraf (1837) daktilo (1868), telefon (1876), fonograf (1877), elektrik ampölü (1878), gramofon (1881) olmak üzere birbirinin ardı sıra gerçekleştirilen farklı türden buluşlar dikkat çekici niteliktedir (Özendes, 2013, s. 13).

Bir görüntünün yüzeye kalıcı olarak aktarılması, Joseph Nicéphore Niépce, Louis-Jacques Mandé Daguerre, William Henry Fox Talbot olmak üzere farklı dönemlerde çalışmalar gerçekleştiren bilim adamlarının çalışmaları sonucu gerçekleşebilmiştir. İlk fotoğraf görüntüsü ise 1826 yılında evinin penceresinden görünen görüntüyü çekmeyi başaran Niepce tarafından alınmıştır. Görüntünün yüzeye kaydedilmesi yönünde çalışmalar gerçekleştiren diğer bilim adamı Daguerre, Niépce ile ortaklık anlaşması sağlayarak birlikte çalışma kararı almıştır. Ancak; 1833'te Niépce'nin ölmesiyle Daguerre, çalışmalarını tek başına gerçekleştirmek zorunda kalmıştır.1835'te civa buharının pozlama süresini azalttığını fark eden Daguerre, sodyum klorür ile görüntüyü çok daha kısa sürede sabitlemeyi başararak 1837 yılında keşfettiği buluşuna Daguerreotype adını verdi. Daguerreotype, Niépce'nin 8 saat süreyle pozladığı bir fotoğrafı 1-2 saatin altında çekebiliyordu. 1837 yılında Daguerre tarafından elde edilen ilk fotoğrafın ardından yöntem, 1839 yılında Gazette de France'de açıklanmış ve Daguerre İngiltere'ye geçerek buluşunun patentini almıştır. 1839 yılında Politikacı François Arago, fotoğrafın icadını Fransız Bilimler Akademisi'nde duyurarak fotoğrafın tüm dünyada serbestçe yayılması gerektiği görüşünü savunarak Fransız Hükümetinin patent haklarını satın almasını istemiştir. Arago, bu teklifi Fransız Parlamentosunun onayına sunmuş ve kabul edilmiştir. Böylelikle patenti alınan fotoğrafın tüm dünyada serbestçe yayılması sağlanmıştır (Kanburoğlu, 2007, s. 29).

Fotoğrafın icat edilmesinin ardından kimyasal çalışmalara devam edilerek pozlamanın daha hızlı hale gelmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar; John Herschel, Fox Talbot ve ona çalışmalarında destek veren Joseph Bancroft Reade tarafından gerçekleştirilerek pozlama süresi iyileştirilmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru George Eastman'ın, selüloid rulo filmler oluşturmasıyla amatör fotoğrafçılığın doğması sağlamış ve fotoğrafçılık faaliyetleri yaygınlaşmıştır (Özendes, 2013, s. 15; Kanburoğlu, 2007, s. 30-31).

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN FOTOĞRAF İLE TANIŞMASI

Fotoğrafın bulunuşunun ilan edilmesinden kısa süre sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda fotoğrafın icadı; Türkçe, Arapça, Fransızca, Rumca ve Ermenice yayın yapan Takvim-i Vekayi gazetesinin 28 Ekim 1839 tarihli 186 numaralı sayısında duyurulmuştur. İlerleyen zamanlarda ise fotoğrafhanelerin imparatorluk bünyesinde kendini gösterdiği görülmektedir. İslam inancının resim ve tasvire bakış açısından kaynaklanan sebeplerle ilk fotoğrafhane sahiplerini gayrimüslim vatandaşlar oluşturmuştur.

17 Temmuz 1842 tarihli Ceride-i Havadis gazetesinin bir haberinde Mösyö Kompa adlı bir kişinin İstanbul'da açtığı fotoğrafhaneden bahsedilmektedir. Ayrıca Kompa'nın Beyoğlunda Belvü adlı bir yerde fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu bilgisine yer verilmiştir. Yine aynı gazetenin 1847 yılı 317 numaralı sayısında Galata-Perşembe Pazarında altı-yedi yıldır fotoğraf çeken Mösyö Abreş adlı bir fotoğrafçının varlığından bahsedilerek dagereotip çektiği ve renklendirme çalışmaları gerçekleştirdiği bilgisi verilmiştir. (Bölük, 2014, s. 17-21). Osmanlı

ذکر و تفریحی مناسب کور لشدو شوبله که ازمنه کثیره دنبرو برنوع صغیر و کبر قوطی شکلنده اوله رق یوقاروسنده جامدن ایننه رسمنده برنجبره سی و حداسنه ومنع اولشان اشعیا سی خارجه پیجره منزوره عکس ایدر قامارا اوبسقورا نسجه اولتور برنوع الت وجوما اولغله سالف الذکر موسبودا کر اشیا سی مذکورہ تک الت منزوره ابله برلوحه اوزرینه ترسیمی ممکن اوله جتی اول امرده جرم ایتمش ایسده اشیا سی مذکورہ تک ترسیمنه منقش اولان یانجله کیفا تک استحصالی صحنده شعلک نأثیر ضیا وشعاعی ممکن اوله جتی بعض اجزای کیبویه ند اراکی ایجسا باتدن اولدینتی بقینسا نفهم ایتمکله رسام موسی الیه یوخصوصک استحصالی چاره سنه جانشهر تی نهایت اشیری منزوره تک نحاسدن مصنوع اوله رق اوزدی غایت ایجعه کش قابلو رلوحه اوزنده ترسیمی ممکن اولدینتی ملاحظه ایدرک اواباده واقع اولان تجر به سی وهین جیز حصول اولش اولوب تی الحقیقه لوحه مذکورہ ایبود نسجه اوانور برنوع اجزای کیبویه بخارینه برقاچ دقیقه قارشو طوبله رق به سده درحال سالف الذکر قامارا اوبسقورا درونه قوتیلوب اشیا سی خارجه تک معکاسی اولان جامک تحنته وضع اولندقه بش دقیقه هرورنده لوحه مذکورہ تک اشیا سی منزوره ابله هر رسم اوله رق چیقارلادینتی مشهود صنار وکیار وعلی الخصوص بعض اماکن جسمیه واینه مرتفعه تک ترسیمی مادمسنه کلنجه صنت مذکورہ تک قدر و قیمتتیه بها اولدینتی و تحصیل علوم ریاضیه به حاجت قالمسز تن کلفه اشیا سی ظاهر به تک بالجه کذبیات طبیعیه ومصاعیره سلیله ترسیم و استخراجی ممکن اولدینتی بدییی و اشکاردر و ادبای منزوره تک برنول تجر نشانک محسوسه سی طبیعت اجزا اقتضاسجه فرم ایسده هم اذین قوه علوم و معرفت واسطه تجار و دفنله الوان متشوعه دن مرکب اوله رق ترسیم و تشکیلی دخی ممکن اوله جتی مختلا دن کورتمکده و الخنده هذمانیا طرفرند لیجان نام خصصک یوخصوصک احتراعتنه دسترس اولدینتی دخی نقل روایات حقیقده مدر و تشراییدن اوله رق سالف الذکر موسبودا کرک ایجاد و اختراعه کرده سی اولان صنت عجبیه تک زمان نشر واعلاقی اصحاب علم وکالندن تالیات نام رانکلهز لولم دخی عینی اوله رق صنت مذکورہ تک احتراعه خلفه اعلاقی وقتنه تصادف ایتمش و شخص هر قوم دخی تی الحقیقه شعاع شمسی ترسیم ظواهر اشیاده دلدیلک کی عکس ایدریمکده ایسده موسی اینه موسبودا کرک صنت مختصره سی نهایت اوزره یولندینتی تحققی اولشدر

اورو باجاندندن تور ایدر بدن بعض غرته وراقندن مستخرج هوا حاکم ترجمه سیدو . جله تک معلوی اولدینتی وجهه تکثیر علوم و معرفت و توفیر صنایع و حرفت قضیهلینه اعتنا ووقت و استحصالی اسباب ووسائل علیه و استکمال لوازم فنون حکمیه به سرف مقدرت اولندیجه ان بان انواع صنایع عجبیه وکونا کون فنون غریبه احداث و استخراج اولندقه و توسع دائره منافع و تجارته بدل ماحصل وسیع و دریافت قلمقده اولوب نیجه سنه زدنبر و اصحاب تجر به معلوما دن یولشان ملاحرک تسهیل احتساب سیر سفاین خصوصده من جهه نعل و واقع اولان مساعی و غیر تلذدن برنجره نافع حاصل اوله به رق نهایت قوه علوم و صنایع واسطه علوم و معارف ابله ایجاد و احتراع اولشان و یورسنا نیجه استحصالی تسهیلات ایجاسیه به دسترس اولش و یوکیفیت جله تک معلوم و مشهودی اولان مواد دن اولدینتی جهنله ازاده کلفه اثبات و بیان یولش اولوب اشو واپور الاتک سیر سفاین صحنده استعمال صورتیه عمالک بمیده یولشان ملل و طووف مختلفه پینده اباب و زهاب و مناسبت یومافوما کتب سیر و سهوانا ایتمکده اولدینندن ماعدا فن مذکورک یدر تی تدقیق و استکمال مناسبتیه کره ارضک محال و موقع متفرقه و مختلفه سی برافیم جسم واحد حکمنه کبره جتی آثار محسوسه سی جهته رهین استدلال اوله رق ایتمق الات منزوره تک منافع و محسبات کذبیه سی ایکنز تجر استعمال صورتیه مختصر اولوبو اکثر کارخانه و عمار بقازده دخی استعمال اولندقه ایدوکی و حاصل اولان منافعتن درجه نوصرد افزون اولدینتی درکار و برز و قندنیو بعض بخارده تجرور طریقترا نشاسیه واپور عر برزی وضعی و مذکور عر بولک سرعت سیر و حرکتیله به مرتبهلده تقریب عر برزی وسافت ممکن اولدینتی و ارسته قید اشماردر یوانازده دخی صرف افکار و وقت و بدل تعدیته عقل و فراسته برصنت غریبه جلوه کر مرأت ظهور اولش و صنت مذکورہ تک وجودی فرانسولومو یودا کر ام بر اهل هنر یولش اولوب موسی ابله تحصیل ایتمش اولدینتی فنون متشوعه پدیمه تک آثار حکمیه سنندن اوله رق استکمال صنایع عجبیه ترسیم اشیا طریقتی اختراع و استخراج ایتمش یو صنت غریبه دن صورتی اینه حصول اولسه ختی و جلی بکرمی سنه مقداری چا نشوب جیابه به رق نهایت هزار کسونه تجسار ب قویه ابله فله کوردمش و قوه شعاع شمسی منبر ابله منقش اولان اشکال محسوسه سی جله به اراکه واعلان ایلدکه کبیتن باعث تحقیر فراوان اولش اوله رق ایتمق صنت مذکورہ تک بوجه تفصیل بیان و تعریبی تطویل مقال موجب اوله جتی مظالمه علیه ایکنز صورت اعمال و اجرائسک یومخمله

لوندیوه دک مکتب طبیعه استاذ لزندن اسمیت نام طیب حاذقک اختراع

İmparatorluğu'nda özellikle II. Abdülhamid döneminde, ivme kazanan fotoğrafçılık faaliyetleri hem sultanın bizzat fotoğraf çekmesi hem de fotoğrafçılığa ayrı bir önem göstermesi ile imparatorluk coğrafyasında gelişimini sürdürmüştür. Üç kıtada hükümlan olan II. Abdülhamid, böylesine geniş bir coğrafyada olup biteni gözlemlemek için fotoğrafı bir araç olarak kullanmış ve imparatorluğun dört bir tarafına fotoğrafçılar göndererek fotoğraf çalışmaları gerçekleştirmiştir. İmparatorluğun kültürünü tanıtmak için hazırlatılan 1819 fotoğraftan ve 51 albümden oluşan zengin koleksiyonlar, 1893 yılında Chicago'da düzenlenen Dünya Colombiya Sergisinde sergilenmiş ve bu albümler; ülkelerin elçilerine ve Library of Congress ve British Library gibi devlet kütüphanelerine bağışlanmıştır (Ceranoğlu, s.36, 2016).

Osmanlı İmparatorluğu tebaasından fotoğrafhane açan ilk isim, Rum kökenli Vasili (Basile) Kargopoulo'dur. 1850 yılında Beyoğlu'nda fotoğrafhanesini açan Kargopoulo, 1879 yılında saray fotoğrafçılığına yükselerek hanedan üyeleri ve devlet büyüklerini de fotoğraflamıştır. Kargopoulo'nun ardından Pascal Sébah 1857 yılında, Abdullah Biraderler 1858 yılında, Vuccino ile ortak fotoğrafhane açan Constantin Joseph Fettel 1860'ların sonunda, Robert Caracachian 1870'lerde Nikolai Andriomenos 1879 yılında, Bogos Tarkulyan ve Gülmez Biraderler 1880'lerin sonunda, Aşil Samancı ise 1900'lerin başlarında faaliyet gösteren fotoğrafhanelerdir. 1910 yılında Bahaeddin Bediz tarafından İstanbul Cağaloğlu yokuşuna açılan Resna Fotoğrafhanesi ise fotoğrafçılık tarihimiz açısından kurulan ilk Müslüman fotoğrafhanesi olması bakımından önemli bir fotoğrafhanedir. Bu tarihten sonra Cumhuriyetin ilanına kadar geçen süreçte Ferit İbrahim, Turan Fotoğrafhanesi, Türk Hanımlar Fotoğrafhanesi, Yeraltı Fotoğrafhanesi gibi farklı fotoğrafhaneler açılmaya devam etmiştir (Bölük, 2014, s. 21-22).

ALAMİNÜT FOTOĞRAFÇILIK VE STÜDYO FOTOĞRAFÇILIĞI AÇISINDAN SİVAS'A GENEL BİR BAKIŞ

Alaminüt fotoğrafçılar, halk arasında şipşakçı olarak da anılan ve mesleklerini sokakta icra eden fotoğrafçılardır. Acelesi olan kişilerin fotoğraf ihtiyaçlarını çabucak karşılayan alaminüt fotoğrafçılar, çektikleri fotoğraflarla stüdyo fotoğrafçılarıyla yarışacak kadar nitelikli fotoğraflar çekmişlerdir. Özellikle fotoğrafçılık faaliyetlerini karanlık odaya gereksinim duymadan sokakta gerçekleştirmeleri seyyar olarak da çalışmalarını sağlamıştır. Stüdyo fotoğrafçılarına göre daha özgür bir biçimde çalışmalarını sürdüren alaminüt fotoğrafçılar, vermiş oldukları fotoğrafçılık hizmetini insanların hemen yanı başına götürerek halkla iç içe bir çalışma ortamı oluşturmuşlardır.

Genellikle çalışma alanı olarak hükümet konakları gibi insanların sürekli uğrak yeri olan alanların yakınına çalışma ortamı olarak seçen alaminüt fotoğrafçılar, resmi işlemler için gerekli fotoğraf ihtiyacının pratik bir şekilde karşılanmasında önemli rol oynamışlardır. Kendi içerisinde oluşturdukları çalışma sistemiyle toplu olarak çalışan alaminüt fotoğrafçılar genelde sıra usulüne bağlı olarak çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Bu durum Sivas'ta da görülmektedir. Geçmiş yıllarda günümüzdeki postane binasının hemen arkasında bulunan

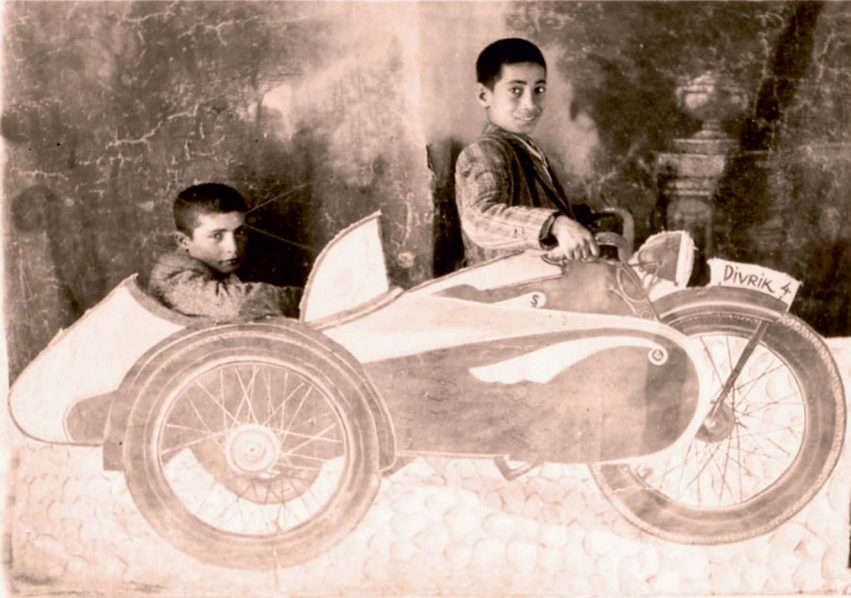

Foto Akın Koleksiyonu, M. Erkoç Arşivi

bölgede faaliyet gösteren alaminüt fotoğrafçılar, uzun yıllar aynı yerde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Ayrıca Sivas özelinde alaminüt fotoğrafçılık incelendiğinde alaminüt fotoğraf çeken fotoğrafçıların beraberinde arzuhalcilik, mühür kazıma, radyo ve daktilo tamirciliği gibi farklı meslekleri de icra ettikleri görülmektedir.

Üçayak olarak da adlandırılan alaminüt makineler, ahşap bir sandık sistemine dayanmaktadır. Üçayak üzerine yerleştirilen makinenin içerisi incelendiğinde makinenin karanlık odadan esinlenerek tasarlandığı görülür. Ahşap kutunun içerisinde yer alan iki metal küvetten biri geliştirme; diğeri ise tespit banyosu için kullanılır. Ayrıca ahşap sandığın hemen yan kısmına iliştirilmiş kırmızı renkteki cam, güneş ışınlarının içeriye zayıf kırmızı renkte girmesini sağlar. Banyo esnasında elde edilen bu aydınlatma stüdyo sisteminde kullanılan karanlık odanın aydınlatılmasını sağlayan 15 wattlık kırmızı ampül ile aynı işlevi görmektedir. Sandığın yukarısında yer alan bakaç kısmı ise, banyo edilen kağıtların izlenmesini sağlar. Ahşap kutunun hemen arkasında kalın siyah bir bez olan kolçak bulunur. Kolçak, hem güneş altında buzlu camdaki görüntüyü rahat bir şekilde görmemizi sağlar hem de makinenin içerisine kağıtları banyo etmek için elimizi soktuğumuz anda ahşap kutu içerisine ışık girmesini engeller. Sandığın sağ tarafında yer alan çekmece çekildiğinde tespit banyosu bitmiş fotoğraf kağıdı küvetiyle beraber dışarı çıkarılmış olur. Ele alınan kağıt artık dışarıda su ile durulanır. Durulandıktan sonra kurumaya bırakılır. Elde edilen bu fotoğraf halk arasında Arap olarak adlandırılan negatif kağıttır. İkinci aşamada pozitif bir kağıt elde etmek için makinenin önünde bulunan ve antigraf olarak adlandırılan yere yerleştirilerek tekrar fotoğraf çekilir. Bu işlem sonrasında fotoğraf elde edilir (Bölük, 2014, s. 54-55; Hedgecoe, 1997, s.125-126).

Alaminüt fotoğrafçılıkta çekimler esnasında farklı fonların kullanıldığı görülmektedir. Bu fonları kendi aralarında gruplandırdığımızda düz fonlar, resimli fonlar, nakışlı fonlar ve halı-kilim fonları olmak üzere karşımıza farklı fon perdeleri çıkmaktadır (Bölük, 2014, s. 62). Sivas'ta faaliyet gösteren alaminüt fotoğrafçıları, fon perdesi açısından ele alındığında büyük kısmının fon per-

Turgay Kural Arşivi

desi kullanmadığı görülmektedir. Bu bakımdan fon vazifesini daha çok yapı duvarları ve ahşap kapılar görmüştür. Fon perdesi kullanmayı tercih eden alaminüt fotoğrafçıların ise; büyük çoğunluğu düz fon kullanmıştır. Ayrıca, kısıtlı olarak da bitkisel motifli-nakışlı fonlarla da karşılaşmaktadır. Gündelik hayatta ve resmi işlemlerde ağırlıklı olarak düz fonlar tercih edilirken, düğün, kutlama ve bayram gibi özel günlerde motifli fonlar ve halı-kilim fonlarının kullanıldığı örnekler de mevcuttur.

Özel koşullar sağlanarak gerçekleştirilen kapalı ortam fotoğrafçılığına stüdyo fotoğrafçılığı denilmektedir. Stüdyo fotoğrafçıların alaminüt fotoğraf çeken fotoğrafçılardan farklı olarak yapay ışıkla oluşturdukları çekim ortamında ışığa hükmederek fotoğraf çektikleri görülmektedir. Ayrıca, stüdyoların fiziki yapısı gereği teknik alet ve malzemeleri bünyesinde rahatlıkla barındırabilmesi, estetiğin ön plana alınmasını sağlayarak özel bir yaratım ortamı oluşturulmasını da sağlamıştır. Bu bilgiler ışığında kapalı bir ortamda güneş ışığına gereksinim duymaksızın istenilen zaman diliminde çekilen fotoğrafların daha rahat bir şekilde işlendiği de söylenebilir.

Fotoğrafçının kendi estetiği doğrultusunda tercih ettiği; fon, dekor, ışık kullanımı ve poz verdirme sürecinden sonra elde ettiği negatif görüntünün banyo edilerek bir yüzeye aktarıldığı kısım karanlık odadır. Karanlık oda fotoğrafhaneden bağımsız olarak başka bir alanda ya da fotoğrafhane içerisinde bulabilir. Genel olarak penceresi olmayan ve ışık sızmayan bir alan olarak düşüneneğimiz karanlık oda fotoğrafhanenin en önemli kısmını oluşturmaktadır. Bu oda içerisinde iki tür ışığa gereksinim duyulmaktadır. Bunlardan birincisi: Beyaz ışık, diğeryse: Güvenli ışıktır. Siyah beyaz fotoğrafçılıkta karanlık oda işlemleri filmin banyo edilmesi ve karta basılması olarak iki aşamada gerçekleşmektedir. İlk aşamada karanlık odada makineden çıkartılan film, hazırlanan kimyasallarda belirli bir süre banyo edilir ve kurumaya bırakılır. Kuruyan film, baskı aşamasında ilk olarak bir çeşit projektör olarak adlandırabileceğimiz agrandisöre yerleştirilir. Agrandisör, negatif filmdeki görüntüyü düşey olarak altındaki tabya üzerine yerleştirilen ışığa duyarlı baskı kartına yansır. Agrandisörün kafa kısmı yükselip alçalabilen şekilde tasarlanmıştır. Bu durum görüntünün karttaki boyutunun ayarlanmasını kolaylaştırır. Ayrıca, agrandisör merceği üzerinde yer alan diyafram sistemi karta düşen görüntünün mat veya parlak bir görünümde ayarlanmasını da sağlar. Agrandisörün tablasının üzerinde ki marjör baskı kartını düz tutmaya yarar. Negatiften karta gelen görüntü tablanın tam üzerinde duran prizma büyüteç görüntünün netlik ayarı için kullanılır. Hemen agrandisörün yanında duran agrandisör saati baskı kartının ne kadar süre pozlandırılacağıın ayarlandığı yerdir. Gerekli ayarlamalar gerçekleştirilerek negatifteki görüntüden pozitif görüntü yani fotoğraf elde edilmiş olur. Baskı aşamasından sonra fotoğrafta gerçekleştirilen çeşitli düzeltme işlemlerine rötüş denilir. Bu işlem; karakalem, fırça, maket bıçağı gibi farklı araçlarla gerçekleştirilebilir. Bu işlemle baskıdan kaynaklı renk kusurları olabildiğince iyileştirilmeye çalışılır (Çelikoğlu, 2009, s. 39-40; Hedgecoe, 1997, s. 126-129).

Sivas fotoğrafhanelerinden günümüze ulaşan stüdyo fotoğraf örnekleri incelendiğinde; fotoğraf tekniği, kullanılan fotoğraf kartonları, fonlar, çekim açıları, kurgu gibi hem teknik hem de estetik unsurlar fotoğrafların çekildikleri dönem hakkında önemli bilgiler edinmemizi sağlamaktadır. Bu fotoğrafhaneleri tarihi serüveni içerisinde incelediğimizde özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde yoğun olarak gayrimüslim vatandaşlar tarafından işletilen sınırlı sayıda fotoğrafhanenin varlığı görülmektedir. Erken Cumhuriyet dönemi ise fotoğrafçılık mesleğinde Türklerin de aktif olarak fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu dönemdir. Ayrıca bu dönem fotoğrafçıların ticari sicil defterlerinde tespit edildikleri dönemi de oluşturmaktadır. Zaman içerisinde teknik ve estetik olarak gelişimini sürdüren Sivas fotoğrafhanelerinin 1945 yılından itibaren başlayarak renkli sisteme geçilene kadar ki süreci kapsayan üçüncü dönemi, artık dernekleşme faaliyetlerinin görüldüğü mesleki birlik anlamında daha profesyonel bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu dönem kadın fotoğrafçıların da fotoğrafhanelerde aktif olarak fotoğrafçılık çalışmalarında bulunduğu özel bir dönemdir. İlerleyen konu başlıklarında dönem fotoğrafhaneleri hakkında detaylı olarak bilgi verilmiştir.

Malzeme Tedariği

Fotoğraf icat edildiği günden günümüze kadar geçen süreç içerisinde teknik ve kimyasal çeşitli gelişim aşamalarını tamamlayarak günümüzde ki hâlini almıştır. Bu açıdan fotoğraf ele alınırsa fotoğrafın elde edilebilmesi için geçmiş yıllarda film ihtiyacı başta olmak üzere çeşitli kimyasallar ve diğer fotoğrafçılık malzemelerine de ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Fotoğraf malzemelerinin satışını gerçekleştiren ilk firmanın kim olduğu bilgisine ulaşılması oldukça güçtür. Ancak fotoğraf çeken ilk dönem fotoğrafhanelerin aynı zamanda fotoğrafçılık malzemelerinin satışını gerçekleştirdikleri dönem gazetelerindeki reklamlarından anlaşılmaktadır. 1842 yılı Ceride-i Havadis Gazetesi bu bakımdan günümüze ışık tutmaktadır. Gazetede yer alan haberde fotoğrafçılık tarihi açısından önemli bir isim olan Daguerre'nin öğrencisi Mösyö Kompa'nın İstanbul Beyoğlu'ndaki stüdyosunda fotoğrafçılık mesleğini öğretebileceği ve hatta fotoğraf makinasını satabileceği bilgisine yer verilmiştir. 1890 yılından itibaren fotoğrafçılık yapan Vafiadis'in 1902 yılında Hanımlara Mahsus Gazete'de verdiği ilan da dikkat çekmektedir. İlanda Amerika'nın Kron fabrikasının yanı sıra İngiltere ve Fransa'da üretilen fotoğraf makinelerinin satıldığına bilgisine yer verilmiştir. İstanbul'a ait 1905 yılı ticaret yıllığı incelendiğinde V. Agemian ve ortağının Fotoğraf -Elektrik Genel Deposu adı altında Tünel Pasajı numara 14'de Wellington film ve kağıtlarının depozitolu temsilcisi olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (Bölük, 2014, s.161-165). Buna benzer ilan ve bilgilerin dönem gazetelerinde, mecmualarda, yıllıklarda ve reklam malzemelerinde de karşımıza çıktığı görülmektedir.

Sivas fotoğrafhaneleri ve fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan kişileri fotoğrafçılık malzeme tedariği açısından ele aldığımızda Anadolunun diğer şehirlerinde de yaygın olduğu

gibi bu gereksinimin İstanbul'dan karşılandığı görülmektedir. Bu süreç ilk yıllarda gayrimüslim vatandaşlar üzerinden gerçekleşirken zamanla Türk vatandaşlarında fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmaları ve sektör içerisinde yer almalarıyla birlikte Türk tedarikçiler de ortaya çıkmıştır. Sivas'ın ilk dönem fotoğrafhaneleri incelendiğinde fotoğraf malzemeleri satışı ile ilgili net bilgilere ulaşılamamasına rağmen Cevahirciyan'ın fotoğrafçılık dersleri verdiği bilgisi üzerine fotoğrafçılık malzemeleri de sattığı kuvvetle muhtemeldir. Erken Cumhuriyet döneminin de ise basılı mecmualarda karşımıza çıkan reklam metinleri günümüze ışık tutmaktadır. Bu bağlamda, 1935 yılında Fahreddin Başel tarafından kaleme alınan ve fotoğrafçılık faaliyetleriyle de dikkat çeken Kamil Kitap ve Basımevinin 1935 yılı Sivas İl Yılığının son sayfasına vermiş olduğu reklam dikkat çekmektedir. Reklamda, Zeis İkon, Gevart ve Kapelli marka cam-kağıt filmlerin ve fotoğrafçılık malzemelerinin yanı sıra; Zeis İkon ve İhake fotoğraf makinelerinin de en ucuz şekilde satılacağına bilgisine yer verilmiştir. Bu dönemde Sivaslı fotoğrafçıların aslen Sivaslı olan ve İstanbul'da faaliyet gösteren Grabet Şahinyan'ın sahibi olduğu Cumhuriyet Fotoğrafhanesinden de malzeme ve dekor tedarikinde bulunduğu görülmektedir.

1945 yılı ve sonrası, artık Sivas fotoğrafhanelerinin de fotoğrafçılık malzemeleri satışı gerçekleştirdikleri dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde hem fotoğrafçılık faaliyetinde bulunmaları hem de malzeme satışı gerçekleştirmeleri açısından Hüseyin Uçuk, Recep Ersin gibi isimler ön plana çıkarken sonraki yıllarda Nuri Haraççı ve Pakize Kınaş'ta önemli isimler haline gelmiştir. Günümüzde artık teknolojinin gelişmesi, geçmiş yıllarda fotoğrafçılıkta kullanılan film, kimyasal solüsyonlar ve diğer gereçlere bağlılığı ortadan kaldırmıştır.

KÂMİL KİTAP VE BASİMEVİ

Kuruluş Tarihi 1925

Her Nevi
Mekteb ve meslek kitapları
Yeni neşriyat Türkiye ve Avrupa
Gazete ve mecmuaları satış merkezi

Devlet Basımevinin bayiliği

**KÂĞİT VE KIRTASIYE
DEPOSU**

ZEİS İKON - GEVART ve KAPELİ
Cam - kağıt ve filmleri ve bilumum
Fotoğrafçılığa ait malzeme

ZEİS İKON ve İHAKE FOTOĞRAF MAKİNELERİ
En ucuz ve müsait şartlarla satılır.

Tartu Marka
TELEFON ve SANTIRALLAR

Galvanizli Tel, Pilleri ve fincanları her yerden ucuz satılır

BASIM EVİMİZDE
*HER ÇEŞİT GAZETE, MECMUA ve KİTAP
NEŞRİYATI YAPILIR*
Müesseselerde kullanılan Defter, Cevvel ve mabuzlar
en ucuz fiyatla basılır.

Her nevi Büyük ve küçük ilanlar, kart vizit, kâğıt ve zarf
başlıkları, senet, mabuz, reklam kartları, davetiyeler

Nefis ve bir kaç renkli basılır

Sipariş verirken Basımevimizden fiyat ve hurufat kataloğumuzu isteyiniz. Hariçden verilecek siparişler
Süratle basılarak gönderilir.

Basım evimiz
Orta Anadolunun en mütakâmil
Basım evidir.

Telefon : 86 - Telgraf : Kâmil Basımevi

*Sivas'ta zaman siyah beyaz akarken,
zamanı mühürleyerek sayısız cansız eser bırakan
tüm ustaların anısına...*

OSMANLI DÖNEMİ FOTOĞRAFHANELERİ

Djevahirdjian (Cevahirciyan)

Antranig Djevahirdjian (Yaklaşık 1880'ler-?)

Djevahirdjiyan, Yaklaşık 1880'ler Feramuz Arslan Arşivi

Sivas'ın ilk dönem fotoğrafhanelerine dair net bilgilere ulaşılması günümüzde maalesef oldukça zor bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ilk dönem fotoğrafhaneleri incelenirken günümüze ulaşan sınırlı örnekler bir nebze de olsa çalışmalara ışık tutmaktadır. Gerçekleştirdiğim araştırmalar, Sivas fotoğrafhane tarihi açısından görülen en eski kabin ve stüdyo fotoğraf örnekleri, Antranig Djevahirdjyan adlı fotoğrafçıya işaret etmektedir.

Dildilyan ailesinin hatıratlarında adını tespit ettiğimiz Antranig Djevahirdjian'ın fotoğrafçılık mesleğine tam olarak nasıl ve hangi yıllarda başladığı bilgisine ulaşamıyoruz. Ancak ailenin hatıratlarında, 1880'li yılların sonlarında fotoğrafçılık mesleğine ilk adımlarını atan Tsoleg Dildilyan'ın Sivas'ta fotoğraf çalışmaları gerçekleştiren Djevahirdjyan'dan üç ay süresince fotoğrafçılık dersleri aldığı ve bu eğitim sonrası kendisine bir belge verdiği bilgisine yer verilmektedir (Marsoobian, 2015, s. 15).

Bu bilgiler ışığında Djevahirdjyan'ın Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmasının yanı sıra bir eğitmen olarak fotoğrafçılık dersleri verdiği ve sonrasında eğitimini tamamlayan kişilere fotoğrafçılığı öğrendiğine dair bir belge oluşturduğu da görülmektedir. Bu bilgi ışığında o yıllarda bir fotoğrafçılık okulu gibi çalışmalarını sürdüren Djevahirdjyan'ın koleksiyonundan günümüze ulaşan fotoğraf örnekleri ele alındığında fotoğraf kartonu ve fotoğraf analizinden yaklaşık 1880'lere tarihleneceği görülmektedir. Ayrıca Djevahirdjyan'ın fotoğraflarını yapıştırdığı fotoğraf kartonunun sol alt köşesinde soğuk mühürle adının baş harfi ve soyadı; sağ alt köşesinde ise Sivas ibaresi okunmaktadır. Fotoğrafların arka yüzü incelendiğinde ise fotoğraf kartonunun Osmanlıca, Ermenice ve Fransızca olmak üzere üç farklı dilde oluşturularak Antranig Djevahirdjian Sivas yazısına yer verildiği görülmektedir.

Djevahirdjyan'ın Kullanmış Olduğu Fotoğraf Kartonu

Dildilyan Biraderler

**Mikael Natourian - Tsołag Krikor Dildilian - Sumpad Dildilian
Aram Dildilian (1889 - 1896)**

Dildilyan Biraderler'in Samsun Fotoğrafhanesi'nden Bir Örnek, 1920 - Turgay Kural Arşivi

Dildilyan ailesinin hatıratlarının 2015 yılında kitap hâlinde yayımlanması, Dildilyan ailesinin fotoğrafçılık serüveni hakkında Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan diğer Ermeni ailelere göre daha net bilgilere ulaşmamızı sağlamaktadır.

Dildilyan ailesi, fotoğrafçılık mesleğinin yanında nalbantlık, kunduracılık gibi farklı zanaat faaliyetlerinde de bulunmuşlardır. İstanbul ve İzmir'de kunduracılığı öğrenen aile, ilk kundura işletmesini Yozgat'ta kurmuştur. Ancak, bir yangın ve kıtlık olayı nedeniyle Krikor ve Harutyun Dildilyan babalarının memleketi Sivas'a dönerek açtıkları kundura imalathanesiyle zanaatlarına devam etmiştir. Krikor Dildilyan'ın oğlu Tsolag Dildilyan, bir süre babasının kundura imalathanesinde çalıştıktan sonra amcasının yönlendirmeleriyle 1800'lü yılların sonlarına doğru Djevahirdjian'ın yanında fotoğrafçılık mesleğine ilk adımını atmıştır (Marsoobian, 2015, s. 12-15).

Djevahirdjian'dan fotoğrafçılık dersleri alan Tsolag, 5x7 kamerası ile 1888 yılında kardeşi Aram Dildilyan'ı fotoğraflayarak ilk fotoğrafını çekmiştir. Sıklıkla aile fertlerini fotoğraflayan Tsolag, kendi çabalarıyla fotoğrafçılık mesleğinde ilerleme kaydederek ustalaşmıştır. Bu ilerlemenin ardından Krikor Dildilyan, fotoğraf hane açabilecek bilgi ve yeteneğe sahip fakat mali açıdan yeterli güce sahip olmayan Mikayel Naturyan'ı keşfederek İstanbul'dan Sivas'a gelmesini sağlamıştır. 1889 yılında, kundura imalathanesinin yakınına açılan Dildilyan Fotoğrafhanesi Tsolag ve Mikayel Naturyan'ın ortaklığında faaliyetlerine başlamıştır. O yıllarda, Sivas devlet kademesi ve üst düzey yöneticileri tarafından tercih edilen kundura işletmesi, dolaylı yollardan Dildilyan Fotoğrafhanesini de olumlu yönde etkilemiştir. Kundura imalathanesi yakınlarında yer alan fotoğraf hane Tsolag ve Mikayel'in Sivas'ın devlet kademesi ve üst düzey yöneticilerini fotoğraflamalarına dolaylı olarak zemin hazırlamış olabilir. Bu bağlamda, Tsolag tarafından 1893 yılında Sivas Valisi Memduh Paşa'nın portresinin çekilmesi bu ilişkiye örnek gösterilebilir. 1886 yılında Merzifon'da kurulan Anadolu Koleji yerleşkesi ve öğrencilerinin fotoğraflarını çekmeye başlayan ikili, 1892 yılında Merzifon'da yeni bir fotoğraf hane açmıştır. 1894 yılında Tsolag Dildilyan ve Mikayel Naturyan'a Anadolu Koleji'nin resmî fotoğrafçısı olmaları teklif edilmiştir. Aynı yıl, tifo ve koleradan anne ve babasını kaybeden Tsolag, sonraki yıllarda küçük kardeşi Şimavon, hariç diğer kardeşleri ve amcasının oğlu Sumpad ile Merzifon'a yerleşme kararı almıştır. 1894 yılından itibaren Sivas'taki fotoğraf hane faaliyetlerini yavaşlatan Dildilyan, Merzifon'a yerleşmiştir. Fotoğrafçılık faaliyetlerini ağırlıklı olarak Merzifon'da sürdüren Dildilyan, baba memleketi Sivas'ı ziyaretlerinde Sivas'ı fotoğraflamayla da ihmal etmemiştir (Marsoobian, 2015, s. 15-20).

Tsolag, ortağı Naturyan'ın Merzifon'a taşınmalarının ardından bir süre sonra vefat etmesi üzerine çalışmalarına amcasının oğlu Sumpad ile devam etmiştir. 1899 yılında Sumpad, Samsun'a taşınarak yine Dildilyan Kardeşler Fotoğrafhanesi adı ile çalışmalarına Samsun'da devam etmiştir. Tsolag, Aram Dildilyan ile çalışmalarını sürdürmüştür. Aram, fotoğrafçılık mesleğinde daha da ilerlemek için Amerika Birleşik Devletleri'nin Effingham kentine geçerek üç yıl sonra daha da ustalaşmış olarak Merzifon'a tekrar dönmüştür. Ardından 1908 yılında Konya'da bir fotoğraf hane açan Aram, 1910 yılında fotoğrafhanesini Adana'ya taşıyarak çalışmalarına devam etmiştir. 1920 yılında Samsun'a geçen Tsolag Dildilyan ve Aram Dildilyan 1923 yılına kadar Samsun'da çalışmalarını devam ettirmiştir. Ardından Tsolag Atina'ya, Aram ise Kaliforniya'ya göç etmiştir (Özendes, 2013, s. 272).

Dildilyan Kardeşlerin günümüze ulaşan koleksiyonundan Sivas'ta çekilmiş fotoğraf örnekleri incelendiğinde fotoğraf kartonunun ön sağ tarafında Osmanlıca Dildilyan Biraderler mührü görülmektedir. Fotoğraf kartonunun arka yüzü Osmanlıca, Ermenice ve Fransızca olmak üzere üç dilde hazırlanmıştır. Fotoğraf kartonunun alt kısmında ise M. G. Natourian ve T. K. Dildilyan ikilisinin adı; hemen alt kısımda ise Sivas ibaresi okunmaktadır.

Encababian Frères

Harutyun Encababian - Garegin Encababian (1898 - 1922)

Encababian Frères, 1921 - Turgay Kural Arşivi

Sivas'ın ilk dönem fotoğrafhaneleri içerisinde yer alan Encababian Frères (Encababian Biraderler), fotoğrafhane faaliyetlerine 1898 yılında başlayarak Sivas'tan İstanbul'a göç ettikleri 1922 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Encababian Biraderler Fotoğrafhanesi, 1880 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Harutyun Encababian ve 1881 yılı doğumlu kardeşi Garegin Encababian tarafından kurulmuştur. Fotoğrafçılık mesleğini kimden öğrendikleri bilgisine ulaşamadığımız Encababian Biraderler'in koleksiyonundan günümüze ulaşan fotoğraflar incelendiğinde 1898 yılından itibaren fotoğraf çalışmaları gerçekleştirdikleri görülmektedir. Genel olarak o yıllarda Sivas'a bağlı sancaklarda da faaliyet gösteren Encababian Biraderler, stüdyo fotoğraflarının yanında Sivas'ın tarihi ve mimarî değerlerini konu edinen fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmişlerdir. 1923 yılında yayınlanan National Geographic dergisinin 43 numaralı sayısında yer alan Sivas fotoğrafları, Encababian Biraderler koleksiyonuna ait fotoğraflardır (<https://www.ancestry.com/>; www.maggieblanck.com/Azarian/Sivas.html/).

Ayrıca Sivas fotoğrafçılık tarihi ile ilgili çalışmalar gerçekleştiren kıymetli hocam Araştırmacı-Yazar Faruk Aburşu, Max Van Berchem'e ait "Divriği ve Sivas Corpus Inscription Arabiaerum c.I Kahire 1917" adlı eserin ön sözünde Encababian Biraderler'e teşekkür edildiğini tespit etmiştir. 1922 yılında Sivas'tan İstanbul'a göç eden Encababian Biraderler, bir süre aynı isimle İstanbul'da fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüş ve sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmişlerdir.

Encababian Biraderler'in fotoğrafları incelendiğinde fotoğrafın ön sağ alt köşesinde Encababian Frères yazısı; bu yazının hemen altında ise Sivas / Türkiye yazısının yer aldığı soğuk mührü görülmektedir. Fotoğrafhanenin bazı fotoğraflarda bu mühür fotoğrafın hem sağ alt köşesinde; hem de sol üst köşesinde aynı anda kullandığı örnekler de mevcuttur. Farklı fotoğraf kartonları kullandığı tespit edilen fotoğrafhanenin örnekleri incelendiğinde ilk karton örneğinin kenarında gül motifine yer verilen dikdörtgen çerçeve içerisinde Osmanlıca, Ermenice ve Fransızca olmak üzere üç dilde Encababian Biraderler yazısının mühür olarak kullanıldığı düz bir karton görülmektedir.

İkinci karton örneğini ise matbaada hazırlanmış bir karton oluşturmaktadır. Karton incelendiğinde fotoğrafhanenin kuruluş yılını belirten 1898 yılının hemen sol alt köşesinde yuvarlak bir arma yer almaktadır. Armanın içerisinde fotoğrafçılık tarihi açısından önemli kişiler olan Niépce, Daguerre ve Talbot'un isimlerine yer verilmiştir.

İsimlerin hemen altında bu üçlünün portreleri bulunmaktadır. Armanın sağ alt kısmında Fransızca; armaya paralel olarak yazılmış Encababian Frères sanat fotoğrafları yazısı okunmaktadır. Bu yazının hemen çaprazında ise; uzmanlık alanı olarak fotoğraf büyütme ve fotoğraf çoğaltmaya dair bilgiler verilmiştir. Kartunun alt kısmında yer alan güneş kursunun hemen önünde çerçeve içerisinde ise Sivas ibaresine yer verilmiştir.

Dikrrian Zopabourian

(Yaklaşık 1900'ler-?)

Zopabourian, 1915 - Turgay Kural Arşivi

Sivas'ın ilk dönem fotoğrafhaneleri ele alındığında diğer fotoğrafhanelere nazaran örneklerine çok daha az rastlanan ve bilgileri oldukça kısıtlı olan Zopabourian Fotoğrafhanesinin tam olarak ne zaman fotoğrafçılık faaliyetlerine başladığı bilgisine net olarak ulaşılamamaktadır.

Fotoğraf arşivimde bulunan Zopabourian' a ait tek kare fotoğraf örneğinden yola çıktığımızda fotoğrafın arkasındaki kaşeden fotoğrafhane sahibinin Dikrian Zopabourian olduğu anlaşılmaktadır. Saray betimlemeli fonun önünde tören kılıcı ile poz veren kalpaklı genç bir zabitanın yer aldığı fotoğrafın arka yüzü incelendiğinde Osmanlıca el yazısı ile 23 Mayıs 1915 tarihine ve kişiye ait imzaya yer verildiği görülmektedir. Fotoğrafın alt kısmında ise; mavi renkli mürekkep ile dikdörtgen bir çerçeve içerisinde Osmanlıca, Ermenice ve Fransızca D. N Zopabourian Sivas mührü okunmaktadır.

Sivas'taki fotoğrafçılık faaliyetlerini ne zaman sonlandırdığına dair herhangi bir ipucuna rastlamadığımız fotoğrafhanenin yaklaşık olarak 1920'li yılların başlarına kadar çalışmalarını sürdürdüğü tahmin edilmektedir. Sivas fotoğrafhaneleri açısından, fotoğraf tarihi uzmanları ve fotoğraf koleksiyonerliğine gönül veren koleksiyonerler tarafından da nadir kaşe olarak kabul gören Zopabourian koleksiyonuna ulaşılmasının güç olması bu fotoğrafhanenin araştırılmasını da zorlaştırmaktadır. Takdir edeceğimiz üzere herhangi bir belgeye ve kaydına ulaşılmayan fotoğrafhanelerin döneminin incelenip fotoğraf kağıdı ve fotoğraf karton tarihlendirmelerinin yaklaşık olarak gerçekleştirilebilmesi fotoğrafların titizlikle incelenmesi yöntemiyle gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda ilerleyen zamanlarda Zopabourian'a ait tarihlendirilmiş veya tarihlendirilmemiş fotoğraf örneklerinin ortaya çıkması bu fotoğrafhaneye dair daha net bilgiler kazandırması açısından önem arz etmektedir.

Dikrian Zopabourian'ın Kullandığı Mühür

Touran / Douran Frères

(Yaklaşık 1910'lar-?)

Touran/Douran Frères, 1918 - Turgay Kural Arşivi

Sivas'ta 1910'lu yıllardan itibaren fotoğrafçılık mesleğine yavaş yavaş Türklerin de dâhil olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kurucularının kim olduğu hakkında bilgi edinemediğimiz Touran Frères Fotoğrafhanesinin (Turan Biraderler) Sivas'ın ilk Müslüman Türk fotoğrafhanesi olduğu günümüze ulaşan örnekler doğrultusunda kuvvetle muhtemeldir.

Genel itibariyle fotoğrafhane ile ilgili net bilgilere ulaşılamamasına rağmen fotoğrafhanenin koleksiyonundan günümüze ulaşan örnekler incelendiğinde 1910'lu yıllardan itibaren Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde buldukları görülmektedir. Fotoğrafhanenin mührü incelendiğinde döneminde yer alan fotoğrafhanelerin Osmanlıca, Ermenice ve Fransızca yazıların yer aldığı kaşe kullanmasına rağmen Turan Biraderler Fotoğrafhanesinin kaşesinde Ermenice'ye yer verilmediği görülmektedir.

Genel olarak sade fotoğraf kartonları kullanmayı tercih eden fotoğrafhanenin fotoğraf kartonlarının arka yüzünde Osmanlıca ve Fransızca olmak üzere iki dilde hazırlanmış mavi renkli "Touran Frères Sivas" yazısına yer verilen kaşe dikkat çekmektedir. Fotoğrafhanenin bazı fotoğraf örneklerinde "Douran Frères" kaşesini de kullandıkları görülmektedir. Sivas'taki fotoğrafçılık faaliyetlerine tam olarak ne zaman son verdikleri bilgisine ulaşamadığımız Turan Biraderler Fotoğrafhanesinin fotoğrafçılık sanatını Ermeni ustaların yanında öğrendikleri tahmin edilmektedir. Daha çok Sivas'ın askerî erkânının çekildiği fotoğraflar ile ön plana çıkan Turan Biraderler Fotoğrafhanesinin Birinci Dünya Harbi sırasında Sivas'ta aktif olarak fotoğrafçılık çalışmalarını sürdürdükleri görülür.

Ayrıca; dönem düşünüldüğünde stüdyo fotoğraflarının yanında özellikle Birinci Dünya Harbi yıllarında askerî erkânı arazide de hazırlıklı bir biçimde fotoğraflamaları Turan Biraderler'in "Savaş Muhabiri" olarak da görev aldıklarına kanıt oluşturmaktadır.

Touran / DouranFrères'in Kullandığı Mühür

Bedâyi Fotoğrafhanesi

Karaahmetzâde Ahmet Turan (Yaklaşık 1910'lar-?)

Sivas'ta 1910'lu yılların sonlarına doğru fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan bir diğer Türk fotoğrafhanesi de Bedâyi Fotoğrafhanesidir. Karaahmetzâde Ahmet Turan tarafından kurulan fotoğrafhanenin tam olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine ne zaman başladığı bilinmemekle birlikte fotoğrafhanenin günümüze ulaşan örnekleri incelendiğinde fotoğraf üzerindeki notlar ve kaydedilen tarihler 1910'lu yılları işaret etmektedir. Örnekler ele alındığında Bedâyi Fotoğrafhanesinin kartpostal çalışmaları da gerçekleştirdiği görülmektedir.

Bedâyi Fotoğrafhanesinin arşivinde yer alan tek örneği, Buruciye Medresesinin gösterildiği ve üzerine Osmanlıca el yazısı ile "Sivas-Selçukî Eserlerinden Dâru'ş-şifâ Medresesi Girişi" notu düşülmüş kartpostaldır. Kartpostalın arka yüzü incelendiğinde kırmızı renkli mürekkep kullanılan Osmanlıca bir mühür görülür. Mührün üst kısmında dar dikdörtgen çerçeve içerisine alınmış Bedâyi Fotoğrafhanesi yazısı okunmaktadır. Çerçevenin hemen altında Sivas yazısı ve bu yazının altında da fotoğrafhanenin kurucusu Karaahmetzâde Ahmet Turan yazısına yer verilmiştir. Kıymetli Hocam Faruk Aburşu'nun koleksiyonunda yer alan bir örnekte 1924 yılı görülmekle beraber Bedâyi Fotoğrafhanesinin Taşhan içerisinde yer aldığı bilgisine de yer verilmiştir. Karaahmetzâde Ahmet Turan'ın fotoğrafçılık faaliyetlerini yaklaşık 1920'li yılların sonlarına doğru durdurduğu tahmin edilmektedir.

Bedâyi Fotoğrafhanesi, Yaklaşık 1910, Turgay Kural Arşivi

Fotoğrafçı Mehmet Efendi

Mehmed Efendi (Yaklaşık 1920-?)

1923 yılında vilayet ilan edilene kadar Sivas'a bağlı bir sancak olan ve o zamanki adı ile Karahisar-i Şarkî olarak adlandırılan Şebinkarahisar, 1933 yılında alınan kararla tekrar ilçe statüsüne düşürülerek Giresun iline bağlanmıştır.

Kitabımızın sınırını oluşturan Sivas'a bağlı olduğu yıllardaki fotoğrafhane faaliyetlerini incelediğimizde maalesef Şebinkarahisar'ın o yıllardaki fotoğrafhane kayıtlarına net olarak ulaşamamaktadır. Bunun yanı sıra fotoğrafçıların izlerinin farklı kaynaklarda karşımıza çıktığı görülmektedir. Yıllar önce Şebinkarahisar tanıtım filmi hazırlamak için uğradığım ve gönül bağıyla bağlı olduğum Şebinkarahisar'da tarihi eserleri belirlemek üzere tanıştığım Kıymetli Hocam Emekli Öğretmen ve Araştırmacı-Yazar Ünsal Çalık'ın yayımladığı eserlerinden "Tarih İçinde Şebinkarahisar" adlı çalışmasının 387. sayfası incelendiğinde Talebe Umumi Sicil Kaydının 65. sırasında Hicri 1340; Miladi; 1923 yılı doğumlu Meliha Sulhiye adlı öğrenci görülmektedir. Öğrenci bilgilerinin yer verildiği sütunlar incelendiğinde babasının vazih adres ve sanatı kısmında "Fotoğrafçı" şeklinde kaydedildiği görülmektedir (Çalık, 2016, s. 387).

Mehmed Efendi'nin tam olarak nasıl ve ne zaman fotoğrafçılık mesleğine başladığı hakkında net bilgilere ulaşamamakla birlikte 1923 yılında dünyaya gelen kızı Meliha Sulhiye'yi 1931 yılında Şebinkarahisar'dan Suşehri'ne nakil olarak gönderdiği bilgisi, Mehmet Efendi'nin kesin olmamak ile birlikte yaklaşık 1920'li yıllarda fotoğrafçılık mesleğini icra ettiğinin kuvvetli bir varsayımdır. Ayrıca; yıllardır fotoğraf arşivine eski Şebinkarahisar fotoğrafları kazandırma çabası içerisinde olan Kıymetli Hocam Ünsal Çalık ile gerçekleştirdiğim mülakatlar sonucu bu tez üzerinde mutabık kalmamız Mehmed Efendi'nin yaklaşık 1920'lerde Şebinkarahisar'da fotoğrafçılık mesleğini icra ettiği tezini doğrular niteliktedir.

Mektebi		Umumi Sicil defteri					Talebenin No -65-	
Talebenin adı	Doğduğu yıl ve yeri	Babasının adı ve sanı	Anasının adı ve sanı	Babasının vazih adres ve sanatı	Talebenin oturduğu mahalle	Mektebe girdiği tarih ve kabul edildiği sınıf	Velisinin adı sanı sıfat ve adresi	Mektepten ne suretle çıktığı
Meliha Sulhiye H.	1340 Ş. Karahisar	Mehmet Ef.		fotoğrafçı	Bülhalma	15-9-1931 İzmitten birinci sınıf	Babası	makalen cilt: I No: 70/16
Derslerin ismi	Birinci devre			İkinci devre		Fotoğraf yeri	Mülâhazalar	
	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf	Birinci sınıf	İkinci sınıf			
	193 - 193	193 - 193	193 - 193	193 - 193	193 - 193			

Talebe Umumi Sicil Defteri, Tarih İçinde Şebinkarahisar, (s.387)

Fotoğrafçı Melik Şerifioğlu Mehmet

Melik Şerifioğlu Mehmet Efendi (Yaklaşık 1920-?)

Araştırmacı-Yazar Ünsal Çalık tarafından hazırlanan "Tarih İçinde Şebinkarahisar" adlı eser için gerçekleştirilen incelemeler doğrultusunda talebe umum sicil defterine 296 numara ile kaydedilen Hicri 1341; Miladi 1924 yılı Suşehri doğumlu Naci adlı öğrencinin bilgileri incelendiğinde babasının vazih adres ve sanatı kısmında "Melik Şerifioğlu Mehmet, Fotoğrafçı" şeklinde kaydedildiği görülmektedir. 1934 yılında Suşehri'nden gelerek mektebe imtihanla kaydı yapılan Naci adlı öğrencinin sicil sayfası, babası Melik Şerifioğlu Mehmet Efendinin o yıllarda Suşehri'nde fotoğrafçılık sanatını icra ettiğine kanıt oluşturmaktadır. Mehmet Efendinin fotoğrafçılık mesleğine ne zaman başladığı ve meslekten hangi yıllarda emekli olduğu bilinmemekle birlikte oğlunun doğum ve mektebe kayıt tarihini ele aldığımızda 1920'li yıllar karşımızda çıkmaktadır. Bu bağlamda, Mehmet Efendinin Cumhuriyet öncesi dönemde Suşehri ilçesinde fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Mektebi		Umumi Sicil defteri					Talebinin No 296		
Talebinin adı	Doğduğu yıl ve yeri	Babasının adı ve sanatı	Anasının adı ve sanatı	Babasının vazih adres ve sanatı	Talebinin oturduğu mahalle	Mektebe girdiği tarih ve kabul edildiği sınıf	Vclisinin adı sanatı sıfat ve adresi	Mektepten ne suretle çıktığı	
Naci Ef.	Suşehri 1341	Mehmet Ef.	Wadire H. ölü	Melik Şerifioğlu Mehmet Ef. Fotoğrafçı	Kızılcıca	20-9-1934 S: 3 İmtihanla	Babası		
Derslerin ismi	Birinci devre			İkinci devre			Mülâhazalar		
	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf	Birinci sınıf	İkinci sınıf				
	193 - 193	193 - 193	193 - 193	193 - 193	193 - 193				

Talebe Umumi Sicil Defteri, Tarih İçinde Şebinkarahisar, (s.387)

Bizim Foto

Rüştü Binbir (1920 - 1982)

Bizim Foto, 1939 - Turgay Kural Arşivi

Aslen Erzurumlu olan Rüştü Binbir, 1905 yılında Sivas'ın Zara ilçesinde dünyaya gelmiştir. Zara Rüştiye Mektebinden mezun olan Binbir, fotoğrafçılık mesleğine 1920 yılında Zara Demirciler Çarşısında açtığı Bizim Foto Fotoğrafhanesiyle başlamıştır. Fotoğrafhanesinde stüdyo ve alaminüt fotoğraf çeken Rüştü Binbir, aynı zamanda arzuhalci olarak da Zaralılara hizmet etmiştir. O yıllarda Zara'da bulunan 36. Piyade Alayından dolayı yoğun olarak asker fotoğrafları da çeken Binbir, Zara'nın tarihi yerleri ile ilgili fotokart çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

Ağabeyinin oğlu Hikmet Binbir'e fotoğrafçılık mesleğini öğreten Rüştü Binbir, 1960 yılına kadar Hikmet Binbir ile fotoğraf çalışmalarına devam etmiştir. 1960 yılında Hikmet Binbir'in fotoğrafçılık mesleğinden ayrılarak Topraksu'ya memur olarak atanmasından bir süre sonra akrabası Cemal Öztekin ile fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam eden Binbir, gözünde yaşadığı sağlık probleminden dolayı fotoğrafhanesini Cemal Öztekin'e bırakmıştır. Bir süre sağlık problemleriyle uğraşan Binbir, 1972 yılında vefat edince fotoğrafhaneyi 1982 yılına kadar Cemal Öztekin işletmiştir. 1982 yılında Cemal Öztekin'in vefat etmesi ile fotoğrafhanenin faaliyetleri resmen sona ermiştir.

Fotoğrafhane duvarlarında yüksek rütbeli askerler ile Zara'nın tarihi-turistik yerlerine dair fotokartların bulunduğu vitriniyle hafızalara kazınan Bizim Foto, çekmiş olduğu stüdyo ve alaminüt fotoğraflarda, kendine has üslubuyla oluşturduğu mührü kullandığı görülmektedir. Genel olarak sade bir fotoğraf kartonu kullanan Bizim Foto Fotoğrafhanesinin kaşesinde mavi mürekkep ile oluşturulmuş elips bir çerçevenin üst iç kısmında Bizim Foto yazısı görülmektedir. Elipsin ortasında ise Zara yazısı bulunmaktadır. Elips şeklinin alt iç kısmındaki çerçevede ise Rüştü Bey'in adı ve rakam ile soyadına yer verilmiştir. Fotoğrafhane, sıra dışı mührü ile Sivas fotoğrafhaneleri içerisinde yer alarak Sivas hafızasına binlerce fotoğraf kazandırmıştır.

Bizim Foto'nun Kullandığı Mühür

Foto Galip

Galip Akın (Yaklaşık 1920'ler -1978)

Sivas'ın Zara ilçesi nüfusuna kayıtlı Galip Akın, 1897 yılında Zara'da dünyaya gelmiştir. Günümüzde Foto Galip Fotoğrafhanesi ile ilgili kayıt ve bilgilere ulaşılamaması Akın'ın fotoğrafçılık sanatına tam olarak nasıl ve ne zaman başladığı bilgisine ulaşılamamasına neden olmaktadır. Ancak; dönemin şahitleri ile gerçekleştirdiğimiz mülakatlar sonucunda elde ettiğimiz bilgilerle Akın'ın İstiklal Gazisi olduğu ve fotoğrafhanesinin o dönem Zara'da okullar bölgesi olarak adlandırılan muhitte yer aldığı bilgisine ulaşılmaktadır.

O yıllarda Zara'nın fotoğrafhanesi tarihi açısından önemli diğer bir fotoğrafhanesi Foto Bizim Foto ile aynı yıllarda sanatını icra eden Akın, 1970'li yılların başlarına kadar aktif olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir. Yaşla bağlı olarak meslekte emekli olan Akın, fotoğrafhanesini oğlu İsmet Akın'a devrettikten kısa bir süre sonra 1975 yılında aramızdan ayrılmıştır. 1975 yılından itibaren İsmet Akın tarafından hizmet sunmaya devam eden fotoğrafhanesi, çalışmalarını 1978 yılına kadar aralıksız sürdürmüştür.

İsmet Akın'ın 1978 yılında devlet memuru olarak Karayolları Genel Müdürlüğüne atanması ile fotoğrafhanenin ticarî faaliyetleri 1978 yılında resmen sona ermiştir. Yarım asrı aşan bir sürede fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Foto Galip Fotoğrafhanesinin arşivi maalesef günümüze ulaşamamıştır. (İ. Akın, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Galip AKIN, Akın Ailesi Arşivi

Fotoğrafçı Setrekli Mehmet

Setrekli Mehmet (Yaklaşık 1920'ler-?)

Setrekli Mehmet Efendi, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı Arşivi

Malatya ili Darande ilçesinin fotoğrafçılık tarihi açısından önemli bir aile olan ve uzun yıllar fotoğrafçılık mesleğini icra eden Zontul ailesi fertleri ile gerçekleştirdiğimiz mülakatlar doğrultusunda az da olsa Mehmet Bey hakkında bilgi edinebiliyoruz. O yıllarda Sivas'a bağlı bir kaza olan Darende'nin Setrek Köyü'nde dünyaya gelen Setrekli Mehmet, alaminüt makinesi ile Darende Hükümet Konağı civarında fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Bisikleti ile köy köy gezerek fotoğraf çeken Setrekli Mehmet Bey'in fotoğrafçılık mesleğine nasıl adım attığı hakkında bilgi edinilememektedir.

1920'li yıllarda Mevlüt Zontul'a fotoğrafçılık dersleri veren Setrekli Mehmet, Zontul'un ustalaşmasını sağlayarak fotoğrafçılık mesleğine kazandırmıştır. Alaminüt fotoğraf çeken ustaların genelinde ticari faaliyetlerine dair kayıtların elde edilememesi bu ustaların mesleğe tam olarak başlama ve meslekten ayrılma tarihlerinin belirlenmesini zorlaştıran bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan Setrekli Mehmet'in fotoğrafçılık faaliyetlerinin belirlenmesi döneme şahit olan kişilerle gerçekleştirilen mülakatlar doğrultusunda kısıtlı bilgilerin derlenmesiyle sağlanmıştır. Günümüzde fotoğrafhanenin çekmiş olduğu fotoğraf örneklerine rastlanmaması Mehmet Bey'in fotoğraflarında kullandığı fon ve mühür hakkında net bir bilgi edinilmesini de güçleştirmektedir.

1920'li yılların ortalarından itibaren Darende'de fotoğrafçılık faaliyetlerini durdurduğunu belirlediğimiz Setrekli Mehmet'in özellikle Darende'den Adana'ya gerçekleşen göç hareketinden etkilendiği tahmin edilmektedir. Darende'de fotoğrafçılık faaliyetlerine son veren Setrekli Mehmet, fotoğrafçılık faaliyetlerini Adana'nın Kadirli ilçesinde sürdürmüştür (M. Ali Zontul, kişisel iletişim, 2 Haziran 2020; S. Özen, kişisel görüşme, 11 Nisan 2021).

Foto Zafer

Atatürk'ün Işığında Harf Devrimi ve Hayri Tayfur Tolgay (1923-1992)

Eserin sınırlarını Sivas ve geçmiş yıllarda Sivas'a bağlı olan kazalar ve diğer coğrafi alanlar oluşturmaktadır. Ancak; Foto Zafer Fotoğrafhanesinin Kayseri'de kurulmasına karşın eserde yer almasını sağlayan durum Hayri Tayfur Tolgay'ın Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde doğması ve ilk fotoğrafçılık faaliyetlerini Sivas'ta gerçekleştirmiş olmasıdır. Ayrıca Tolgay'ın Sivas'tan ayrılmasına rağmen belirli aralıklarla Sivas'ı ziyaret ederek fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmesi, Mustafa Kemal Atatürk'ün Sivas'ı ziyaretinde Atatürk'ün fotoğraflarını çekmesi, kardeşi Avni Tolgay'ın 1950 yılına kadar Avni Tolgay Fotoğrafhanesi ile Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunması Foto Zafer Fotoğrafhanesinin eserde yer almasını sağlamıştır.

Aslen Amasyalı olan Hayri Tayfur Tolgay, babasının zabıt kâtabi olarak görev aldığı Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde 5 Aralık 1898 tarihinde doğmuştur. Eğitim hayatına Sivas'ta başlayan Tolgay, 1. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesinde görev almış ve bu cephenin kapanmasının ardından Sivas'a dönerek Muallim Mektebinden mezun olmuştur. O yıllarda fotoğrafa ilgi duyarak 9X12 ebatındaki amatör fotoğraf makinesi ile fotoğrafçılık alanında ilk çekimlerini gerçekleştirmiştir. Mezuniyetinin ardından ilerleyen yıllarda fizik öğretmeni olarak Malatya'ya atanan Tolgay, 4 yıllık öğretmenlik mesleğinden sonra 1922 yılında istifa ederek babasının sorgu hâkimi vazifesiyle görev aldığı Kayseri'ye geçmiştir. Öğretmenlikten istifasının ardından fotoğrafçılığı meslek edinmek isteyen Tolgay, iyi derecede İngilizce bilgisi sayesinde Amerika'dan özel olarak fotoğraf dergileri getirterek bu alanda kendini

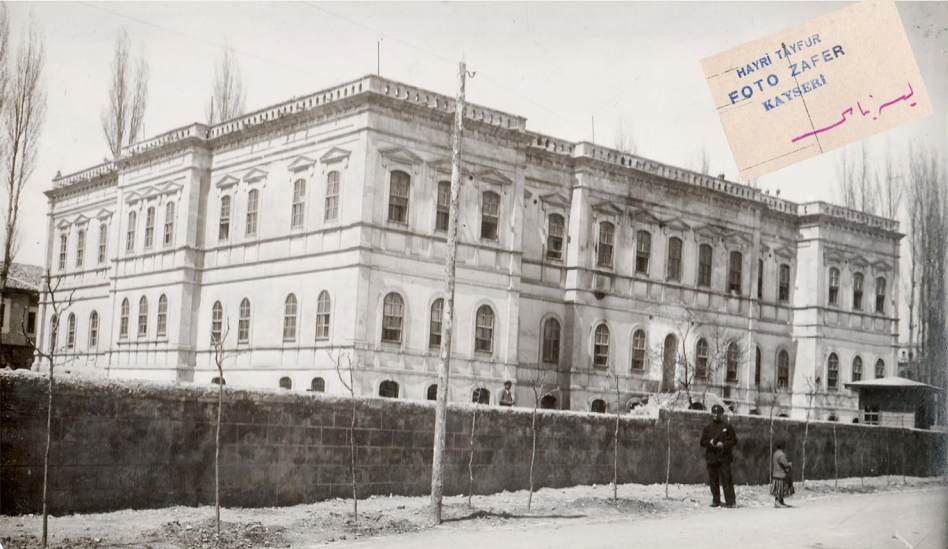
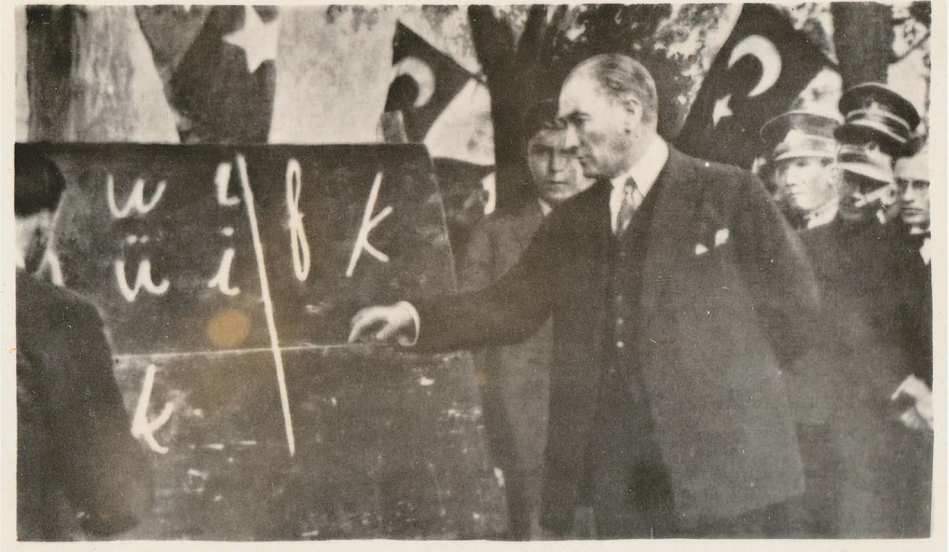

Foto Zafer Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

*Mustafa Kemal Atatürk, Yeni Türk Alfabesini Tanıtıyor.
20 Eylül 1928 Sivas, Foto Zafer Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi*

geliştirmiştir. İstanbul'dan tedarik ettiği malzemeler ile Kayseri'de bulunan Setenönü Mahallesiindeki evlerinde fotoğraf-banyo üzerine bir süre denemeler gerçekleştirmiş, üstesinden gelemediği bazı konularda Kayserili Ermeni bir ustadan destek almıştır. Denemelerin ardından objektifi yurt dışından gelme Sivas yapısı 21x27 cm boyutundaki körüklü makinesi ile çalışmaya başlayan Tolgay, kayınbiraderi Said Özşen ile birlikte Kayseri'de 22 Ekim 1923 tarihinde Zafer Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri-Sivas Ziyaretleri ve Hayri Tayfur Tolgay

Kayseri halkına hizmet eden fotoğrafhane, aynı zamanda şehrin gelişimini de takip ederek belgesel fotoğraf çalışmaları da gerçekleştirmiştir. Adı daha sonra Foto Zafer olarak değiştirilen fotoğrafhane Kayseri ve civarındaki illerde gerçekleşen önemli olayları da belgelemiştir. Genç Cumhuriyet'in ışığında gelişen Türkiye'nin dinamik ve güçlü bir yapı kazanması için gerçekleştirilen kalkınma hamleleri Atatürk'ün Anadolu'yu sıklıkla ziyaret etmesini sağlamıştır. Bu bağlamda 1924-1928 ve 1930 yıllarında gerçekleştirilen temel atma törenleri, fabrika kurulmasına yönelik çalışmalar ve özellikle Yeni Türk Alfabesinin tanıtılmasına yönelik çalışmaların Kayseri ve Sivas kısımları Tolgay tarafından görüntülenmiştir. Bu açıdan fotoğrafhanenin belgesel nitelikli fotoğraflarından en tanınmış fotoğrafları 20 Eylül 1928 tarihinde Atatürk'ün Kayseri ve Sivas'a gerçekleştirdiği ziyaretlerde bizzat kara tahtada Yeni Türk Alfabesini öğrettiği Harf Devrimi fotoğraflarıdır. Tolgay çekmiş olduğu karelerle Harf Devrimi denilince akla ilk gelen unutulmaz fotoğrafları toplum hafızasına kazandırmıştır.

Bir süre sonra, Peşkircioğlu soyadını alarak soyadını değiştiren kayın birader Said Özşen, Foto Zafer'den ayrılarak kırtasiye ve sonrasında elektrikli ev aletleri satışı

gerçekleştiren bir iş yeri açmıştır. Sivas ile bağlarını koparmayan Tolgay, Sivas'ta Foto Avni Tolgay Fotoğrafhanesi ile hizmet veren kardeşi Avni Tolgay'ı ziyaretlerinde Sivas'ın tarihi yapılarını fotoğraflayarak Foto Zafer kaşesi ile tebrik kartları ve foto kart serileri oluşturmuştur.

Hızla gelişimini sürdüren Foto Zafer'in 1955 yılında Kaleönü şubesi açılarak Hayri Tayfur Tolgay'ın oğlu Şinasi Tolgay bu şubenin başına geçmiştir. 1958 yılında İstasyon Caddesinde kurulan ve işletmeciliğini 1950 yılında Sivas'tan ayrılarak Kayseri'ye yerleşen Avni Tolgay'ın gerçekleştirdiği İstasyon Şubesi, Kayseri fotoğrafçılığına önemli bir yenilik getirmiştir. Gör-

Çek sistemini Bak-Çek adı ile uygulayan şube Kayseri'de bu sistemi uygulayan ilk fotoğrafhanedir. İlerleyen süreçte İstasyon Şubesi, 1964; Kaleönü şubesi ise, 1975 yılında kapatılmıştır. Kayseri fotoğrafçılığına birçok fotoğraf sanatçısı da kazandıran Foto Zafer'de Sait Peşkirioğlu, İsmail Canlı, Hüseyin Özçetin, Ahmet Zerener, Ahmet Demirbilek, Ali Gençer, Talat Yaroğlu, Ünsal Tolgay ve daha sonra Foto Paris Fotoğrafhanesini kuran Orhan Akdemir gibi önemli sanatkarlar yetişmiştir.

1977 yılına kadar fotoğrafhanenin başında bulunan Hayri Tayfur Tolgay, fotoğrafhaneyi oğlu Ünsal Tolgay'a devrederek meslekten emekli olmuştur. 1984 yılında Kayseri'de geçirdiği elim bir trafik kazası sonucu vefat eden Tolgay, 1992 yılına kadar aktif olarak çalışan ve altmış dokuz yıl hizmet veren Foto Zafer Fotoğrafhanesi ile Kayseri ve civar illerin belge niteliğindeki fotoğraflarını çekerek Anadolu'nun görsel hafızasına önemli bir koleksiyon kazandırmıştır (T. Tolgay, kişisel görüşme, 9 Temmuz 2020.)

Hayri Tayfur Tolgay (Soldaki), Taner Tolgay Arşivi

Avec ce numéro, LA PETITE ILLUSTRATION contenant
1° LE PROFESSEUR, comédie, par M. Henri Duvernois; 2° L'INNOCENTE, pièce, par M. H.-R. Lenormand.

86e ANNÉE

N° 4467

L'ILLUSTRATION

13
OCTOBRE
1928

Louis BASCHET, Secrétaire général.

RENÉ BASCHET, Directeur.

GASTON SORBETS, Rédacteur en chef.

UN CHEF D'ÉTAT MAÎTRE D'ÉCOLE

Moustapha Kemal, président de la République turque, ayant décrété la suppression des caractères arabes, donne sur une place publique de Sivas (Anatolie) une leçon d'écriture suivant l'alphabet latin, désormais seul officiel.

Phot. A.H. — Voir l'article page 404.

MUSTAPHA-KÉMAL, PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE TURQUE, A SIVAS,
DONNANT UNE LEÇON D'ÉCRITURE

*Hamza Kuzucu Koleksiyonunda bulunan ve No lle Roger tarafından kaleme alınan
EN ASIE MINEURE -La Turquie Du Ghazi- 1930 (Gazi'nin Türkiye'si Anadolu)
eserinin 244. sayfasında Hayri Tayfur Tolgay tarafından çekilen fotoğrafa yer verilmiştir.*

Hilâl Fotoğrafhanesi – Foto Mevlüt

Mevlüt Zontul (1923-1975)

Mevlüt Zontul, Hilâl Fotoğrafhanesi Koleksiyonu

1903 yılında o yıllarda Sivas'a bağlı bir ilçe olan Darende'nin Aşağılupınar köyünde dünyaya gelen Mevlüt Zontul, ilkokul tahsiline sahiptir. Manifaturacı bir babanın oğlu olarak bir süre babası ve amcası tarafından işletilen manifatura dükkânında ailesine yardımcı olan Zontul, 1920'li yıllarda Darende'de fotoğrafçılık sanatını icra eden ve yörede Setrekli Mehmet olarak bilinen alaminüt fotoğrafçıdan etkilenecek fotoğrafçılık mesleğine girmeye karar vermiştir.

O yıllarda manifatura dükkânının malzeme ihtiyacını İstanbul'dan karşılayan Zontul ailesi, belirli aralıklarla dükkânlarına malzeme tedariki gerçekleştirmektedir. Ailenin malzeme temini için İstanbul'a gideceği bir dönemde Zontul, manifatura dükkânında biriktirdiği harçlıkları amcasına vererek dönüşte bir fotoğraf makinesi almasını istemesi Zontul'a ilk makinesini kazandırmıştır. Setrekli Mehmet'ten aldığı eğitimler sonrası 1920'li yılların başlarından itibaren alaminüt fotoğraflar çekmeye başlayan Zontul, 1923 yılında 400 Mecidiye karşılığında aldığı iş yerinde ilk Hilâl Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Bu süre zarfında alaminüt ve stüdyo fotoğrafları çeken Zontul, o yıllarda Darende'ye dair belge nitelikli umumi görünümle alarak tarihi, kültürel ve sosyal yaşam temalı foto kart çalışmaları da gerçekleştirmiştir. Darende resmî erkânı ve okul fotoğrafları da çeken Mevlüt Zontul uzun süre fotoğrafçılık mesleğini sürdürmüş ayrıca fotoğrafhanesinde; gramofon, daktilo ve radyo tamiri de gerçekleştirmiştir. Özellikle 1940'lı yılların sonlarında yakın arkadaşı Mehmet Şahin ile meydana kurduğu düzencele amatör olarak sinema filmi gösterimleri de gerçekleştirmiştir. 1970'li yıllarda fotoğrafçılık mesleğini bırakan Zontul, tamirat işlemlerine devam ederken fotoğrafhaneye oğulları Mehmet Ali Zontul ve Halit Zontul tarafından işletilmeye devam etmiştir. 1975 yılına kadar fotoğrafhanede çalışmalarını devam ettiren iki kardeş 1975 yılında fotoğrafhanenin faaliyetlerine son vererek Malatya'da elektrikli ev aletleri ve elektronik aletler alanında çalışmalarına devam etmiştir.

Mevlüt Zontul, 2013 yılında vefat etmeden önce dönemin Sivas'ına ve Malatya'sına ışık tutan birbirinden kıymetli fotoğrafların yer aldığı fotoğrafhaneye koleksiyonunu Malatya'nın Darende ilçesinde bulunan Es-Seyid Hulusi Efendi Vakfı'na bağışlamıştır. Zontul ailesinin fotoğrafçılık faaliyetleri günümüzde Darende'de devam etmektedir (N. Aktaş Zontul, kişisel görüşme 28 Mayıs 2020; M. Ali Zontul, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Hilal Fotoğrafhanesi Koleksiyonu

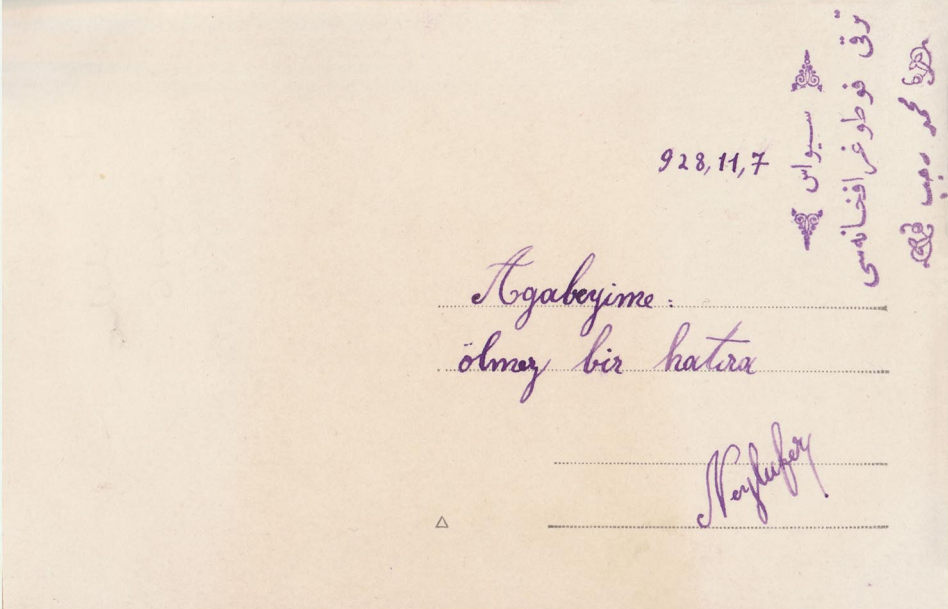
**ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ
FOTOĞRAFANELERİ
1923 - 1945**

Foto Sadi Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Terakki Fotoğrafhanesi

Mehmed Receb Efendi (Yaklaşık 1920'lerin sonları-?)

Sivas fotoğrafhane tarihi açısından Erken Cumhuriyet dönemini incelediğimizde koleksiyonundan örneklerine az rastlanan bir fotoğrafhane olarak karşımıza çıkan Terakki Fotoğrafhanesinin tam olarak ne zaman kurulduğu bilgisine ulaşamamaktadır. Özellikle 1920'li yılların sonlarından itibaren tarihlendirilen örnekleri ile dikkat çeken fotoğrafhanenin bitkisel motifli fon kullandığı görülmektedir.

Sade bir üslupla çekilen fotoğrafların arkasını incelediğimizde fotoğraf arkasında kullanılan mühürden fotoğrafhanenin Mehmed Receb'e ait olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekleştirdiğim araştırmalar doğrultusunda, herhangi bir kayıta adına rastlamadığım Terakki Fotoğrafhanesi'nin yaklaşık tarihlendirilmesi, gerçekleştirilirken arşivimde yer alan az sayıdaki fotoğraf örneklerinden ve koleksiyonerlerin muhafaza ettiği fotoğraflardan yola çıkılarak yaklaşık bir tarihlendirmeye fotoğrafhanenin eserde yer alması sağlanmıştır.

Fotoğraf arkasına düşülen tarihlendirmeler belge olarak kabul edildiğinde Terakki Fotoğrafhanesi'ne ait bir örneğin 1928 yılında çekildiği bilgisine ulaşılmaktadır. Öğretmen olduklarını tahmin ettiğim altı hanımın görüldüğü hatıra fotoğrafı incelendiğinde Osmanlıca olarak oluşturulmuş mavi renkli bir mühür ile Sivas Terakki Fotoğrafhanesi "Mehmed Receb" yazısı okunmaktadır. Çok zarif bir şekilde tasarlanmış mühürün üst kısmında sağa ve sola yönlendirilmiş bir ok ucu görülürken ok ucunun iç kısmı koç başı motifi ile süslenmiştir. Yine mühürün son satırında sağda ve solda olmak üzere iki bitkisel motife de yer verilmiştir. Fotoğrafın arkasına şık bir el yazısı ile : "928,11,7 Ağabeyime Ölmez Bir Hatıra Neylüfer" notu düşülmüştür.

Terakki Fotoğrafhanesinin fotoğrafçılık faaliyetlerini tam olarak ne zaman durdurduğu bilinmemekle birlikte 1930'lu yılların başlarından itibaren fotoğrafhanenin örneklerine rastlanmaması 1930'lu yılların başlarında fotoğrafhanenin çalışmalarına son verdiği tezini güçlü kılmaktadır. Ayrıca, yıllardır fotoğraf koleksiyonerliğine gönül vermiş dostlarımın, koleksiyonlarında yer alan Terakki Fotoğrafhanesi örnekleri de bu tezi doğrular niteliktedir. İlerde gün yüzüne çıkması muhtemel fotoğraf örnekleri Terakki Fotoğrafhanesi hakkında daha kesin ve geniş bilgiler edinmemizi sağlayacaktır.

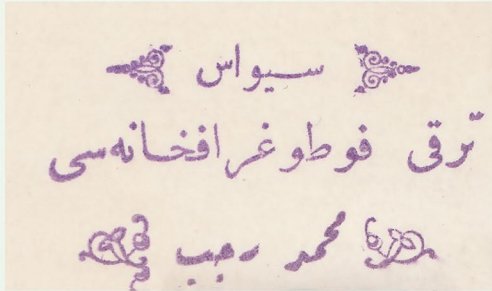

Foto Sadi

(Yaklaşık 1920'lerin sonları-?)

Foto Sadi Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Erken Cumhuriyet dönemi Sivas fotoğrafhaneleri içerisinde gerçekleştirdiği fotokart ve stüdyo çalışmaları ile dikkat çeken Foto Sadi Fotoğrafhanesinin her ne kadar mühründe "Sadi" ismine yer verilse de net olarak kim tarafından ve ne zaman kurulduğu bilgisine ulaşılamamaktadır. Fotoğrafhanenin günümüze ulaşan koleksiyonundaki fotoğraf arkası tarihlendirmelerin 1920'li yılların sonuna işaret etmesi, Foto Sadi Fotoğrafhanesinin 1920'li yılların sonlarına doğru çalışmalarını gerçekleştirdiğine kanıt oluşturmaktadır. Arşivimde yer alan Foto Sadi Fotoğrafhanesi koleksiyonuna ait birkaç fotoğrafı incelediğimde şık giyimli bir çiftte ait fotoğrafın arkasında el yazısıyla: "15.5.1929 Sivas, Baş Başa Bir Hatıra" yazısı tespit edilmektedir. Diğer fotoğraf örneklerinde ise, en eski tarihin 1928 yılı olarak not edilmesi fotoğrafhanenin o yıllarda da aktif olarak faaliyet gösterdiğine kanıt oluşturmaktadır. Fotoğraf arkası da sade bir mühür kullanmayı tercih eden Sadi Fotoğrafhanesinin mührünü mavi renkli ve tamamen büyük harflerle yazılmak suretiyle "FOTO SADI" yazısı ve bu yazının hemen altına iliştirilen küçük harflerle yazılmış "Sivas" yazısı oluşturmaktadır. Ayrıca bu fotoğrafhanenin bazı örneklerinde özellikle fotokart çalışmalarında fotoğrafın sol alt tarafında negatife kazınması yöntemiyle elde edilen, tamamı büyük harflerden oluşmak üzere "FOTO SADI" yazısı da okunmaktadır.

Foto Sadi Fotoğrafhanesinin tam olarak faaliyetlerini ne zaman bıraktığı bilgisine ulaşılamamakla birlikte belki de ilerleyen dönemlerde gün yüzüne çıkacak yeni belge veya fotoğraf arkası notların ışığında yaklaşık bir tarihlendirme yapılabilmesi mümkün olabilir. Ancak arşivimde yer alan örnekler ve geniş kapsamlı fotoğraf koleksiyonu sahibi koleksiyonerlerle gerçekleştirdiğim mülakatlar sonucu, Foto Sadi Fotoğrafhanesinin 1930'lu yılların başlarında fotoğrafçılık faaliyetlerini durdurduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Foto İsmail

İsmail Yalama (Yaklaşık 1925-1962)

1899 doğumlu İsmail Yalama, Sivas'ın Koyulhisar ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. Maalesef alaminüt fotoğraf çeken diğer birçok fotoğrafçıda da olduğu gibi günümüzde İsmail Yalama hakkında net bilgilere ulaşamıyoruz. Ancak, ilçeye gerçekleştirdiğimiz ziyaretler doğrultusunda döneme şahit olan akrabaları ile gerçekleştirdiğimiz mülakatlar, az da olsa İsmail Yalama hakkında bilgi edinmemizi sağladı.

Fotoğrafçılığı o yıllarda Sivas'ta lokanta işleten ağabeyi Tahsin Yalama'nın bir arkadaşı olan ve alaminüt makinesi ile fotoğraf çeken Sivaslı bir ustadan öğrenen İsmail Yalama, adını belirlemediğimiz bu ustanın yanında bir süre kalarak fotoğrafçılık dersleri almış ve bu ustadan satın aldığı alaminüt makine ile mesleğe ilk adımı atmıştır. Koyulhisar'da berber dükkânı da işleten Yalama, ilçedeki fotoğraf gereksinimini karşılamak üzere berber dükkânının önünde aynı zamanda alaminüt makinesi ile fotoğraflar da çekmiştir. Çekmiş olduğu fotoğraflarda herhangi fon kullanmayan Yalama, daha çok berber dükkânının ahşap kapısını veya taş duvarı dokulu fon olarak kullanarak fotoğraflar çekmiştir. İlçede uzun süre fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Yalama, fotoğrafçılık mesleğini yeğeni Kadir Alper'e öğreterek 1962 yılına kadar aktif olarak fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. 1962 yılında alaminüt makinesini yeğeni Kadir Alper'e devreden İsmail Yalama, fotoğrafçılık mesleğinden emekli olarak berber dükkânında çalışmalarına devam etmiştir. Yalama, çekmiş olduğu fotoğraflarda numara ve mühür kullanmamıştır (K. Alper, kişisel görüşme, 3 Mart 2020).

İsmail Yalama

Foto İbrahim – Köylü Fotoğrafçılık

İbrahim Köylü - Servet Köylü

(Alaminüt Dönem 1925-1967) - (1967-1977) - (1980-1982)

1903 yılında Şebinkarahisar'da dünyaya gelen İbrahim Köylü, ilkokul tahsiline sahiptir. Şebinkarahisar'da meşhur "Tamzara Dokuması" kumaşları dokuyarak geçimi sağlayan aile, Baba Şerif Köylü'nün almış olduğu kararla Şebinkarahisar'dan Suşehri'ne taşınmıştır. Mütevazı dokuma tezgâhlarıyla peştamal dokuyarak hayatını devam ettiren Köylü, babası Şerif Bey'in vefatının ardından zamanla dokumacılık mesleğini bırakarak farklı mesleklerde çalışmalarını sürdürmüştür. Ailenin fotoğrafçılık mesleğiyle tanışması İbrahim Köylü'nün askerlik yıllarına dayanmaktadır.

İbrahim Köylü

1923 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Erzurum'a giden İbrahim Köylü, askerlik görevi boyunca fotoğrafçılık mesleğini öğrenerek Erzurum'dan ayrıldığı 1925 yılına kadar fotoğrafçılıkta ustalaşmıştır. Köylü, Erzurum dönüşü beraberinde getirdiği alaminüt makinesiyle de fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı atmıştır. Suşehri Hükümet Konağı arkasında soyadını belirleyemediğimiz fakat Suşehirliler tarafından "Hasan Baba" olarak anılan bir başka alaminüt fotoğrafçı ile birlikte uzun süre fotoğraf çeken İbrahim Köylü, 1967 yılında Foto İbrahim Fotoğrafhanesini kurmuştur. 1967 yılından itibaren hem stüdyo hem de alaminüt makinesi ile faaliyetlerine devam eden Köylü, 1971 yılında ilerleyen rahatsızlığından dolayı meslekten emekli olmuştur. 1971 yılından itibaren fotoğrafhane, 1957 doğumlu olan oğlu Servet Köylü, tarafından faaliyetlerine devam etmiştir. 1977 yılında Servet Köylü'nün askere gitmesi nedeniyle Foto İbrahim Fotoğrafhanesi 1977 yılında kapatılmıştır (S. Köylü, kişisel görüşme, 6 Eylül 2020).

1979 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde vatani görevini tamamlayarak Suşehri'ne dönen Servet Köylü, 1980 yılında Suşehri'nde Sivas Caddesi üzerinde Köylü Fotoğrafçılığı kurmuştur. 1982 yılında gıda sektörü üzerinde çalışmalar gerçekleştirmeye başlayan Servet Köylü, Köylü Fotoğrafçılığı 1982 yılında resmen kapatarak faaliyetlerine son vermiştir.

Servet Köylü

Foto Muzaffer – Foto Bahattin

Muzaffer Sönmez-Bahattin Sönmez (1930-1976) - (1965-1991)

Sivas Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt defteri incelendiğinde 02.05.1955 tarihinde oluşturulan 6 numaralı kaydın Muzaffer Sönmez için açıldığı görülmektedir. 1915 yılında Bayburt'ta dünyaya gelen Muzaffer Sönmez, 1. Dünya Harbi nedeniyle ailesinin Sivas'a göç etme kararı ile Sivas'ın Kangal ilçesine yerleşmişlerdir. Babası Muhittin Bey'i küçük yaşlarda kaybeden Muzaffer Sönmez devlet eliyle okutularak rüştiyeden (ortaokul) mezun olmuştur.

Kangal ilçesine yerleşen aile, çeşitli meslek dalları ile uğraşmıştır. O yıllarda Kangal'da alaminüt makinesi ile fotoğraf çeken bir ustanın yanında çirak olarak fotoğrafçılığı öğrenen Sönmez, 1930'lu yıllarda fotoğraf çekmeye başlamıştır. Kangal'da bir süre ikamet eden Sönmez ailesi, Sivas merkeze taşındığında Muzaffer Sönmez, alaminüt makinesi ile Sivas Postane binası arkasını mekan edinen diğer alaminüt fotoğrafçılar gibi hükümet binasına yakın bir bölgede fotoğraf çekmeye devam etmiştir. Sönmez, yine aynı bölgede açmış olduğu mütevazı ahşap dükkanında; saat tamiri, radyo tamiri, daktilo tamiri, gözlük tamiri ve mühür kazıma işlerini de gerçekleştirmiştir.

Uzun süre fotoğrafçılık mesleğini gerçekleştiren Sönmez, fotoğrafçılık mesleğine oğulları Bahattin Sönmez ve Cengiz Sönmez'i de kazandırmıştır. Dönemindeki diğer alaminüt fotoğraf çeken bir çok fotoğrafçı gibi Muzaffer Sönmez'in de herhangi bir klişe veya mühür vurmadiğı görülmektedir. Mesleğe başladığı 1930 yılından itibaren 1976 yılına kadar aralıksız fotoğraf çeken Sönmez, 1978 yılında vefat edince meslek, oğlu Bahattin Sönmez tarafından devam ettirilmiştir. 1950 Kangal doğumlu Bahattin Sönmez, devraldığı baba mesleğini vefat ettiği 1991 yılına kadar gerçekleştirmiştir. Bahattin Sönmez'in vefat etmesi ile Sönmez ailesinin fotoğrafçılık faaliyetleri sona ermiştir (M. Sönmez; S. Tosun; S. Tosun, A. Çağlar; kişisel görüşme, 9 Kasım 2020).

Muzaffer Sönmez (Sağda), Ayşe Çağlar Arşivi

Bahattin Sönmez (Sağda), Ayşe Çağlar Arşivi

Foto Cabir

(Yaklaşık 1930'ların Sonları-?)

Foto Cabir Fotoğrafhanesi, Erken Cumhuriyet döneminde Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan bir fotoğrafhane olmasına rağmen kurucusunun kim olduğu ve fotoğrafhaneyi hangi tarihte kurduğu hakkında net bilgiler edinilememektedir. Ancak fotoğrafhanenin günümüze ulaşan sınırlı sayıdaki fotoğraf örnekleri incelendiğinde 1930 yılının yaklaşık olarak tarihlendirilebileceği görülmektedir. Sivas ile alakalı geniş bir efemera ve obje koleksiyonuna sahip kıymetli ağabeyim Feramuz Arslan'ın arşivinde yer alan Kangal Atlı Spor Kulübü'ne ait fotoğraf incelendiğinde fotoğrafta yer alan kişilerin giyim kuşam analizi yaklaşık olarak 1930'lu yıllara işaret etmektedir. İstiklâl madalyalı bir subay ve beraberindeki kişilerin fotoğraflandığı karenin arka yüzünü incelediğimizde siyah renkli "Sivas Foto Cabir" mührü görülmektedir.

Mühründe Sivas yazısının önünde ve arkasında yer alacak biçimde koç başı motifi ve bu motifin hemen önüne bütünleşik olarak ok ucu sembolü yerleştirilmiştir. Ancak belge nitelikli bu fotoğrafla ilgili olarak aydınlığa kavuşturulması gereken nokta, kaşenin altında görülen 13.5.984 tarihidir. Fotoğraf kağıdı analizi ve fotoğrafta görülen kişilerin giyim-kuşamlarının yaklaşık tarihlendirmeleri, net olarak 1980'li yılların çok öncesine işaret etmektedir. Fotoğraf arkasında görülen bu tarihin, fotoğrafı sonradan arşivine dahil eden bir başka kişiye ait bir tarihlendirme olması kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca 1980'li yıllarda herhangi bir kayıta Foto Cabir Fotoğrafhanesine rastlanmaması bu tezi doğrular niteliktedir. Sonuç olarak Foto Cabir Fotoğrafhanesinin yaklaşık olarak 1930'lu yıllarda fotoğrafçılık faaliyetinde bulunduğu ancak; fotoğrafhanenin fotoğrafçılık faaliyetlerine tam olarak ne zaman son verdiği bilgisine belirlenememektedir.

Foto Cabir Koleksiyonu ,Feramuz Arslan Arşivi

Foto Sebat – Foto Işık

Recep Ersin (1930'lar -1987) - (1940-1955)

1912 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Recep Ersin, Şeyh Çoban Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsiline sahip Ersin, 16 yaşında yaşını 2 yaş daha büyüterek memur olarak Sivas Posta Telefon Telgraf Müdürlüğüne (PTT) uzun süre kıymetli hizmetlerde bulunmuştur. Osmanlıcaya iyi derece de hâkim olan Ersin, PTT'de çalıştığı dönemlerde aldığı eğitimler sonrası Mors ve Hook alfabesi üzerine de uzmanlaşmıştır.

Fotoğrafçılık mesleğini, askerde bir yüzbaşının verdiği eğitimler sayesinde öğrenen Ersin, askerlik dönüğü hem Sivas PTT'de memurluğunu sürdürmüş hem de gönül verdiği fotoğrafçılığa yarı amatör olarak devam etmiştir. 1951 yılında PTT'den emekliye ayrıldıktan sonra ise fotoğrafçılığa yoğunlaşmıştır. 1955 yılında kurulan Sivas Fotoğrafçılar Derneği üye kayıt defterinin 2 numaralı üyesi olarak derneğe kaydolduğunu tespit ettiğim Recep Ersin'in fotoğrafha-

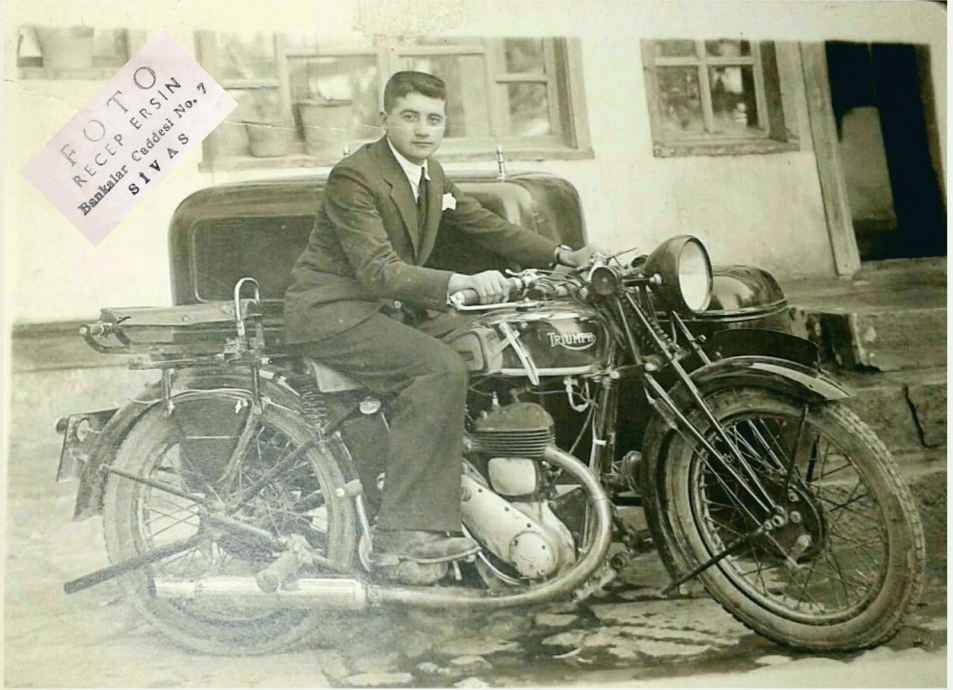
Foto Recep Koleksiyonu, 1933 - Turgay Kural Arşivi

nesini tam olarak ne zaman kurduğunu bilemiyoruz. Ancak iki hanımefendinin çektiği oldukları hatıra fotoğrafının arkası incelendiğinde el yazısı ile düşülen notu ve tarihi, belge olarak kabul edersek 17 Eylül 1933 tarihiyle karşılaşıyoruz. El yazısı ile "Sivas Hatırası" notu düşülen fotoğrafın hemen sağ alt köşesinde bulunan mühürde Foto Recep yazısını görüyoruz. Recep yazısının önüne ve arkasına yerleştirilen yıldız motifi ile dikkat çeken kırmızı renkli mühür diğer örneklerde de karşımıza çıkmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda arşivimde yer alan 3 fotoğrafın da 1930'lu yıllara tarihlen- dirilmesi, efemera ve fotoğraf koleksiyonculuğuna gönül vermiş dostlarımızın arşivlerinde yer alan Foto Recep klişeli fotoğraflarda da 1930'lu yıllarla karşılaşmamız ayrıca Sivas fotoğrafçılık tarihi açısından değerli araştırmalar kaleme alan ve rahmetli Recep Ersin ile sıkı

dostluğu bulunan Kıymetli Hocam Faruk Aburşu ile gerçekleştirdiğim sohbetlerde bu tezde mutabık kalmamız Recep Ersin'in fotoğrafçılık mesleğine muhtemelen 1930'lu yıllarda başladığı iddiasını kuvvetlendirir nitelikte.

Sivas görsel hafızasına muhteşem foto kart çalışmaları kazandıran kardeşi Ahmet Ersin'e de fotoğrafçılık mesleğini öğreten Recep Ersin, kardeşi ile birlikte bir dönem Kepenek Caddesinde birlikte çalıştıkları, Foto Işık Fotoğrafhanesini kurmuştur. Bir süre sonra, belediye binasının inşa edildiği o yıllarda, fotoğrafhane istismak çalışmalarından etkilenecek yer değiştirmek zorunda kalmıştır. İlerleyen süreçte Recep Ersin'in 1951 yılında kurumundan emekli olması profesyonel anlamda fotoğrafçılık sanatına başlamasını da sağlamıştır. Eski Belediye Sokağı'nda açtığı fotoğrafhanesi ile Sivas'a hizmet etmeye başlayan Ersin daha sonra Afyon Sokak'a taşınarak 1962 yılına kadar çalışmalarına burada devam etmiştir. Ancak bu sokakta da gerçekleşen istismak çalışmaları sonucu fotoğrafhanesini son olarak meslekten emekli olana kadar işleteceği Bankalar Caddesi 1. sokağa taşımıştır. Fotoğrafhanesinde stüdyo fotoğrafları çeken Ersin aynı zamanda fotokart çalışmalarında da bulunarak Sivas'ın tarihi eserleri başta olmak üzere farklı çalışmalar gerçekleştirmiştir. 1987 yılına kadar aktif olarak sanatına devam eden Ersin, 1987 yılında meslekten emekli olmuştur (F. Aburşu, kişisel iletişim, 10 Şubat 2020; M. Ersin Aydoğdu, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Recep Ersin, Maide Ersin Aydoğdu Arşivi

Foto Şükri

Divriği'nin Fotokart yüzü: Şükrü Akın (1934-1954)

1909 Divriği doğumlu Şükrü Akın, Divriği'nin ilk dönem alaminüt fotoğrafçılarındandır. İlkokul tahsiline sahip Akın, kendi kendine öğrendiği fotoğrafçılık mesleğine 1934 yılında başlamıştır. O yıllarda alaminüt makinesi ile çalışmalarını sürdüren Akın, sonrasında stüdyo fotoğrafçılığında da çalışmalar gerçekleştirmiştir. Fotoğrafçılık faaliyetlerinin yoğun olarak görüldüğü Divriği'de Şükrü Akın ile yakın dönemlerde Zaralı Fettah, Şağban Erkoç, Ömer Güler, Gazeteci Mehmet Ekiz ve Münşir Bey, fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuş diğer fotoğrafçılardır.

Foto Şükrü fotoğrafhanesinde Mehmet Muratoğlu ile birlikte bir süre çalışmalarını devam ettiren Akın, daha sonra bir süre de Şaban Erkoç ile birlikte çalıştıktan sonra 1954 yılında fotoğrafhanesini Şağban Erkoç'a devrederek Divriği'den ayrılmıştır. Çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için İstanbul'a yerleşen Akın, İstanbul'un Laleli semtinde Foto Şık Fotoğrafhanesi'ni kurarak çalışmalarına İstanbul'da devam etmiştir.

Sivas fotoğrafçılığına kıymetli katkılar sunan Akın, Divriği'de gerçekleştirmiş olduğu fotokart ve kartpostal çalışmalarıyla önemli kültür hizmetlerinde de bulunmuştur. Divriği'nin tarihi eserleri, sosyo kültürel yapısı ve ekonomik değerlerini işlediği fotokart çalışmaları dönemin ünlü matbaası, Kamil Matbaası tarafından mini albüm şeklinde basılarak satışa sunulmuştur. Divriği'nin tarihi mirasına dikkat çeken albümde, yer alan eserlerin kısa açıklamalarına da yer verilmiştir. Uzun süre fotoğrafçılık sanatını devam ettiren ve muhteşem fotokart çalışmaları gerçekleştiren Şükrü Akın, 1987 yılında vefat ederek aramızdan ayrılmıştır. Akın'ın koleksiyonu günümüze ulaşan ender koleksiyonlardandır. Koleksiyon günümüzde Sivas Valiliği tarafından gerçekleştirilen çalışmalar doğrultusunda muhafaza altına alınmıştır (İ. Çalapverdi, kişisel görüşme, 5 Nisan 2020; M. Erkoç, 14 Haziran, 2020).

Şükrü Akın, Muzaffer Erkoç Arşivi

*Foto Akın Koleksiyonu
Muzaffer Erkoç Arşivi*

Foto Mahmut – Foto Yılmaz

**Mahmut Demirezen-Yılmaz Demirezen-Şenol Demirezen
(1935-1955) - (1965-Günümüzde Devam Ediyor)**

Şarkışla fotoğrafçılık tarihi incelendiğinde Demirezen ailesinin fotoğrafçılık mesleğini uzun süre devam ettirdiği görülmektedir. Aile fotoğrafçılığı meslek edinen ilk isim 01.07.1911 doğumlu Mahmut Demirezen'dir. Askerlik vazifesi sırasında fotoğraf ile tanışan Demirezen aldığı eğitimler sayesinde fotoğrafçılığı öğrenerek memleketi Şarkışla'da uzun süre fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Şarkışla Hükümet Konağı civarında alaminüt makinesiyle fotoğraflar çeken Demirezen, mesleğe oğlu Yılmaz Demirezen'ı kazandırmıştır.

Mahmut Demirezen'in yaşa bağlı olarak meslekten ayrılmasının ardından bir süre daha alaminüt fotoğraf çeken Yılmaz Demirezen, fotoğrafhanede çalışmalarına devam ederek o yıllarda Şarkışla'da Niyazi Özdal tarafından işletilen Foto Özdal Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüştür. 1965 yılında da Foto Yılmaz'ı kurarak fotoğrafçılık faaliyetlerini devam ettirmiştir. Fotoğrafhane günümüzde Yılmaz Demirezen'in oğlu Şenol Demirezen tarafından işletilmektedir. (Ş. Demirezen, kişisel görüşme, 30 Mayıs 2020).

Foto Recep

Recep Sönmezgün (Yaklaşık 1930'lu yıllar-Yaklaşık 1950'li yıllar)

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Sicil kayıt defterinin 676 numaralı sicil kaydı ile bilgilerine ulaşabildiğimiz Recep Sönmezgün'ün 1938 yılında kaydının gerçekleştirildiği görülmektedir. Fotoğrafhanesini, Örnek Oteli civarında faaliyete geçiren Sönmezgün'ün fotoğrafhanesini tam olarak ne zaman açtığı ve fotoğrafçılık sanatını kimden öğrendiği bilgisine ulaşamıyoruz. Ancak fotoğrafhanenin koleksiyonundan, arşivimde yalnızca bir adet bulunan örnek incelendiğinde fotoğrafın yaklaşık olarak 1930'lu yılların ortalarına tarihlendirilmesi mümkündür. Bir çiftin görüldüğü fotoğrafın arkasını incelediğimizde mavi renkli bir mühür görülmektedir. Sade bir şekilde tasarlanan mühürde alta alta gelecek bir şekilde sırasıyla "Foto Recep Sönmezgün Köprübaşı Sokağı, Sivas yazısı" okunmaktadır.

Recep Sönmezgün'e ait ticari sicil kayıt defteri incelendiğinde son satırda yer alan: "Ahval ve Vaziyeti Tüccariyesi Hakkında Malûmat" kısmına Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterine el yazısı ile "Oda İdare Heyetinin 25.3.1950 günü 90/4 Sayılı Toplantısında Kaydının Kaldırılmasına Karar Verilmiştir." yazısı görülmektedir. Ancak Ticaret ve Sanayi Odalarının bir esnaf teşkilatı olduğu düşünülürse bu bilgiye istinaden Recep Sönmezgün'ün tam olarak hangi tarihlerde fotoğrafçılık faaliyetlerini durdurduğu bilinmemektedir. Fakat yaklaşık olarak 1950'li yıllarda faaliyetlerini durdurduğu tahmin edilmektedir.

Foto Recep'in Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Hilmi Şevket Fotoğrafhanesi

Hilmi Şevket (Yaklaşık 1930'lar-1940'lı yıllar)

Erken Cumhuriyet dönemi yıllarına ait Sivas Hükümet Konağı ve etrafının görüldüğü fotokart incelendiğinde günümüzde Süleyman Çanka Çarşısının giriş kısmına yakın bir yerde tek katlı, iki kapılı bir yapı dikkat çekmektedir. Fotokart mercekle incelendiğinde çift kapılı girişe sahip iş yerinin bir fotoğrafhane olduğu anlaşılmaktadır. Kapının hemen üzerine yerleştirilmiş tabelada "Hilmi Şevket Fotoğrafhanesi yazısı okunmaktadır. Hilmi Şevket tarafından kurulduğu anlaşılan fotoğrafhanenin koleksiyonuna günümüzde rastlanmamaktadır. Fotokart incelendiğinde özellikle Hilmi Şevket Fotoğrafhanesine vurgu yapılacak şekilde kurgulanarak Hükümet Konağının kadrja alınması fotokartın bu fotoğrafhane tarafından çalışıldığı tezini güçlendirmektedir. Net olarak kuruluş tarihi bilgisine ulaşamadığımız fotoğrafhanenin ancak bu fotokart üzerinden yaklaşık tarihlendirilmesi mümkündür. Fotokart incelendiğinde kadrja alınan kişilerin giyim kuşam tarzı ve Hükümet Konağının etrafı ile görünümünün tarihlendirilmesi yaklaşık 1930'lu yılların ortalarına işaret etmektedir. Hilmi Şevket Fotoğrafhanesinin fotoğrafçılık faaliyetlerine tam olarak ne zaman son verdiği bilinmemekle birlikte 1940'lı yılların başlarında faaliyetlerine son verdiği tahmin edilmektedir.

Hilmi Şevket Fotoğrafhanesi Koleksiyonu, Feramuz Arslan Arşivi

Foto Şevket

Şevket Şener (Yaklaşık 1930'lu yıllar-?)

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Esnaf Kayıt Defteri incelendiğinde 1896 yılı Sivas doğumlu Şevket Şener'in 1933 yılında Sivas Ticaret ve Sanayi Odasına kaydolduğu görülmektedir. Fotoğrafçılık faaliyetlerini Harbiye önü numara 16'da gerçekleştiren Şener'in fotoğrafçılık sanatını kimden öğrendiği ve sanata tam olarak ne zaman başladığının bilgisine maalesef ulaşamıyoruz. Yaptığımız araştırmalar doğrultusunda, fotoğrafhaneye ait örneklerle dair bir kanıt bulamam Şener'in çekmiş olduğu fotoğraflara muhtemelen adının ve soyadının yer almadığı bir mühür vurduğu veya mühür kullanmadığı tezini güçlendirmektedir. Bu durum, Sivas fotoğrafhaneleri için özellikle 1920'li yılların başlarından itibaren faaliyet gösteren farklı fotoğrafhanelerde de görülen yaygın bir durumdur.

Şevket Şener

Fotoğrafhanede kullanılan fon ve malzemelerden farklı fotoğrafhaneler olduklarını belirlediğim birçok fotoğrafhanenin de maalesef çoğunda fotoğrafhane mührüne rastlanmamaktadır. Bu bakımdan Şevket Şener'e ait koleksiyonun günümüze ulaşma ihtimali yüksek olmasına rağmen tam olarak örnekleri belirlenmemektedir.

Foto Sübütaı

Mehmet Sübütaı (Yaklaşık 1930'ların sonları-?)

1912 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Mehmet Sübütaı'nın, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterine 17.3.1943 tarihinde kaydolduğu görölmektedir. Fotoğrafçılık faaliyetlerini Küçük Minare Mahaltesinde gerçekleştiren Sübütaı'nın fotoğrafçılık mesleğine tam olarak ne zaman başladığı ve mesleği kimden öğrendiği bilgisine ulaşılamamaktadır.

Fotoğrafhanenin koleksiyonundan örneklere ulaşamam, Sübütaı'nın çekmiş olduğu fotoğraflarda bir mühür veya klişe kullanıp kullanmadığı veya kullanmış olduğu klişe ve mühürün nasıl bir şekilde olduğu konusunda bilgi edinmemi engellemiştir.

Mehmet Sübütaı

Ancak Sivas'a çok sayıda cansız eser bıraktığına emin olduğum Mehmet Sübütaı'nın gelecekte ortaya çıkması muhtemel bilgi ve belgeler ışığında fotoğrafçılık mesleği hakkında daha net bilgilere ulaşılabileceği muhtemeldir.

Foto Mehmet

Mehmet Gökhan (1937 - 1987)

1916'da dünyaya gelen Mehmet Gökhan, Şarkışla nüfusuna kayıtlıdır. Fotoğrafçılığı o yıllarda kendisi gibi alaminüt fotoğraf çeken İbrahim Bey'den öğrenen Mehmet Gökhan, 1937 yılında mesleğe başlayarak Şarkışla Hükümet Konağı civarında mesleğini icra etmiştir. Öğle saatlerine kadar alaminüt fotoğraf çeken Gökhan, sabah erken saatlerde Şarkışla Emlak Garajında köylere ulaşım sağlayan midibüslerin giriş çıkışlarını sağlayarak iki mesleği birden gerçekleştirmiştir. Zaman içerisinde teknolojiye yenik düşen alaminüt fotoğrafçılıkta uzun süre hizmet veren Mehmet Gökhan mesleğini 1987 yılına kadar devam ettirerek hem yaşa bağlı olarak hem de işlerin azalmasından dolayı meslekten emekli olmuştur (F. Gökhan, kişisel görüşme, 24 Temmuz, 2020).

Foto Işık

Sivas Şehir Değerlerine Dikkat Çeken Bir Editör Ahmet Ersin-Melih Ersin-Semih Ersin (1940-1985)

1919 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Ahmet Ersin fotoğrafçılık mesleğine ağabeyi Recep Ersin'in yönlendirmeleriyle başlamıştır. Sanatı ağabeyinden öğrenen Ahmet Ersin, vatani vazifesini gerçekleştirdikten sonra o yıllarda Sivas Posta Telefon Telgraf (PTT) Müdürlüğünde memur olan ağabeyi Recep Ersin'in de destekleriyle Kepenek Caddesinde Foto Işık Fotoğrafhanesini kurmuştur. Aynı yıl Sanayi ve Ticaret Odasına kaydolan Ahmet Ersin Sivas'ın tarihi, ekonomik ve kültürüne dikkat çeken muhtelif boyutlarda fotokart ve tebrik kart çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

Recep Ersin'in 1951 yılında emekli olarak Foto Işık Fotoğrafhanesinin başına geçmesi ile fotoğrafçılık çalışmalarına postane arkasında alaminüt makinesi ile devam eden Ahmet Ersin, bir süre sonra Yalçın Sinemasının yanında açtığı fotoğrafhanesinde Foto Işık'ı devam ettirmiştir. O yıllarda, oğulları Semih Ersin ve Melih Ersin ile birlikte fotoğrafçılık faaliyetlerine devam eden Ahmet Ersin, uzun süre emek verdiği fotoğrafçılık mesleğinden emekli olmuştur. Ailenin büyük oğlu Semih Ersin'in 1980 yılında Sivas Belediyesine atanması ve ardından da İzmir'e taşınması nedeniyle fotoğrafhanesi Melih Ersin tarafından bir süre devam ettirildikten sonra 1985 yılında ticari faaliyetlerine tamamen son verilmiştir. Aynı yıl Melih Ersin, Foto Ersin olarak fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Foto Ersin Fotoğrafhanesi çalışmalarına 2019 yılına kadar devam ederek 2019 yılında faaliyetleri sona ermiştir (M. Ersin, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020; S. Ersin, kişisel görüşme, 13 Eylül 2020).

Foto Işık Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Ahmet Ersin, Semih Ersin Koleksiyonu

FOTO
Ahmet Ersin
SIVAS

Foto Işık Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Foto Süleyman

Süleyman Ateş (1940-1961)

1923 yılında Sivas'ın İmranlı ilçesinde dünyaya gelen Süleyman Ateş, maharetli bir usta olarak ilçede gerçekleştirmiş olduğu birbirinden farklı meslek dallarıyla anılmaktadır. Terzilik, ayakkabıcılık, camcılık, bakkallık ve kahvehane işletmeciliği gibi farklı mesleklerde çalışarak alaminüt makinesi ile fotoğraf da çekmiştir.

Pamukpınar Köy Enstitüsünde eğitim alan Ateş, okulda almış olduğu fotoğrafçılık dersleri sayesinde fotoğrafçılığı öğrenmiştir. 1940 yılında kahvehanesinin önüne koyduğu alaminüt makinesi ile fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Süleyman Ateş, Erzurum'da vatani vazifesini gerçekleştireceği 1943 yılına kadar fotoğrafçılık çalışmalarını aralıksız olarak devam ettirmiştir.

Süleyman Ateş

1943 yılında İmranlı'dan Erzurum'a geçerek 48 ay sonra vatani vazifesini tamamlayan Ateş, 1947 yılında İmranlı'ya dönerek fotoğrafçılık dahil olmak üzere farklı meslek dallarında çalışmalarına yeniden devam etmiştir. 1961 yılında Sivas Devlet Hava Meydanlarına memur olarak atanmasından dolayı fotoğrafçılık mesleğini bırakmıştır. Ancak; Sivas'a taşındığı yıllarda memurluktan arta kalan zamanlarında, o yıllarda Recep Ersin tarafından işletilen Foto Sebat Fotoğrafhanesinde fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüştür (U. Ateş, kişisel görüşme, 14 Nisan 2021).

Süleyman Ateş'in koleksiyonu incelendiğinde fotoğraflarında fon olarak duvar zeminini kullandığı ve çekmiş olduğu fotoğraflarda herhangi klişe ve mühür kullanmadığı görülmektedir.

Foto İzzet

İzzet Birinci (1943-?)

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterine 15 Haziran 1943 tarihinde kaydolan İzzet Birinci'nin fotoğrafçılık faaliyetlerini Hacı Mehmet Mahallesi numara 113'te gerçekleştirdiği görülmektedir. Araştırmalarım doğrultusunda fotoğrafhanenin koleksiyonundan herhangi bir örneğe ulaşamaması, Birinci'nin fotoğrafhanesine ait klişe ve mühür kullanmadığı ihtimalini güçlendirmektedir. Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterine kaydı bulunmasına rağmen fotoğrafçılık mesleğine tam olarak ne zaman başladığı ve mesleği kimden öğrendiği bilgisine ulaşamadığımız İzzet Birinci'nin fotoğrafçılık faaliyetlerini tam olarak ne zaman sonlandırdığı bilgisine de maalesef ulaşamıyoruz.

İzzet Birinci

Foto rnek

Yolu Atatürk ile Kesişen Bir Fotoğrafçı: Hüseyin Uçuk (1941-1972)

Hüseyin Uçuk'un 1936 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda çektiği Atatürk fotoğrafı. Fotoğraf Uçuk'un Atatürk Koleksiyonundan günümüze ulaşan nadir fotoğraflardandır. Hüseyin Uçuk Koleksiyonu, Müştak Yeşilyaprak Arşivi

Başlamadan Önce

Fotoğrafhane tarihi ve fotoğraf araştırma çalışmalarının sağlıklı olabilmesi elde edilebilen resmî kayıtlar ve belgeler doğrultusunda gerçekleşmektedir. 2018 yılı itibarıyla fotoğraf arşivimden yola çıktığım Sivas fotoğrafhane tarihi araştırmalarım 2021 yılında nihayete vararak aynı yılın Temmuz ayında "Geçmişten Günümüze Sivas Fotoğrafhaneleri" adlı kitap olarak yayımlanmıştır. Ancak eserin yayımlanmasının üzerinden 2 yıl geçmesinin ardından, Hüseyin Uçuk'a ait TRT tarafından alınan yayınlanmamış video kaydının ortaya çıkması, varlığından haberdar olduğumuz; ancak bir türlü belgeleyemediğimiz Hüseyin Uçuk tarafından çekilen meşhur Atatürk koleksiyonundan Müştak Yeşilyaprak'a hediye edilen nadir Atatürk fotoğrafının İzmir'de gün yüzüne çıkması ve yeni belgeler Büyük Usta Hüseyin Uçuk'a birinci baskıda ayırdığımız bölümün ikinci baskı için güncellenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Hüseyin Uçuk, Erzurum Müftülüğünde görevli Müezzin Hasan Hilmi Efendi ve Ayşe Hanım'ın ikinci çocuğu olarak 1912 yılında Erzurum merkeze bağlı Aşağı Yoncalık Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girmesi nedeniyle askere alınan Hasan Hilmi Efendi, Erzurum'dan ayrılarak çeşitli cephelerde bulunmuş ve İstiklal Madalyası'yla ödüllendirilmiştir. Bu süreçte annesi ve kardeşi ile Erzurum'da kalan Hüseyin Uçuk, patlak veren Ermeni olayları sebebiyle annesi Ayşe Hanım'ı kaybetmiştir. Bölgede yaşanan olumsuz olaylar sırasında kendisinden birkaç yaş büyük ablası tarafından himaye edilmeye çalışılan Hüseyin, babası Hasan Hilmi Efendi'nin de 1921 yılında Eskişehir'de gerçekleşen İkinci İnönü Muharebesi'nde yüzüne isabet eden şarapnel parçasıyla şehit edilmesiyle öksüz kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda görevli subay amcaları tarafından himaye edilen iki kardeşin Erzurum'da bir süre eğitim almaları sağlanmıştır. Bu süre içerisinde okuldan arta kalan zamanlarında fotoğrafhane sahibi bir akrabasının yanında vakit geçiren Uçuk, fotoğrafçılığa dair ilk eğitimini almış; 1925 yılında amcası tarafından İstanbul'a götürülerek eğitimine burada devam etmiştir (Uçuk, 2002); (A. Uçuk, kişisel iletişim, 15 Şubat 2019).

İstanbul'da, Atatürk Lisesinde öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde eğitimine kaydolun Hüseyin Uçuk, amcasının yönlendirmeleriyle İstanbul Çemberlitaş'ta bulunan Foto Sadi Fotoğrafhanesinde çirak olarak çalışmaya başlamıştır. Eğitimi süresince fotoğrafhane ile bağlarını koparmayan Uçuk, bu fotoğrafhanede kalfalık dönemini de tamamlamıştır. Amcalarının subay olması münasebetiyle Mustafa Kemal Atatürk'le tanışma fırsatı yakalayan Hüseyin Uçuk, ilerleyen dönemlerde amcasının kızıyla sıklıkla Atatürk'ü ve kız kardeşi Makbule Hanım'ı ziyaret etmeye başlamıştır. Hem akademide aldığı eğitim hem de Foto Sadi Fotoğrafhanesindeki tecrübeleri, Uçuk'un kısa süre sonra o yıllarda İstanbul'un meşhur fotoğrafhanelerinden Foto Rekor Fotoğrafhanesine kendini kolaylıkla kabul ettirmesini sağlamıştır. Fotoğrafçılık sanatında kendini daha da geliştiren Uçuk, Rekor Fotoğrafhanesinde ustalaşmıştır. Bu gelişimde fotoğrafhane sahibi Şerif Koro ve özellikle de Vahit Kutsal'ın Atatürk'ün meşhur fotoğraflarını da çeken ünlü Rumen Yahudi Jean Weinberg'den edindiği fotoğrafçılık tecrübelerini Hüseyin Uçuk'a bire bir aktarmış olmasıdır. Bu bakımdan Uçuk'un fotoğrafçılık sanatında teknik ve estetik açıdan yetkin bir düzeye ulaşması mümkün olmuştur (Uçuk, 2002).

Uçuk'un Çektiği İlk Atatürk Fotoğrafı

Hüseyin Uçuk'un Atatürk'ü sadece bir kez fotoğraflamadığı, farklı zamanlarda da fotoğrafladığı anlaşılmaktadır. Özellikle Uçuk'un, zaman içerisinde sıklıkla Atatürk'ü ve İsmet İnönü'yü ziyaret ederek dostluğunu iletmesi, ayrıca dönemin önemli gazetelerinden Ulus gazetesinin muhabiri olması, Atatürk ile rahat bir şekilde görüşmesini kolaylaştıran etkenler olması bu tezi güçlendirmektedir. Ayrıca; aile efradı, günümüzde hayatta olan yakın dostları ve döneme şahitlik eden gazeteci ve fotoğrafhane sahiplerinden aldığım mülakatlar da bu durumu doğrular niteliktedir.

Bu tezin güçlü bir yapı kazanmasını sağlayan önemli bir diğer etken ise Türkiye Radyo Televizyonu (TRT) tarafından gerçekleştirilen yapımcılığı ve yönetmenliğini Abdülhamit Avşar'ın üstlendiği 13 bölümden oluşan "Son Tanıklar" adlı belgesel sinema serisidir. Kurtuluş Savaşı'na cephenin gerisinden şahit olanların mülakatlarına yer verilen belgesel sinema filminin 2002 yılından itibaren çekimlerine başlanmıştır. 38 şehirden birçok kişiden görüntü ve ses kayıtlarının alındığı belgeselin Sivas kısmında Hüseyin Uçuk'un da Atatürk'ün fotoğrafçısı olarak mülakatı alınmıştır. Uçuk ailesinin arşivinde bulunan ve maalesef günümüzde TRT arşivlerinde yer almayan kayıt, Hüseyin Uçuk'un vefatından kısa süre önce alınmış son kayıttır. Kayıt, Uçuk'un doğrudan hayatı ve mesleği hakkında net bilgiler verdiği belge nitelikli bir yapı sergilemesinden dolayı oldukça kıymetlidir (A. Avşar, kişisel iletişim, 21 Mayıs 2023).

31 dakikalık yayımlanmamış ham görüntüler izlendiğinde Hüseyin Uçuk'a Belgesel Sinema Yönetmeni ve Yapımcısı Abdülhamit Avşar'ın yönelttiği ilk soru "Bize Atatürk'ü nasıl çektiğinizi anlatır mısınız?" sorusudur. Uçuk'un bu soruya cevabı şu şekilde olmuştur:

"O fotoğrafı İstanbul'da çektim. O fotoğraf hâlâ orada (Dolmabahçe Sarayı) asılıdır. Şimdi efendim, Atatürk telefon açıyor. Ben o sırada akademideyim. (İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) Diyor ki: 'Bana talebelerinizden gönderin. Benim resmimi çeksin.' Sonra Alman (İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisindeki Öğretmeni) beni gönderdi. Zaten benim akrabalarım Erzurum'da fotoğrafçıydı. Yetişmiştim. Alman beni gönderdi. Bir de yanıma bir arkadaşımı aldım. Beraber gittik. (Dolmabahçe Sarayı) Kapıda bizi bekliyordu Atatürk. Bize, 'Çocuklar siz birer çay için. Ben elbiselerimi giyip geliyorum' dedi. Elbiselerini giyininip geldi. Bir koltuğa oturturdum. Resmini çektim. O resim de aşağıdadır. Yeşilyaprak var altta (Yeşilyaprak Ecza Deposu) orada asılıdır" (Uçuk, 2002).

Hüseyin Uçuk'un nasıl çektiğini detaylı bir şekilde anlattığı ve kaydın sonuna doğru mülakatı izleyenlerin de görmesini sağlayacak şekilde montajlanan fotoğraf bizzat Uçuk tarafından çekilmiştir. Fotoğraf Hüseyin Uçuk'un İstanbul'dan Sivas'a yerleşme kararı almasıyla beraberinde getirdiği negatif arşivinden belgelenebilen tek Atatürk fotoğrafıdır. Fotoğraf nadir nitelikli ve pek bilinmeyen bir fotoğraf olarak dikkat çekmektedir.

Dönemin yerel gazete reklamlarını ve ilanlarını incelediğimizde farklı gazetelerden çok sayıda fotoğrafhane reklamı ve ilanıyla karşılaşılmaktadır. Ancak Ülke gazetesinin 10 Nisan 1950 tarihli nüshasının 4. sayfasında yayımlanan ilanı dikkat çekici niteliktedir. Foto Örnek tarafından verilen ilanda fotoğrafhanede Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'nün farklı ebatlarda

fotoğraflarının ve kartpostallarının mevcudiyeti vurgulanmaktadır. Ayrıca Sivas'ın İlk dönem TRT Muhabiri Gazeteci Yücel Yönel da kendisine ait Foto Yücel Fotoğrafhanesini açmadan önce çıraklık döneminin bir kısmını Foto Örnekte gerçekleştirmiştir. Çıraklık dönemine dair hatıralarını aktaran Yönel, Hüseyin Uçuk'un Atatürk fotoğraflarını doğrulamaktadır. Yine o yıllarda dayısı Sebahattin Kocagil'e ait Foto Özen Fotoğrafhanesinde çıraklık, kalfalık ve ustalık dönemini tamamlayan 1960'lı yıllarda da ilk fotoğrafhanesini açan Hamdi Ünalmişer de çıraklık döneminden hatırında kalan Foto Örnek Fotoğrafhanesinde gördüğü farklı Atatürk fotoğraflarını doğrulamaktadır. Ve o yıllarda bu fotoğrafların Hüseyin Uçuk tarafından çekildiğini dönemin ustalarından öğrendiğini ifade etmektedir. Avukat olarak Sivas'ta uzun süre hizmet eden ve Sivas yerel basınında makaleleri yayımlanan Avukat Halûk Çağdaş da Uçuk ile gerçekleştirdiği kişisel sohbetlerinde çekilen Atatürk fotoğraflarının varlığını doğrulamaktadır (Ülke, 10 Nisan 1950, Sayı: 1507); (Y. Yönel, kişisel iletişim, 4 Mart 2019); (H. Ünalmişer, kişisel iletişim, 9 Temmuz 2020); (H. Çağdaş, kişisel iletişim, 20 Mayıs 2023).

1941 yılında Sivas'ta Kepenek Caddesi'nde ticarî faaliyetlerine başlayan Foto Örnek Fotoğrafhanesinin o yıllarda dışarıdan çekilen ve günümüze ulaşan tek fotoğrafı Murat Çubukçu'nun arşivinde bulunan fotoğraftır. Hüseyin Uçuk'un ilk dönem çıraklarından Turan Dilek'in fotoğrafhanesi önünde çekildiği fotoğrafın ön tarafında "Ocak 1954 Hatıra Foto Örnek'in Önünde" yazısı okunmaktadır. Ancak paralel bir açıdan çekilen fotoğrafta fotoğrafhanenin içi ve fotoğrafhanesi vitrini görülmemektedir. Dolayısıyla Foto Örnek'in duvarlarında yer alan Atatürk fotoğrafları tespit edilememektedir. Bu durum, Uçuk'un çekmiş olduğu diğer Atatürk fotoğraflarının belirlenmesini ve belgelenmesini güçleştirmektedir.

Belgelenemeyen ve İzi Sürüleemeyen Diğer Fotoğraflar

Dolmabahçe Sarayı'na giderek Atatürk'ü fotoğrafı hatırasını büyük oğlu Aydın Uçuk'a anlatan Hüseyin Uçuk, 1935 yılında Foto Rekor Fotoğrafhanesinin bir albüm çalışması için Atatürk tarafından davet edildiğini aktarmıştır. O yıllarda fotoğrafhanenin ortaklarından Vahit Kutsal ile birlikte Dolmabahçe Sarayı'na gittiklerini belirten Uçuk, sarayın muhtelif yerlerini ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de fotoğraflarını çektiklerini anlatmıştır. Ancak Rekor Fotoğrafhanesinin bahsi geçen albüm çalışması hakkında net bilgilere ulaşılamamaktadır. Diğer taraftan fotoğrafhanede yer alan Atatürk fotoğraflarının bu çalışma sırasında çekilme ihtimali göz ardı edilmemelidir. Ayrıca Hüseyin Uçuk'un "Son Tanıklar" belgeseli için alınan mülakatında fırsat buldukça Atatürk'ü ziyaret ettiğini açıklaması, amcasının kızıyla birlikte Atatürk'ün kardeşi Makbule Hanım'ı birçok kez ziyaret etmesi, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinden mezun olduğu gün diplomasını Atatürk'e göstermek için Atatürk'e uğraması ve harçlık alması gibi daha birçok detay göz önüne alındığında Hüseyin Uçuk'un çok rahat bir şekilde Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğraflarını farklı zamanlarda çekebilme ihtimalini güçlendirmektedir. Bu bakımdan Uçuk'un tek bir kareden ziyade daha fazla fotoğraf çektiği düşünülebilir (Uçuk, 2002).

Kars Yılları... Foto Hüseyin'den Foto Örnek'e

1937 yılında vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere yedek subay olarak İstanbul'dan Kars'a giden Uçuk, askerlik süresince fotoğrafçılık mesleğini sürdürmüştür. Askeriyenin foto-film merkezinde çalışmalar gerçekleştiren Uçuk, o yıllarda yaklaşan İkinci Dünya Savaşı etkisiyle casusluk faaliyetlerinde bulunan ve yakalanan Sovyet ajanlarının fotoğraflanması ve kayda alınması işlemlerini de gerçekleştirmiştir. Bu münasebetle Rusça öğrenen Hüseyin Uçuk, askerlik vazifesini tamamladığı 1939 yılında İstanbul'a dönmeyerek Kars'ta 3 yıl fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Bu dönemde kendisine ait ilk fotoğrafhaneyi kuran Uçuk, Foto Hüseyin Fotoğrafhanesi ile çalışmalarına devam etmiştir. Uçuk'un Kars yıllarına ait günümüze ulaşabilen nadir fotoğraf örneklerinden biri Kars fotoğrafhanesi tarihi üzerine araştırmalar gerçekleştiren ve fotoğrafhanesiyle Kars'ta hizmet veren Yıldırım Öztuna'nın arşivinde bulunan öğrenci fotoğrafıdır. 1939 yılında çekilen fotoğrafın ön yüzünde negatifin kazınması yöntemiyle oluşturulan Foto Hüseyin yazısı okunmaktadır. 1939 yılında İstanbul'a dönen Hüseyin Uçuk, bir süre Foto Rekor Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüştür. O yıllarda akrabalarını ziyaret etmek için Erzurum'a giden Uçuk, ziyaret esnasında Sivaslı asker arkadaşının tavsiyesi üzerine Sivas'ta fotoğrafhanesi açma kararı almıştır. 1941 yılının sonlarına doğru Sivas'a gelerek Kepenek Caddesi'nde Foto Örnek Fotoğrafhanesini kuran Hüseyin Uçuk, ilk dönemlerinde Foto Hüseyin klişesini kullanmaya devam etmiş daha sonraları bu klişenin yerine Foto Örnek klişesini kullanmıştır. Uzun yıllar Sivas'a hizmet veren Foto Örnek ilerleyen yıllarda fotoğrafhanesi sahibi olacak ve nitelikli çalışmalar gerçekleştirecek pek çok ustanın mesleğe kazandırılmasını sağlamıştır. Bu ustalar içerisinde yıllar içerisinde Hüseyin Uçuk'tan bayrağı devralacak oğulları: Aydın, Cihat, Cahit ve Gültekin Uçuk da yer almıştır. 1972 yılında Kepenek bölgesinde gerçekleşen istimlak çalışmaları sebebiyle Foto Örnek'in bir süre faaliyetlerinin durması ve yerinin değişmesinin ardından Hüseyin Uçuk, Foto Örnek'i oğlu Gültekin Uçuk'a devrederek meslekten emekli olmuştur. Diğer kardeşler Cahit Uçuk ve Cihat Uçuk ilk sahibi Cavit Baykan olan ve sonrasında Turan Önder tarafından alınan Foto Net'i, Önder'den devralarak Stüdyo Net Uçuk Kardeşler adıyla fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmişlerdir. Uçuk'un büyük oğlu Aydın Uçuk, üniversite eğitimi için gittiği İstanbul'da eğitimi tamamladıktan sonra 1971 yılında Turan Önder ile ortaklaşa Stüdyo Aytu'yu kurmuştur. Aynı yıl içerisinde fotoğrafhaneden ayrılan Aydın Uçuk, Sivas Belediyesinde mühendis olarak göreve başlayarak fotoğrafçılık mesleğini devam ettirmemiştir (Uçuk, 2002); (A. Uçuk, kişisel iletişim, 15 Şubat 2019); (R. Uçuk, kişisel görüşme, 19 Şubat 2019).

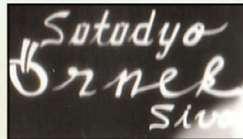
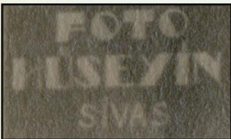
2006 yılında aramızdan ayrılan Hüseyin Uçuk, her ne kadar aktif olarak fotoğrafçılık mesleğini 1970'li yıllarda bırakmış olsa da mesleğinden tam manasıyla kopmadığı, gerektiği zamanlarda tekrar karanlık odaya girdiği bilinmektedir. Sağlığında, çekmiş olduğu Atatürk fotoğraflarının aslını ve kopyalarını değer verdiği kişilere hediye eden Hüseyin Uçuk, Kepenek Caddesi'nin unutulmayan simaları içerisinde bugün hâlâ beyefendi kişiliği ve şık giyimiyle Sivaslılar tarafından anılmaktadır.

Foto Hüseyin Koleksiyonu- Yıldırım Öztuna Arşivi
1937 yılına ait fotoğraf Hüseyin Uçuk'un Kars'ta açtığı ilk fotoğrafhanesinin koleksiyonundandır.
Negatifin kazınması yöntemi ile FOTO HÜSEYİN - KARS klipsi oluşturulmuştur.

Hüseyin Uçuk, Sivas'a yerleştikten sonra çekmiş olduğu bazı fotoğraflarda "Foto Hüseyin" Klişesini kullanmaya devam etmiştir. Foto Hüseyin Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

*Hüseyin Uk'un İstanbul'da bulunan Foto Rekor Fotoğrafhanesi döneminden kendi portresi.
Elif Uk Arşivi.*

Foto Örnek Fotoğrafhanesi'nin dışarıdan görünümü. Fotoğrafta görülen kişi fotoğrafhanenin ilk dönem çıraklarından ve sonrasında Foto Dilek Fotoğrafhanesi'ni kuracak Turan Çubukçu'dur. Murat Çubukçu Arşivi.

MÜJDE!...

FOTO ÖRNEK

Atatürk ve İnönü'nün renkli veya sade, her ebad da re simlerini FOTO ÖRNEK-te bulursunuz.

Şehrimizin Selçuk eserlerinin bütün sanat değerine lâyık bir şekilde hazırlanmış olan renkli ve sade resimleri yine FOTO ÖRNEK'ten arayınız.

Yıllardan kalmış eski hatıra resimleriniz FOTO ÖRNEK-te yenilenir ve camıların hatta ilk halinden daha güzel olarak renkli veya sade olur.

Yaptırdığınız resimlerin çerçeve ve camını FOTO ÖRNEK İstanbul fiyatına yalnız müşterilerinize kolaylık maksadı ile hazır bulunlurur.

Renkli, Sade, Orijinal yahut Röprödisiyon (Kopya) resimler FOTO ÖRNEK-te son teknik usullere göre büyük bir titizlikle yapılır.

FOTO ÖRNEK size en iyi arkadaşdır.

Taşradan pastel siparişleri kabul edilir

Adres:

Foto Örnek

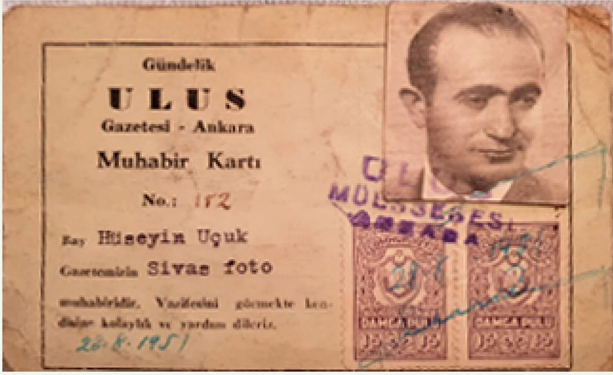
Kepenek Caddesi

No.9 SIVAS

(3.9.7.9-11.13.15.)

10 Nisan 1950 tarihli ÜLKE gazetesinin 4. Sayfasında yer alan Foto Örnek ilanı.

İlanı incelediğimizde ve dönemin diğer fotoğrafhanecilerle kıyasladığımızda Hüseyin Uçuk'un fotoğrafhanesinde Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'nün fotoğraf, fotokart ve kartpostallarının mevcudiyeti vurgulanmıştır. Uçuk'un özellikle İstanbul'dan Sivas'a getirdiği Mustafa Kemal Atatürk koleksiyonunun negatiflerinden fotoğrafhaneye özgü çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir.

Hüseyin Uçuk'a ait
ULUS Gazetesi Basın Kartı

Yönetmen Abdülhamit Avşar'ın TRT için hazırladığı Son Tanıklar Belgeseli'nin sahne arkası

Belgesel için alınan mülakat, Uçuk'un yaşamı ve sanatı hakkında bilgi verdiği son kayıttır. Görüntüde Abdülhamit Avşar, İsmet İnönü tarafından Hüseyin Uçuk'a hediye edilen köstekli saati izleyicilere gösterirken görülmektedir.

Foto Müttalip

Müttalip İşler (1944-1949)

1906 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Müttalip İşler'in Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterine 28.01.1944 tarihinde kaydolduğu görülmektedir. Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defterinde Müttalip İşler'e ait sayfa incelendiğinde sayfanın sağ alt köşesine el yazısı ile vefat ettiği belirtilerek Sivas Ticaret ve Sanayi Odası İdare Heyetinin 20.11.1949 tarihli toplantısında kaydının silinmesi yönünde karar aldığı bilgisine yer verilmiştir. İşler'in tam olarak mesleğe nasıl ve ne zaman başladığı bilgisine ulaşılamamaktadır.

Yaptığımız araştırmalar neticesinde, İşler'in fotoğrafhanesine ait herhangi bir numuneye rastlamıyor oluşumuz Müttalip İşler'in çekmiş olduğu fotoğraflarda klişe ve mühür kullanmadığı ihtimalini güçlendirmektedir.

Fakat ilerleyen zaman dilimlerinde ortaya çıkacak belgeler doğrultusunda daha net bilgilerin ortaya çıkma ihtimali de yüksektir.

Müttalip İşler

Foto Ressam – Foto Kazım

Kazım Tuncay (Yaklaşık 1945-1955)

1923 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Kazım Tuncay, lise tahsiline sahiptir. Gençlik yıllarında geçirdiği kaza nedeniyle üniversiteyi kazanmasına rağmen eğitime devam edemeyen Tuncay, askerlik vazifesinden de muaf sayılmıştır. Fotoğrafçılık mesleğine tam olarak nasıl ve ne zaman başladığı bilgisine ulaşamadığımız Tuncay'ın günümüze ulaşan koleksiyondaki fotoğrafları incelendiğinde fotoğraf arkası kaşesinde "Foto Kazım Tuncay Taşhan Sivas" yazısı görülmektedir. Kaşesinden, fotoğrafçılık mesleğini Taşhan içerisinde icra ettiğini öğrendiğimiz Tuncay'ın fotoğrafhanesini tam olarak hangi yıllarda faaliyete geçirdiği belirlenmemektedir. Tuncay ailesinin o yıllara şahit olmuş fertleriyle gerçekleştirdiğim mülakatlar sonucu kesin olmamakla birlikte Foto Kazım Fotoğrafhanesinin Taşhan içerisindeki faaliyetlerine 1940'lı yılların ortalarından itibaren başladığı bilgisine ulaşıyoruz. 1955 yılına kadar çalışmalarını sürdüren Kazım Tuncay, stüdyo fotoğraflarının yanında Sivas'ın muhtemel görüntülerini de fotoğrafılayıp fotokart ve tebrik kart çalışmaları da gerçekleştirmiştir. Rahatsızlığının artması nedeniyle 1955 yılında meslekten emekli olarak Foto Kazım Fotoğrafhanesini kapatan Tuncay, 1964 yılında vefat ederek aramızdan ayrılmıştır (S. Tuncay, kişisel görüşme, 8 Haziran 2020).

Kazım Tuncay

Foto Kazım Tuncay Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

1946 - 1991 DÖNEMİ FOTOĞRAFHANELER

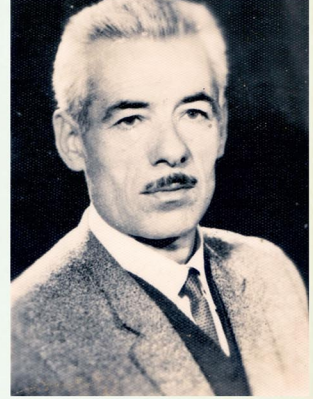
Foto Ay-Gün Koleksiyonu

Foto Kamil

Kamil Çam (1946-1995)

Sivas'ın Gürün ilçesi nüfusuna kayıtlı Kamil Çam, 1923 yılında Gürün'de dünyaya gelmiştir. Asker kökenli bir fotoğrafçı olan Kamil Çam, fotoğrafçılığı vatani görevini yerine getirdiği Kayseri'de öğrenmiştir. Askerlik mesleğini icra ettiği yıllarda maalesef yaşadığı talihsiz bir olay nedeniyle mesleğinden ayrılmak zorunda kalan Çam, 1946 yılında memleketi Gürün'e dönerek Foto Kamil'i kurmuştur. Alaminüt makinesi ile uzun yıllar ilçede bulunan resmi dairelere ve Gürün eşrafına hizmet veren Kamil Çam, zaman içerisinde teknolojinin gelişmesine paralel olarak oluşturduğu modern stüdyosu ile 1990'lı yılların ortalarına kadar sanatını devam ettirmiştir. 1995 yılında fotoğrafhanesini kapatarak meslekten emekli olan Çam, 2004 yılında ebediyete irtihal etmiştir (K. Çam, kişisel görüşme, 12 Ağustos 2020; D. Çam, kişisel görüşme, 19 Ağustos 2020).

Kamil Çam'ın koleksiyonu incelendiğinde çekmiş olduğu fotoğraflarda mühür kullanmadığı görülmektedir.

Kamil Çam

Foto Ressam

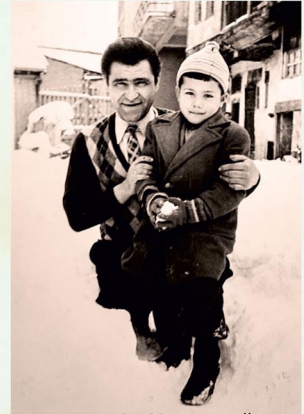
Hayrettin Çizer (1947-1954)

1917 yılında Erzincan Kemah'ta doğan Hayri Çizer, Çanakale şehidi Dursun Bey'in oğludur. Eğitim hayatına İstanbul'da başlayan Çizer, lise yıllarında merak saldığı resim sayesinde birçok kara kalem çalışması gerçekleştirmiştir. Bu ilgi alanı ilerleyen süreçte mesleki olarak fotoğrafçılığa yönelmesini sağlamıştır. Lise yıllarında İstanbul'daki fotoğrafhanelerde çıraklık dönemini geçiren Çizer, lise eğitimini tamamladıktan sonra Kemah'tan Elazığ'a göç eden ailesinin yanına dönerek 1940 yılında Elazığ'da ilk fotoğrafhanesi Foto Ressam'ı hizmete açmıştır. Stüdyo fotoğraflarının yanı sıra Elazığ'ın muhtelif görünüşleri ve tarihi eserlerinden fotokart serileri oluşturan Hayri Çizer, Elazığ eşrafından Gülgüle Tanyıldızı ile 1944 yılında hayatını birleştirmiştir. Ardından daha gelişmiş ve büyük bir vilayet olan Sivas'a gelerek 1947 yılında Foto Ressam Fotoğrafhanesini hizmete açmıştır.

Hayri Çizer, Kepenek Caddesinde kurduğu Foto Ressam ile Sivas'a hizmet ederken eşi Gülgüle Çizer Hanımefendi ise Cumhuriyet Meydanında yer alan Hollywood Bayan Berberi ile Sivaslı hanımlara kuaförlük hizmeti sunmuştur. 1947-1954 yılları arasında Sivas'ta fotoğrafçılık mesleğini icra eden Çizer, fotoğrafhanesinde Hikmet Demiray ve Sebahattin Kocagil'i çırak olarak yanına alarak meslekte ustalaşmalarını sağlamıştır. Daha sonra Hikmet Demiray İstanbul Samatya'da, Sebahattin Kocagil ise Sivas'ta birer fotoğrafhaneye kurmuşlardır. Foto Ressam Fotoğrafhanesi ile Sivaslılara hizmet veren Çizer, bir süre sonra fotoğrafhanesini kapatarak 1954 yılının sonuna doğru Elazığ'a geri dönmüştür. 1954 yılında Foto Ressam'ı tekrar Elazığ'da devam ettirmiş ve fotoğrafhanesini kapatarak 1958 yılında tekrar Sivas'a dönmüştür. Sivas'ta mesleğe kazandırdığı Sebahattin Kocagil ile bir süre çalışan Çizer, Sivas'tan Erzincan'a Erzincan'dan da Erzurum'a geçmiştir. Bu süre zarfında fotoğrafçılığı tamamen bırakan Hayri Çizer hayatını Erzurum'da devam ettirmiş ve 1959 yılında vefat etmiştir (D. Çizer, kişisel görüşme, 15 Şubat 2019).

Foto Ressam Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Hayrettin Çizer ve oğlu Dursun Çizer

Foto Fikri

Fikri Kılıç-Halil Kılıç-Oktay Kılıç (1947 - 1963)

1920'de Sivas'a bağlı Gemerek ilçesinin Çepni beldesinde dünyaya gelen Fikri Kılıç, ilkokul tahsillidir. Vatani vazifesine kadar hayatını çiftçilikle idame eden Kılıç, 1940'da askerlik görevini gerçekleştirmek üzere Sivas'tan ayrılarak Erzurum'a geçmiştir. Sivil hayatta radyo tamirciliğine yatkınlığından dolayı askerde de bu özelliği kısa sürede keşfedilen Fikri Kılıç bir süre telsiz kademede görevlendirilmiş ardından foto-film ünitesinde 1945'te vatani vazifesini tamamlamıştır.

Askerde aldığı eğitimlerle fotoğrafçılıkta ustalaşan Fikri Kılıç, 1945 yılında Çepni'ye dönmüş ve iki sene sonra 1947'de Çepni'ye bağlı Alaybey Mahallesi'nde Foto Fikri Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. Zaman içerisinde kardeşi Halil Kılıç'a da fotoğrafçılık eğitimi vererek mesleğe kazandırmıştır. O yıllarda fotoğrafhanelerinde hem fotoğraf çekimi hem de radyo tamirciliğini sürdüren Kılıç kardeşler, dönemin koşullarında at sırtında köyleri dolaşarak bazen de kısa süre köylerde konaklayarak Sivas'ın ilçesi Gemerek ve civarındaki belde ve köylerin fotoğrafçılık ihtiyacını karşılamışlardır. Fotoğrafçılık mesleğini oğlu Oktay Kılıç'a da öğreten Fikri Kılıç, 1963'e kadar aktif olarak fotoğrafçılık mesleğini sürdürmüştür. 1963'te beyaz eşya üzerine açtığı işletmesi ve yaş dolayısıyla fotoğrafçılık mesleğini bırakan Kılıç, kardeşi Halil Kılıç'ın Almanya'ya işçi olarak gitmesi ve oğlu Oktay Kılıç'ın eğitime yönelmesiyle 1963'te Foto Fikri Fotoğrafhanesi'nin faaliyetlerine son vermiştir.

Foto Fikri Fotoğrafhanesi'nin koleksiyonu incelendiğinde fotoğrafların ön ve arka kısmında olmak üzere mavi renkli bir yazı ve büyük harflerle FOTO FİKRİ KILIÇ yazısı ve bu yazının hemen

Fikri Kılıç, Ayakta Sağ Tarafta

Foto Fikri Fotoğrafhanesi Alaminüt Örneği

altında büyük harflerle fotoğrafhanenin kurulduğu belde olan ÇEPNİ yazısı, bu yazının hemen altında da küçük harflerle alamünot, ağırandisman ve tab işleri ibaresi okunmaktadır. Fotoğrafhane kaşesinden de anlaşıldığı üzere Foto Fikri fotoğrafhanesinin fotoğraf çekim işlemlerinin yanı sıra stüdyo fotoğrafçılığında da tab ve baskı işlerini gerçekleştirebilecek kabiliyete sahip olduğu görülmektedir (O. Kılıç, kişisel görüşme, 24 Mart 2023).

Foto Fikri Fotoğrafhanesi Koleksiyonu, Oktay Kılıç Arşivi

Foto Zeki – Foto İpek

Zeki Zöngür-Sami Zöngür-Suzi Zöngür (1948 - 1960 / 1961 - 1970)

Sivas fotoğrafçılık tarihi açısından Zöngür ailesi, önemli bir yerdedir. Osmanlı Devleti döneminde günümüzde Gürcistan sınırları içerisinde yer alan bölgede sancaktarlık vazifesinde bulunan ve büyükleri münasebetiyle Sancaktaroğulları olarak anılan bu aile, halk arasında 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda bölgeden ayrılmak zorunda kalmıştır. İlk olarak kısa süreliğine Kars'a yerleşen aile eşrafı burada konakladıktan sonra geçici olarak Erzincan'a ardından da Tokat'a göç ederek Sivas'a yerleşmeyi tercih etmiştir. Sivas'ta hayvan ticareti ve kasap olarak faaliyet gösteren aile sonrasında fotoğrafçılığı meslek edinmiştir.

1912'de Sivas'ta dünyaya gelen Zeki Zöngür, ortaokul tahsillidir. Uzun yıllar aile mesleği kasaplıkla geçimini sağlayan Zöngür, İkinci Dünya Savaşı'nın sonlanmasının ardından oluşan politik ve askeri durumdan dolayı ilan edilen askeri seferberlikle ikinci kez askerlik vazifesini gerçekleştirmek için gittiği İstanbul'da fotoğrafçılık mesleği ile tanışmıştır. Zeki Zöngür, aynı bölükte askerlik görevini gerçekleştiren ve o yıllarda Sivas Postahane binası arkasında alamünit fotoğraf çeken Müttalip İşler'in etkisiyle fotoğrafçılığı meslek edinme kararı almıştır. Bu bağlamda askerlik vazifesi süresince İşler'den aldığı fotoğrafçılık eğitimi sayesinde fotoğrafçılığı öğrenmiştir.

1948 yılında askerlik vazifesini tamamlayıp Sivas'a dönen Zeki Zöngür, Sivas Postahane binası arkasında ahşap bir mekânda Foto Zeki'yi kurmuştur. Bu dönemde bitkisel motifli ve mimari motifli iki farklı fonla alamünit fotoğraf çeken Zöngür, ayrıca arzuhalcilik ve mühür kazıma işleri

Zeki Zöngür, Vahdet Zöngür Arşivi

Sami Zöngür, Vahdet Zöngür Arşivi

de gerçekleştirmiştir. O yıllarda fotoğrafçılık mesleğine oğulları Sami Zöngür, Suzi Zöngür ve Vahdet Zöngür'ü de kazandıran Zeki Zöngür, vefat ettiği 1960'a kadar aralıksız olarak fotoğrafçılık mesleğine devam etmiştir. Zeki Zöngür'ün vefat etmesinin ardından Sami Zöngür, Foto Zeki fotoğrafhanesinin faaliyetlerine son vererek 1961'de Foto İpek Fotoğrafhanesi ile fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir. Kardeşi Suzi Zöngür ile birlikte çalışmalarını sürdüren Sami Zöngür, fotoğrafhanesinde küçük kardeşi Vahdet Zöngür'e, Namık Timuçin'e ve Yahya Tutuk'a fotoğrafçılığı öğretmiştir.

Alamünit fotoğrafın yanında stüdyo fotoğraflarının da çekildiği Foto İpek Fotoğrafhanesi'nde klişe ve kaşe kullanılmamıştır. 1970'lerin başlarından itibaren Suzi Zöngür'ün Sivas'tan Almanya'ya göç etmesi, Sami Zöngür'ün ise lokanta sektörüne yönelmesiyle Foto İpek fotoğrafhanesinin faaliyetleri son bulmuştur (V. Zöngür, kişisel görüşme, 30 Temmuz 2021).

*Ayaktakiler Sol Baştan Vahdet Zöngür, Sadi Zöngür, Suzi Zöngür
Oturanlar Sol Baştan Cemal Zöngür, Sami Zöngür*

Foto Ziya – Foto Sebat

Yusuf Ziya Ceylan - Murat Ceylan - Nevin Ceylan
(Yaklaşık 1948-1972) - (1972-2000)

Murat Ceylan (Sağdaki)

Yusuf Ziya Ceylan

Sivas Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt defterinin 43. kaydı incelendiğinde Yusuf Ziya Ceylan'ın 19.09.1972 tarihinde derneğe kaydolduğu görülmektedir. Aslen Vanlı olan Yusuf Ziya Ceylan, 1929 yılında Sivas'ın Hafik ilçesinde memur bir babanın çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Küçük yaşlarda babası Ali Rıza Bey'i kaybeden Yusuf Ziya Ceylan erken yaşlarda ticarete atılarak aileyi geçindirmek zorunda kalmıştır. Hafik'in ve civar ilçelerin köylerini gezerek çerçilik ile hayatını kazanan Yusuf Ziya Ceylan, o yıllarda Hafik'te hem kalaycılık işleri ile uğraşan hem de alaminüt fotoğraf çeken Mehmet Göçebe tarafından fotoğrafçılığa yönlendirilmiştir.

Göçebe'den almış olduğu eğitim doğrultusunda fotoğrafçılığı meslek edinen Ceylan, Hükümet Konağı civarında ve ilçe merkezinde bulunan kahvehane önünde fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Özellikle o yıllarda da ilçede fotoğrafçı sayısının az olması fotoğrafçılık faaliyetlerinin yoğun olmasını sağlamıştır. Düz bir fon önünde fotoğraf çeken Ceylan, o yıllarda Hafiklilerin arzuhal ve mühür işlerini de karşılamıştır. 1972 yılında fotoğrafhanesini kuran Yusuf Ziya Ceylan, Hafik merkez Çay Mahallesi Numara 4'de çalışmalarını devam ettirmiştir. Fotoğrafçılık mesleğine oğlu Murat Ceylan, kızı Nevin Ceylan ve yeğeni Ali Rıza Ceylan'ı kazandıran Yusuf Ziya Ceylan 1982 yılında yaşa bağlı olarak meslekten emekli olarak fotoğrafhanesini 1965 yılında dünyaya gelen oğlu Murat Ceylan'a devretmiştir. 1982 yılından itibaren aralıksız olarak 1995 yılına kadar Murat Ceylan tarafından faaliyetlerine devam eden Foto Sebat Fotoğrafhanesi, 1995 yılında Murat Ceylan'ın İzmir'e geçerek başka bir sektörde faaliyet göstermesi nedeniyle 1995 yılından itibaren 1961 yılında dünyaya gelen kardeşi Nevin Ceylan tarafından hizmet vermeye devam etmiştir.

Sivas fotoğrafhane tarihi incelendiğinde faaliyet gösteren fotoğrafhanelerde kadın fotoğrafçıların sayısının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda fotoğrafhanenin Nevin Ceylan tarafından hizmet verdiği dönem önemlidir. Bu dönemde stüdyo fotoğrafları çeken Nevin Ceylan ayrıca dönemin popüler makinesi poloroid fotoğraf makinesi ile de çalışmalar gerçekleştirmiştir. 2000 yılına kadar çalışmalarını sürdüren Nevin Ceylan, aynı yılın sonunda fotoğrafhanenin ticari faaliyetlerine son vermiştir.

2007 yılında aramızdan ayrılan Yusuf Ziya Ceylan, Hafik'in görsel hafızasına kazandırmış olduğu binlerce cansız hatıranın yanı sıra ilçenin doğal ve tarihi güzelliklerini konu edinen foto kart çalışmaları da gerçekleştirmiştir (M. Ceylan; M. Ceylan, kişisel görüşme, 13 Mayıs 2021).

Nevin Ceylan Şengil

Foto Gürün

Bekir Elmacıoğlu - Sıtkı Elmacıoğlu (1948-1973) - (1973-1982)

Foto Gürün Koleksiyonu

Bekir Elmacıoğlu Bazı Fotoğraflarında Foto Bekir Klişesini Kullanmıştır.

1925 yılında Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Bekir Elmacioğlu, ortaokul tahsiline sahiptir. Meslek hayatına terzi olarak başlayan Elmacioğlu, terzilik mesleğini Gürün'de Terzi Cemal Töngür'den öğrenmiştir. Çocukluk ve gençlik döneminde okuldan arta kalan vakitlerinde terzilik mesleğinde kendini geliştiren Elmacioğlu, vatani görevini yerine getirmek üzere askere gittiği 1945 yılına kadar terziliğe devam etmiştir. Ayrıca amatör fotoğrafçılık da yapmıştır.

Bekir Elmacioğlu

1945 yılında askere giden Elmacioğlu, vatani görevini birlikte gerçekleştirdiği arkadaşı Malatyalı Abdullah Yapılıkan'ın yönlendirmeleriyle fotoğrafçılık mesleğinde ilerlemiştir. 1948 yılında askerlik görevini tamamlayan Elmacioğlu, Gürün'e dönerek terzilik mesleğine bir süre daha devam etmiştir. Bu süre içerisinde asker arkadaşı ve Malatya'da Foto Moda Fotoğrafhanesi'nin sahibi Abdullah Yapılıkan ile bağıını koparan Elmacioğlu, Malatya'ya ziyaretlerde bulunmuştur. Gerçekleştirdiği ziyaretlerde Foto Moda Fotoğrafhanesinde bilgilerini pekiştiren Elmacioğlu, Malatya'dan edindiği fotoğrafçılık malzemeleriyle 1948 yılında terzihanesinin bir bölümünü fotoğrafhaneye olarak kullanmış, sonrasında Foto Gürün'ü kurmuştur. Bekir Elmacioğlu (1948-1973), oğul Sıtkı Elmacioğlu (1973-1979) ve Bekir Uzmay (1979-1982) dönemi olmak üzere üç döneme şahit olmuştur. Ayrıca 1,5 yıllığına Ekrem Kolcu'ya emanet edilmiştir.

Elmacioğlu, çok kısa bir süre daha terzilik mesleğini devam ettirerek 1950 yılında bu mesleği tamamen bırakarak terzihanesini fotoğrafhaneye çevirmiştir. Foto Gürün'de hem stüdyo fotoğrafı hem de dakikalık fotoğraflar çeken Elmacioğlu resmi kurumlara, okullara ve köy düğünlerine de katılarak sanatını icra etmiştir. Foto Gürün'de mesleğe oğlu Sıtkı Elmacioğlu'nu da kazandıran Elmacioğlu, 1960'lı yıllarda yurt dışına çıktığı bir buçuk yıllık süre boyunca fotoğrafhanesini Ekrem Kolcu'ya emanet eder. Elmacioğlu, yurt dışına çıktığı süre haricinde vefat ettiği 1973 yılına kadar fotoğrafhanesinden kopmamıştır. 1973 yılından itibaren ise Foto Gürün, ailenin tek erkek çocuğu Sıtkı Elmacioğlu tarafından işletilmiştir. Fotoğrafçılık sanatını babasından öğrenen Sıtkı Elmacioğlu, 6 yıl aralıksız bir şekilde Foto Gürün'de sanatını devam ettirmiştir. 1979 yılında yurt dışına çıkan Elmacioğlu, sanatını öğrettiği Bekir Uzmay'a fotoğrafhaneyi emanet etmiştir. Foto Gürün, 1982 yılına kadar devam etmiştir. Uzmay'ın 1982 yılında öğretmen olarak atanması nedeniyle Foto Gürün kapatılmıştır (H. Elmacioğlu, kişisel görüşme, 8 Nisan 2020).

Foto Bekir Koleksiyonu, Hülya Elmacioğlu Arşivi

Foto Cemal – Foto Zeki

Cemal Zöngür- Zeki Zöngür (1948-1980 / 1980-1989)

1928'te Sivas'ta dünyaya gelen Cemal Zöngür, ilkokul tahsilidir. Annesi ve ağabeyinin yönlendirmeleriyle fotoğrafçılık mesleğine küçük yaşlarda adım atan Zöngür, o yıllarda alaminüt makinesi ile fotoğraf çeken Muttalip İşler'in yanında fotoğrafçılık mesleğini öğrenmiştir. Okuldan arta kalan zamanlarında Sivas Postane binası arkasında yer alan Örnek Otel'in önünde alaminüt makine ile fotoğraflar çeken Cemal Zöngür, ustası Muttalip İşler'in oğlu Metin İşler ile birlikte zaman içerisinde ustalaşmıştır. Sivas'ta özellikle postane binasının arka tarafını mekân edinen alaminüt fotoğrafçılar, hükümet binasında acele işi olan vatandaşların geç kalmadan işlerini çabucak halletmeleri bakımından önem arz etmiştir.

Vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere askere gideceği 1948 yılına kadar alaminüt fotoğraf çekmeye devam eden Cemal Zöngür, vatani vazifesini tamamlayarak Sivas'a döndüğü 1950 yılından 1968 yılına kadar fotoğrafçılık mesleğini devam etmiştir. 1968'de Aliağa Camisi

yanında İtimat Yazı ve Mühür-cülük adında mütevazı bir işletme kuran Zöngür, 1968 yılından itibaren alaminüt fotoğrafçılık, mühür kazıma işi ve arzuhalcilik mesleklerini yürütmüştür. O yıllarda özellikle Sivas Askeri Hastane ve Sivas Yarı Açık Cezaevi için fotoğraflar çeken Zöngür, yoğun olarak bu kurumlarla da fotoğrafçılık çalışmaları gerçekleştirmiştir. Oğlu Zeki Zöngür'ü de fotoğrafçılık mesleğine kazandıran Cemal Zöngür, 1980'de vefat etmiştir.

Mesleği babasından devralan Zeki Zöngür, alaminüt fotoğrafçılık ve mühür kazıma işini aralıksız olarak 1989'a kadar sürdürmüştür. 1989'da Zeki Zöngür'ün de vefat etmesi üzerine Zöngür ailesinin fotoğrafçılık faaliyetleri sona ermiştir. Dö-

Cemal Zöngür, Hülya Zöngür Bekki Arşivi

nemlerinde yer alan diğer alaminüt fotoğrafçılar gibi fotoğraflarında genel olarak düz siyah fon tercih eden Cemal ve Zeki Zöngür, çekmiş oldukları fotoğraflarda herhangi bir klips ve mühür kullanmamışlardır (H. Zöngür Bekki, kişisel görüşme, 3 Kasım 2020).

Cemal Zöngür ve Oğlu Zeki Zöngür, Hülya Zöngür Bekki Arşivi

Foto Star – Foto Nil – Foto Faruk – Foto Kemal

Mahmut Yüksel - Namık Yüksel - Kemal Yüksel - Necmi Şakşak

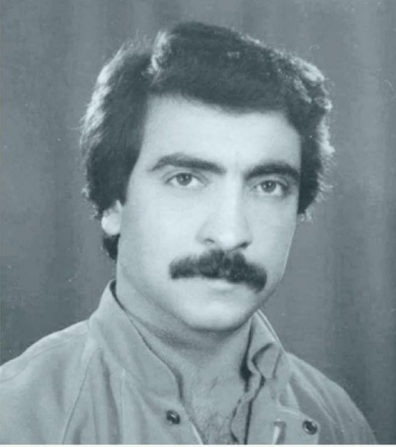
(1950-1970)

(1970-1978)

(1978-1992)

(1982-1995)

Yıllarca alaminüt fotoğraf çeken Mahmut Yüksek ile ilgili maalesef net bilgiler edinemiyoruz. Ancak oğlu Kemal Yüksel ile gerçekleştirdiğimiz mülakat sonucunda Mahmut Yüksel'in meslek hayatıyla ilgili az da olsa bilgi alabildik. 1928 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Mahmut Yüksel, fotoğrafçılık mesleğini asker arkadaşından öğrenerek vatani görevi sürecinde ustalaşmıştır. Vatani görevini tamamlayarak Sivas'a dönen Yüksel, almış olduğu alaminüt makinesiyle postane arkasında fotoğraf çekmeye başlamıştır. Çekmiş olduğu fotoğrafların arkasına "Foto Star" mührünü kullanan Yüksel, ayrıca fotoğrafçılıktan arta

Kemal Yüksel

kalan zamanlarda mühür de kazıyarak çalışmalarını sürdürmüştür.

İlerleyen yıllarda Mahmut Yüksel tarafından Kepenek Caddesinde kurulan Foto Star, 1950'li yıllarda fotoğrafçılık faaliyetlerine başlamıştır. O yıllarda Foto Star Fotoğrafhanesinin geniş arka bahçesinde acelesi olan müşterilerin alaminüt fotoğrafları çekilirken diğer taraftan da fotoğrafhanede haftalık olarak adlandırılan stüdyo fotoğrafları çekilmiştir. Mahmut Yüksel, fotoğrafçılık mesleğine oğulları Faruk Yüksel, Kemal Yüksel ve fotoğrafhanenin ilk dönemi çırağı Necmi Şakşak'ı kazandırmıştır. Uzun bir süre Sivas'a büyük çapta cansız eserler kazandıran Yüksel, 1968 yılında vefat ederek aramızdan ayrılmıştır.

Namık Yüksel

Fotoğrafhanenin faaliyette olduğu yıllara tanıklık eden Necmi Şakşak, Sivas merkeze bağlı Mehmet Paşa Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. 16 Mart 1951 tarihinde dünyaya gelen Şakşak, lise tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine annesi Salime Hanım tarafından yönlendirilen Şakşak, 1962 yılında fotoğrafçılık mesleğine Kepenek Caddesinde bulunan Mahmut Yüksel'e ait Foto Star Fotoğrafhanesinde çirak olarak başlamıştır. 1968 yılında Mahmut Yüksel'in vefat etmesi üzerine fotoğrafhaneye Sivas Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt Defte-

rinin 14. üyesi olarak karşımıza çıkan oğlu Namık Yüksel ve 32. üyesi Kemal Yüksel tarafından işletilmiştir. Foto Star Fotoğrafhanesinde zaman içerisinde ustalaşan Şakşak, 1970 yılına kadar aktif olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Sonrasında mesleği terk ederek önce Cer Atölyesinde, sonrasında ise Sivas Devlet Demir Yollarında çalışmalarını sürdürerek bu kurumdan emekli olmuştur.

Necmi Şakşak

1968 yılından itibaren Yüksel kardeşler tarafından işletilen Foto Star, 1970 yılında ticarî faaliyetlerine son verilerek kapatılmıştır. 1970 yılında Namık ve Kemal Yüksel kardeşler ortaklığında Foto Nil Fotoğrafhanesi kurulmuştur. 1978 yılına kadar aktif olarak çalışmalarını sürdüren Foto Nil, 1978 yılında Kepenek Caddesinde gerçekleştirilen istimlak çalışması sonrası kapatılmıştır. Bir süre sonra aynı yıl Faruk Yüksel, Kepenek Caddesinde Foto Faruk Fotoğrafhanesini kurarken Kemal Yüksel ise 1982 yılında Kepenek Caddesinde kurmuş olduğu Foto Kemal Fotoğrafhanesiyle çalışmalarını sürdürmüştür.

Sivas Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt Defteri incelendiğinde Namık Yüksel'in 13 Nisan 1992 tarihinde vermiş olduğu dilekçeyle kaydını sildirdiği bilgisine ulaşılmaktadır.

Kemal Yüksel ise 1995 yılında Foto Kemal Fotoğrafhanesini kapatarak aynı yıl Sivas'tan ayrılıp Yalova İli Çınarcık ilçesine taşınmıştır. 1995 yılında Çınarcık'ta Foto Nil Fotoğrafhanesini kuran Kemal Yüksel, 2002 yılına kadar aktif olarak fotoğrafçılık mesleğini devam ettirerek 2002 yılında fotoğrafçılık mesleğinden emekli olmuştur (N. Şakşak, kişisel görüşme, 7 Mart 2021; N. Yüksel, kişisel görüşme, 16 Nisan 2021).

Foto İlhan

İlhan Keskin (1950 - 1980)

20 Mayıs 1938 tarihinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelen İlhan Keskin, ilkokul tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine ilgi duyan Keskin, 1950 yılında Yıldızeli Hükümet Konağı civarında alaminüt fotoğraf çeken Salim Yaraş'tan fotoğrafçılık mesleğini öğrenmiştir. Bir süre Yaraş'ın yanında alaminüt fotoğraf çeken İlhan Keskin, ilerleyen zamanlarda Çerkez bir ustadan edindiği ikinci el alaminüt makinesi ile hükümet konağı civarında fotoğraf çekmeye başlamıştır.

1958 yılına kadar mesleğine ara vermeden devam eden Keskin, 1958 yılında vatani görevini ifa etmek üzere Yıldızeli'nden ayrılarak Kütahya'ya geçmiştir. Askerlik vazifesi boyunca fotoğrafçılık mesleğinden uzak kalan İlhan Keskin, 1960 yılında askerlik vazifesini tamamlayarak Yıldızeli ilçesine dönmüştür. Askerlikten sonra mesleğine kaldığı yerden devam eden Keskin, yoğun olarak Yıldızeli Nüfus Müdürlüğü, askerlik şubesi ve köy okulları başta olmak üzere fotoğrafçılık çalışmalarını sürdürmüştür.

1960'lı yılların sonlarına doğru İzmir'de bulunan kardeşini ziyaret eden Keskin, İzmir'de tesadüfen siyah-beyaz fotoğrafların renklendirildiğini görür. Yıldızeli'nde de aynı uygulamayı gerçekleştirmek için Foto Sedat Fotoğrafhanesinde iki yıl çalışan İlhan Keskin renklendirme işleminde ustalaşarak Yıldızeli'ne dönmüştür. Mesleki hayatı boyunca fotoğrafhane kurmayan Keskin, meslekten emekli olduğu 1980 yılına kadar alaminüt makinesi ile fotoğraf çekmiştir.

Fotoğraflarının arkasında mühür kullanmayan İlhan Keskin, mesleğe oğlu Murat Keskin'i kazandırmıştır. Murat Keskin, renkli sistemin gelişmesiyle alaminüt fotoğrafçılığı bırakmıştır.

İlhan Keskin

Foto Özdal

Niyazi Özdal (1950-1975)

1933 yılında Şarkışla'da dünyaya gelen Niyazi Özdal, fotoğrafçılık mesleğine babası Süleyman Özdal tarafından yönlendirilmiştir. Eğitimi için babası Süleyman Özdal ile Şarkışla'dan Sivas'a gelen Niyazi Özdal ortaokula kayıt yaptırmaktan vazgeçerek fotoğrafçılık mesleğine yönelme kararı almıştır. Bu karar ile meslek hayatına o yıllarda Taşhan içerisinde yer alan Kazım Tuncay'ın fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. Sivas'ta kaldığı süre içerisinde otelde konaklayan Özdal, Kazım Tuncay'ın vermiş olduğu üç aylık mesleki eğitim sonrası Şarkışla'ya dönerek babası Süleyman Özdal'ın temin ettiği alaminüt makine ile 1948 yılından itibaren Şarkışla Hükümet Meydanı civarında fotoğraf çekmeye başlamıştır.

Niyazi Özdal Annesi ve Kardeşiyle

Alaminüt makinesi ile bir süre çalışmalarına devam eden Özdal, daha sonra Şarkışla'nın ilk fotoğrafhanelerinden biri olan Foto Özdal'ı kurmuştur. Gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sonucu Şarkışla ilçesi ile ilgili Erken Cumhuriyet Dönemi fotoğrafhaneye kayıtlarına günümüzde ulaşamadığımız için -maalesef- Foto Özdal Fotoğrafhanesinin tam olarak ne zaman hizmete açıldığını bilemiyoruz. Ancak 18 yaşında evlenen Özdal'ın evlenmeden önce fotoğrafhaneye sahibi olduğu bilgisine ulaşabiliyoruz. Ayrıca fotoğrafhaneye ait koleksiyondan günümüze ulaşan fotoğraflar incelendiğinde Şarkışla'da bir düğünde çekilmiş fotoğrafın sağ alt köşesinde yer alan "Foto Özdal" kaşesi ve "5 Temmuz 1953" tarihi görülmektedir. İlerleyen zamanlarda kendisi gibi alaminüt fotoğraf çeken Mahmut Demirezen'in oğlu Yılmaz Demirezen ile ortak olarak çalışmalarına devam eden Özdal, 1975 yılında vefat ederek aramızdan ayrılmıştır (N. Özdal, kişisel görüşme, 13 Haziran 2020).

Foto Asker – Foto Hüner

Asker Seyitoğlu-Mustafa Seyitoğlu (1952-1953) - (1953-1973)

Foto Hüner Koleksiyonu, Mustafa Seyitoğlu Arşivi

1916 yılında Kayseri'nin Ağırnas ilçesinde dünyaya gelen Asker Seyitoğlu, aslen Kayserilidir. 1. Dünya Savaşı yıllarında Çanakkale'de şehit olan babası Mehmet Bukan Bey'in vasiyeti üzerine annesi tarafından "Asker" adı verilmiştir. Rüştiye mezunu olan Asker Seyitoğlu, fotoğrafçılık mesleğini askerde öğrenmiştir. Vatani görevini Sivas'ta tamamlayan Seyitoğlu, fotoğrafçılık mesleğini görev yaptığı Foto-Film Ünitesinde öğrenerek vatani görevi süresince fotoğrafçılık mesleğinde ustalaşmıştır.

1941 yılında vatani görevini tamamlayan Seyitoğlu, Ankara'ya geçerek Hamamönü bölgesinde 1945 yılına kadar nalburiye dükkânında çalışmıştır. 1945 yılında baba memleketi Kayseri'nin Ağırnas ilçesine dönen Asker Seyitoğlu, bir süre müzisyenlik ile hayatını idame ettirmiştir. Sonrasında ise; 1952 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı bir nahiye olan Gemerek'te seyyar olarak fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Şarkışla ve Gemerek'in köylerini gezerek alaminüt fotoğraf makinesi ile fotoğraflar çeken Seyitoğlu, o yıllarda merkep sırtında birçok köyü ziyaret etmesinin yanı sıra Şarkışla Hükümet Konağı önünde de fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur.

1953 yılında çıkarılan kanunla Şarkışla ilçesinin nahiyeliğinden ayrılan Gemerek'in ilçe olması fotoğraf gereksiniminin artmasını sağlamıştır. İlçede oluşan fotoğraf ihtiyacı, Asker Seyitoğlu'nun Gemerek Kaymakamı Yılmaz Ergenekon tarafından ilçeye davet edilmesini sağlamıştır. Kaymakam Ergenekon tarafından borçlandırma usulüyle tahsil edilen arazide ev ve evin hemen yanında bir fotoğraf hane inşa eden Seyitoğlu, 1953 yılında Foto Hüner Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. 1953 yılından itibaren çalışmalarını fotoğrafhanesinde sürdüren Seyitoğlu, bu dönemde hem alaminüt hem de stüdyo fotoğrafları çekmiştir. Mesleğe, 01 Temmuz 1955 tarihinde dünyaya gelen oğlu Mustafa Seyitoğlu'nu da kazandıran Asker Seyitoğlu, Gemerek ve Ağırnas'ta oğlu ile birlikte çalışmalarını sürdürmüştür.

1973 yılına kadar aralıksız olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam eden Seyitoğlu, 1973 yılında Gemerek ilçesinden ayrılarak Kayseri'nin Ağırnas ilçesine geçmiştir. 1973 yılında Ağırnas'ta kurduğu Foto Hüner ile çalışmalarına devam eden Asker Seyitoğlu, bu dönemde ayrıca; amatör olarak sinema gösterimleri de gerçekleştirmiştir.

Şarkışla, Gemerek ve Ağırnas'ta sayısız cansız hatıra bırakan usta, 1976 yılında fotoğrafçılık mesleğinden emekli olmuştur. Mustafa Seyitoğlu ise vatani görevini gerçekleştirdikten sonra kısa bir süre daha fotoğrafçılığa devam etmiş, memur olarak atanmasından dolayı mesleğini bırakmıştır (M. Seyitoğlu, kişisel görüşme, 13 Nisan 2021).

*Asker Seyitoğlu Oğlu
Mustafa ile Birlikte*

Foto Şağban

Fotoğraf Makinesini Kendisi Yapan Maharetli Bir Fotoğrafçı
Şağban Erkoç (1954-1982)

Şağban Erkoç

1921 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde dünyaya gelen Şağban Erkoç, Divriği merkeze bağlı Zeliha Hatun Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul eğitimini yarıda bırakarak tenekecilik, sobacılık ve köşkerlik gibi el sanatlarında çıraklık yapan Erkoç, ilerleyen zamanlarda Divriği yöresinin önemli fotoğrafçılarından Şükrü Akın'dan etkilenecek fotoğrafçılık mesleğine adım atmaya karar vermiştir.

Gerçekleştirdiği birkaç deneme sonrasında kendi alaminüt makinesini kendi maharetiyle yapan Erkoç, 1941 yılında bir miktar arazisini satarak elde ettiği sermaye ile İstanbul'dan getirdiği ikinci el alaminüt makine körüğünü kendi makinesine monte ederek makinesini tamamlamıştır. Aynı yıl İstanbul'da bulunan Çağlayan Kışlası'na vatani görevini gerçekleştirmek üzere geçen Şağban Erkoç, piyade birliğinde birliğin fotoğraflarını çekmiş, 1945 yılında askerlik görevini tamamlayınca memleketi Divriği'ye dönmüştür. Divriği merkezde yer alan Aşağı Çarşı muhitinde 5 kuruştan fotoğraf çekmeye başlayan Erkoç, ilerleyen zamanlarda elde ettiği sermaye ile yeni bir alaminüt makine olarak düğün fotoğrafları da çekmeye başlamıştır. 1953 yılına kadar amatör-seyyar fotoğrafçılık yapan Şağban Erkoç, 1954 yılında Şükrü Akın'ın işlettiği Foto Şükrü'ye ortak olarak mesleğini bu fotoğrafhanede devam ettirmiştir. Erkoç, alaminüt ve stüdyo fotoğrafçılığının yanında Divriği'de bulunan tarihi eserleri fotoğraflayarak fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

1954 yılında Şükrü Akın'ın Divriği'den İstanbul'a gitme kararıyla "Foto Şükrü" tabelasını "Foto Şağban" olarak değiştiren Şağban Erkoç, 1954 yılından 1982 yılına kadar fotoğrafhanesinde hizmet vermiştir. Erkoç, 1982 yılında meslekten emekli olarak Foto Şağban'ı oğlu Muzaffer Erkoç'a devretmiştir. 1982'de Foto Şağban'ı devralan Muzaffer Erkoç, 1983 yılında Foto Umut'u kurarak sanatını devam ettirmiştir. 1986 yılında Muzaffer Erkoç askerlik görevi için Divriği'den ayrılınca Foto Umut, 1988 yılına kadar kardeşi Faysal Erkoç tarafından işletilmiştir. Vatani görevini tamamlayan Muzaffer Erkoç, kardeşi Faysal Erkoç'a devrettiği Foto Umut'u yeniden devralarak Divriği'ye hizmet etmeye devam etmiştir. Ayrıca Divriği'yi renkli sistem ile ilk kez tanıştıran Foto Umut, Erkoç ailesinin tek kızı Berrin Erkoç'u kadın fotoğrafçı olarak bünyesinde bulundurmasıyla da dikkat çekmektedir. Dijitalleşmeye bağlı olarak işlerin azalmasının da etkisiyle tuhafiyeye işine dönen aile, Foto Umut Fotoğrafhanesi'ni günümüzde yarı aktif olarak çalıştırmaya devam etmektedir (M. Erkoç; F. Erkoç, kişisel görüşme, 14 Haziran 2020).

Foto Şağban Koleksiyonu, Muzaffer Erkoç Arşivi

Foto Ressam – Foto Özen

Sebahattin Kocagil (1954-?)

Sebahattin Kocagil, mesleğe aslen Erzincan Kemahlı olan Hayrettin Çizer'in Foto Ressam adlı fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. Bir süre Hayrettin Çizer'in fotoğrafhanesinde çalışan Kocagil, çıraklık döneminin ardından kalfalık döneminde de Foto Ressam'da mesleğe devam etmiştir. Hayrettin Çizer'in Elazığ'a geri dönüş kararı ile Foto Ressam fotoğrafhanesini kapatarak Foto Özen Fotoğrafhanesi'ni hizmete açan Kocagil, Cumhuriyet Dönemi'nin Sivas'taki önemli fotoğrafhanelerinden biri olarak uzun süre Sivas'a hizmet etmiştir (N. Ünalmişer, kişisel görüşme, 28 Ocak 2019).

FOTO ÖZEN
Sebahattin Kocagil
Telefon : 1996
SIVAS

Sebahattin Kocagil Eşi ve Çocuğuyla, Sıtkı Kocagil Arşivi

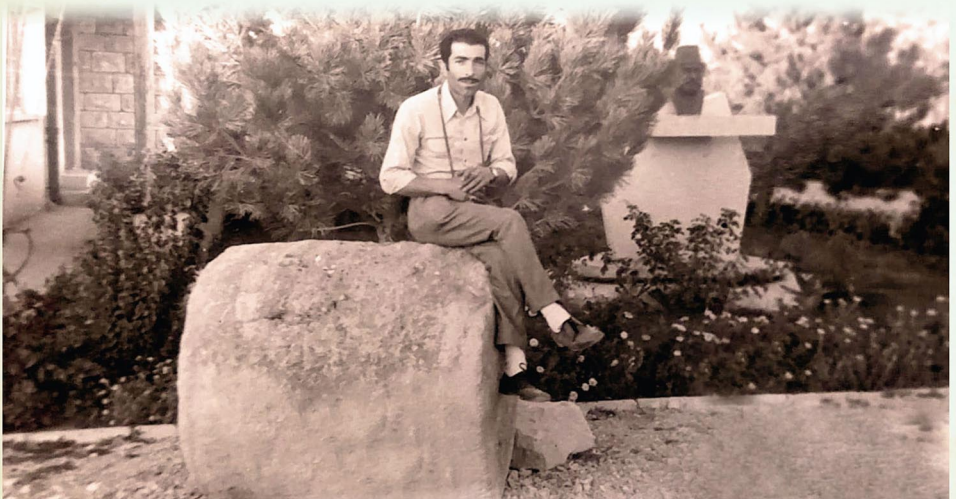
Foto Muharrem

**Muharrem Yağcı-Haluk Yağcı-Hatice Yağcı
(1955- Günümüzde Devam ediyor)**

1942 yılında Sivas'ın Kangal ilçesinde dünyaya gelen Muharrem Yağcı, ilkokul tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine o yıllarda Erzincan'da ikamet eden ağabeyi Halil Yağcı tarafından yönlendirilmiştir. Erzincan'ın Refahiye ilçesinde PTT (Posta Telefon Telgraf) memuru olarak çalışan ağabey Halil Yağcı, memurluktan arta kalan zamanlarında alaminüt makinesi ile fotoğraf çekmiştir. İlçeye ağabeyine ziyaret gerçekleştiren Muharrem Yağcı, Refahiye'de kaldığı süre içerisinde ağabeyinden aldığı fotoğrafçılık dersleri sonucunda çırak olarak fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı atmıştır.

1955 yılında, Erzincan'dan satın almış olduğu alaminüt makinesi ile Kangal'a dönen Yağcı, Kangal Hükümet Konağı civarında alaminüt makinesiyle fotoğrafçılık çalışmalarına başlamıştır. 1962 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Kangal'dan Edirne'nin Keşan ilçesine geçen Muharrem Yağcı, 1964 yılında askerlik görevini tamamlayarak Kangal'a dönmüştür. Aynı zamanda berber dükkânı da işleten Muharrem Yağcı, 1964 yılında berber dükkânının yarısını bir bez vasıtasıyla bölerek Foto Muharrem Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. İlerleyen zamanlarda ise; berber mesleğini bırakarak tamamen fotoğrafçılığa yönelmiştir. Fotoğrafhanesinde oğlu Haluk Yağcı ve kızı Hatice Yağcı'yı mesleğe kazandıran Yağcı, aramızdan ayrıldığı 2014 yılına kadar mesleğine devam etmiştir.

Vefatının ardından fotoğrafhane Haluk Yağcı ve Hatice Yağcı tarafından işletilmeye devam etmiştir. İlerleyen süreçte Haluk Yağcı'nın gıda sektörüne girmesi nedeniyle fotoğrafhanenin faaliyetleri, günümüzde Hatice Yağcı tarafından sürdürülmektedir (H. Yağcı, kişisel görüşme, 2 Nisan 2021).

Muharrem Yağcı, Haluk Yağcı Arşivi

Foto Enver

Enver Kablan (1955-1990)

Enver Kablan Koleksiyonu, Nurbanu Kablan Arşivi

1930 yılında dünyaya gelen Enver Kablan Sivas'ın İmranlı ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsiline sahip Kablan, çalışma hayatına amcasının mesleği manifaturacılıkla başlayarak ilerleyen süreçte kırtasiyecilik ve gazeteciliği de meslek edinmiştir. O yıllarda İmranlı'da fotoğrafhane bulunmaması ve fotoğraf ihtiyacının dışarıdan karşılanması nedeniyle fotoğrafçılığa merak salan Kablan, amcası Halis Kablan'ın yönlendirmeleriyle fotoğrafçılık mesleğine adım atmıştır.

Enver Kablan

Otel işletmecisi Halis Kablan, oteline uğrayarak alamünit makinesini satmaya karar veren bir kişiden temin ettiği alaminüt fotoğraf makinesini yeğeni Enver Kablan'ın almasına yardımcı olarak 1955 yılında Kablan'ın fotoğrafçılığa başlamasına vesile olmuştur. 1 gremse altın karşılığında satın alınan bu makine, aynı zamanda İmranlı'nın ilk fotoğraf-hanesinin de açılmasını sağlamıştır. Fotoğraf makinesini satın aldığı kişiden bazı bilgiler edinen Enver Kablan, bu bilgilerle yetinmeyerek Zara fotoğrafçılık tarihinde önemli bir yeri olan dayısı Galip Akın'dan da fotoğrafçılık dersleri alarak fotoğrafçılık alanında kendini geliştirmiştir. Özellikle 1960'lı yılların Türkiye'den Almanya'ya işçi alımının gerçekleştiği yıllar olması ve beraberindeki vesikalık fotoğraf ihtiyacı o yıllarda birçok fotoğrafçının yüzünü güldüren yıllar olmuştur. Bu bağlamda Enver Kablan'ın İmranlı kazasının tek fotoğrafçısı olması fotoğrafhanenin işlerinin yetişmesi açısından işin eve taşındığı yıllar olmuştur (Kablan, 2020, s. 23-27).

Kırtasiye dükkânının bir köşesinde duran alaminüt makine, 1970'li yılların ortalarında yerini taşınabilir bir fotoğraf makinesine bırakarak Kablan'ın alaminüt fotoğraflarının haricinde köy okullarındaki öğrencileri, kırsalda gerçekleşen düğün ve nişan törenlerinin fotoğraflanmasını sağlamıştır. Beş çocuğunu da mesleğe kazandıran Kablan, daha çok oğlu Mustafa Mümtaz Kablan ile çalışmalarını sürdürmüştür. Kablan, bu dönemde fotoğraflarını Sivas'ın duayen fotoğrafçılarından Hüseyin Uçuk'un fotoğrafhanesi Foto Örnek'te tab ettiriyordu. Ayrıca fotoğrafçılığın yanında 1970'li yıllarda Hürriyet Gazetesi foto muhabirliği görevini de üstlenen Enver Kablan, İmranlı ve civarı ile ilgili haberlerin ulusal basında yer almasını sağlamıştır.

Çekmiş olduğu fotoğraflarda herhangi bir klips ve mühür kullanmayan Kablan, meslek hayatı süresince fotokart ve kartpostal çalışmalarında bulunmamıştır. Aktif olarak 1990 yılına kadar fotoğrafçılık faaliyetlerine devam eden ve mizahî yönüyle de İmranlılıların sevgisini kazanan Kablan, bu yıldan itibaren fotoğrafçılık mesleğinden emekli olarak fotoğrafhane faaliyetlerine son vermiştir (N. Kablan, kişisel görüşme, 2 Ocak 2021).

Foto Şükrü - Foto Rekor - Foto Sabah

Şükrü Kılınca - Doğan Kılınca - Nusret Özer - Aysel Özer
(1955-2020)

Şükrü Kılınca

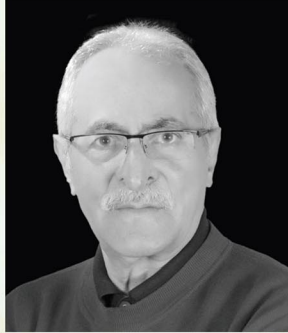
Aslen Tokatlı olan Şükrü Kılınca 1919 Sivas doğumludur. Sivas'taki ticari hayatına bisiklet kiralayarak başlayan Kılınca, bir süre sonra bu alanı terk ederek fotoğrafçılığa yönelmiştir. İstasyon Caddesinde Foto Şükrü Fotoğrafhanesini kuran Şükrü Kılınca, eğitimi ve bilgisinin olmadığı bu alanda başarısız birkaç deneme sonrası etrafındakilerin tavsiyeleri üzerine Sivas Dikimevi'nde çalışan Ermeni bir ustadan mesleğin inceliklerini öğrenmiştir. Zamanla ustalaşan Kılınca, daha sonra Kepenek Caddesi'nde Foto Rekor Fotoğrafhanesini hizmete açarak stüdyo fotoğrafları ve alaminüt makinesi ile dışarıda fotoğraflar çekmiştir. Şükrü Kılınca Foto Rekor Fotoğrafhanesinde, oğlu Doğan

Kılınca; kardeşi Hamdi Kılınca ve Hamdi Kılınca'nın çocukları Metin, Çetin ve Yılmaz Kılınca'ı Sivas fotoğrafçılığına kazandırmıştır. Ayrıca ailenin damadı öğretmen Nusret Özer, okuldan arta kalan zamanlarında Şükrü Kılınca'tan fotoğrafçılığı öğrenerek fotoğrafhanedeki işlere yardımcı olmuştur.

Şükrü Kılınca'nın kardeşi Hamdi Kılınca, Foto Rekor Fotoğrafhanesinde geçirdiği çiraklık ve kalfalık döneminin ardından Sivas'ın ekonomisi ve sanayisine önemli katkıları olan Cer Atölyesinin Foto Ünitesi'nde göreve başlayarak fotoğrafhaneden ayrılmıştır. Kılınca'nın oğlu Doğan Kılınca ise Foto Rekor Fotoğrafhanesinde ustalaştıktan sonra Foto Sabah Fotoğrafhanesini hizmete açmış ve kısa süre sonra Almanya'ya geçmiştir. Bu dönemde Foto Rekor Fotoğrafhanesini kapatan Kılınca, oğlu Doğan Kılınca'nın fotoğrafhanesi Foto Sabah'ta çalışmalarını devam ettirmiştir. Bir süre sonra Şükrü Kılınca'nın vefat etmesinden dolayı Almanya'dan Türkiye'ye dönen Doğan Kılınca, tekrar fotoğrafhanesine dönerek Foto Sabah'ı işletmeye devam etmiştir. Doğan Kılınca'nın vefatından sonra ise; fotoğrafhaneye Şükrü Kılınca'nın kızı Aysel Özer tarafından devralınarak eşi Nusret Özer ile faaliyetlerini sürdürmüştür. Fotoğrafhane 2020 yılının sonlarına doğru faaliyetlerine son vermiştir (Ö. Nusret; Ö. Aysel, kişisel görüşme, 17 Şubat 2019).

Hamdi Kılınca

Nusret Özer

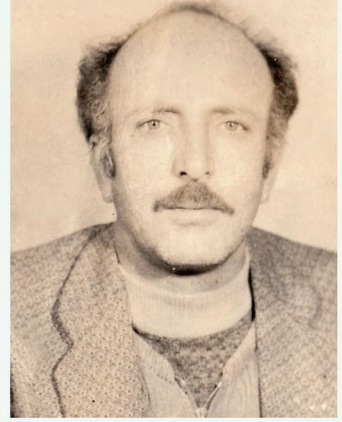
Doğan Kılınca

Foto Binali

Binali Toga (1955-1967)

1938 yılında Sivas'ın İmranlı ilçesinde dünyaya gelen Binali Toga, aslen Kars muhaciridir. Bir dönem sebze ve meyve satışı ve kahvehane işleterek geçimini sağlayan Binali Toga, o yıllarda bakkal dükkânı işleten komşusu ve kayını Süleyman Ateş tarafından fotoğrafçılık mesleğine yönlendirilmiştir. İlkokul tahsilli Toga, komşusu Süleyman Ateş'in çekmiş olduğu fotoğraflardan etkilenerek Ateş'in vermiş olduğu fotoğrafçılık dersleri ile 1955 yılında fotoğrafçılık mesleğine ilk adımını atmıştır.

Binali Toga

1955 yılından itibaren kahvehanesi önüne yerleş-tirdiği alaminüt makinesi ile fotoğraf çekmeye başlayan Toga, askerlik vazifesini yerine getireceği 1958 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür. 1958 yılında vatani görevini yerine getirmek üzere Ankara'ya geçen Toga, 1960 yılında İmranlı'ya dönerek hem kahvehanesini işletmiş hem de alaminüt makinesi ile çalışmaya devam etmiştir. 1967 yılında Türkiye'den ayrılarak Almanya'ya işçi olarak göç eden Binali Toga 1967 yılının ortalarında fotoğrafçılık faaliyetlerini sona erdirmiştir. Toga, çekmiş olduğu fotoğraflarda düz kara fon kullanarak fotoğraflarında herhangi bir klişe ve mührü yer vermemiştir (M. Toga, kişisel görüşme, 6 Nisan 2021).

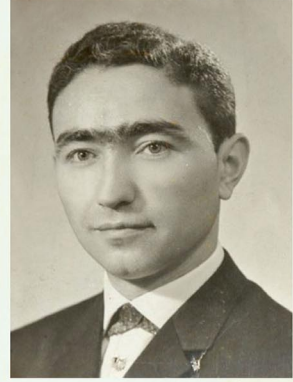
Kitabın 2. baskısından kısa bir süre önce ahirete irtihal eden Binali Toga

Foto Net

**Cavit Baykan - Turan Önder - Turan Erkin
(1957-1960) - (1960-1980)**

7 Ağustos 1957 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde Cavit Baykan'ın 26.07.1957 tarihinden itibaren Kepenek Caddesinde Foto Net Fotoğrafhanesi'ni faaliyete geçirdiği beyan edilmiştir. Baykan'ın fotoğrafçılık mesleği hakkında kesin bilgilere ulaşılamamaktadır. Kısıtlı bilgiler doğrultusunda Baykan'ın resmî olarak Foto Net Fotoğrafhanesiyle 1957 yılından itibaren fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu belgelenmektedir ancak çıkraklık ve kalfalık dönemini hangi fotoğrafhanede ya da fotoğrafhanelerde tamamladığı bilinmemektedir. Koleksiyonumda yer alan Sivas'ın genel görünümünü gördüğümüz 26.10.1963 tarihli foto kart incelendiğinde fotoğrafın arkasında yer alan mühürde elips şeklin içerisinde Turan Önder ve Turan Erkin isimleri okunmaktadır. Bu bilgi ışığında Cavit Baykan'ın 1960'lı yılların başlarından itibaren fotoğrafhanesini Turan Önder ve Turan Erkin ikilisine devrettiği anlaşılmaktadır. Ancak Baykan'ın Foto Net Fotoğrafhanesini devrettikten sonra başka bir fotoğrafhanede çalışmalarına devam edip etmediği hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır.

7 Ağustos 1957 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 6. sayfası incelendiğinde Cavit Baykan'ın 26.07.1957 tarihinden itibaren Kepenek Caddesinde Foto Net Fotoğrafhanesini

Turan Önder

Turan Çubukçu (Soldaki), Turan Erkin (Sağdaki)

Foto Net Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

faaliyete geçirdiği bu gazetede beyan edilmiştir. Baykan'ın fotoğrafçılık mesleği hakkında kesin bilgilere ulaşılamamaktadır. Kısıtlı bilgiler doğrultusunda Baykan'ın resmî olarak Foto Net Fotoğrafhanesiyle 1957 yılından itibaren fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu belgelenmektedir ancak çıraklık ve kalfalık dönemini hangi fotoğrafhanede ya da fotoğrafhanelerde tamamladığı bilinmemektedir. Koleksiyonumda yer alan Sivas'ın genel görünümünü gördüğümüz 26.10.1963 tarihli foto kart incelendiğinde fotoğrafın arkasında yer alan mühürde elips şeklin içerisinde Turan Önder ve Turan Erkin isimleri okunmaktadır. Bu bilgi ışığında Cavit Baykan'ın 1960'lı yılların başlarından itibaren fotoğrafhanesini Turan Önder ve Turan Erkin ikilisine devrettiği anlaşılmaktadır. Ancak Baykan'ın Foto Net Fotoğrafhanesini devrettikten sonra başka bir fotoğrafhanede çalışmalarına devam edip etmediği hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır.

Fotoğrafhanenin diğer ortağı Turan Erkin'in ise Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt Defterine 25.8.1965 yılında kaydolduğu görülmektedir. Turan Önder'in 1971 yılından itibaren İstanbul'a geçmesi Foto Net'in Turan Erkin ile faaliyetlerini 1980 yılına kadar sürdürdüğünü göstermektedir. 25 Eylül 1980 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 28. sayfasında yer alan ilanda Foto Net Fotoğrafhanesinin tekrar el değiştirdiği bilgisine ulaşılmaktadır. İlanda fotoğrafhanenin 7 Ağustos 1980 tarihinden itibaren Cihat Uçuk tarafından işletildiği bilgisine yer verilmiştir. Bu dönem fotoğrafhanenin Cihat Uçuk ve Cahit Uçuk tarafından faaliyetlerini sürdürdüğü "Stüdyo Net Uçuk Kardeşler" dönemini oluşturmaktadır (A. Uçuk, kişisel görüşme, 27 Şubat 2019).

Foto Şehir

Ethem Kafadar-Cevdet Kafadar (1957-?)

5 Ağustos 1957 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 3. sayfası incelendiğinde Foto Şehir Fotoğrafhanesinin ticari ilanı görülmektedir. İlandan elde edilen bilgiler doğrultusunda fotoğrafhanenin Ethem Kafadar ve oğlu Cevdet Kafadar tarafından Afyon Sokak, 9 numarada fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Ethem Kafadar'ın fotoğrafçılık mesleğine tam olarak ne zaman başladığı ve fotoğrafçılığı nasıl öğrendiği bilgisine ulaşamıyoruz. Ancak ticaret sicil gazetesinde yer alan kısıtlı bilgiler bazı çıkarımlar yapmamızı sağlayabilir. İlanın özellikle "Ethem Kafadar ve oğlu Cevdet Kafadar" başlığı altında verilmesi Cevdet Kafadar'ın fotoğrafçılık mesleğini babasından öğrendiği tezini güçlü kılmaktadır. Günümüzde aileye ulaşılamaması fotoğrafçılık faaliyetleri hakkında bilgi edinilmesini kısıtlamaktadır. Ticaret sicil ilanından 1957 yılında fotoğrafçılık faaliyetlerine başlayan Foto Şehir Fotoğrafhanesinin ticari faaliyetlerine son verdiği tarihe net olarak ulaşılamamaktadır.

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası
Başkanlığından :

FOTO ŞEHİR

ETHEM ve OĞLU CEVDET KAFADAR

Vilâyetimiz Alibaba Mahallesi 43 numaralı hanede oturup Afyon Sokak 9 numaralı mahalli ticarî ikametgâh ittihâz ederek Fotoğrafçılık işleriyle meşgul olduğunu ve T. C. tebaasından bulunduğunu noterden tasdikli imzası tahtında bildirecek tescilini isteyen tacir'in unvanı ticareti yukarıda yazılı şekilde Ticaret Kanunu ahkâmı gereğince 26/7/1957 tarihinde tescil edildiği ilân olunur. (6111)

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi

Foto Şehir Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi

Foto Mehmet

Mehmet Daniş (1950'lerin Sonları - 1977)

1924 yılında dünyaya gelen Mehmet Daniş, Sivas'ın İmranlı ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. Fotoğrafçılık mesleğini nasıl ve kimin vasıtasıyla öğrendiği hakkında bilgi edinilemeyen Mehmet Daniş, İmranlı merkezde yer alan çarşı içerisinde kendisine ait manifatura dükkanında, gaz bayiliğinin yanı sıra 1950'li yılların sonlarından itibaren alaminüt fotoğraflarda çekmiştir. 1977 yılından itibaren fotoğraf çekmeyi bırakan Daniş, zaman içerisinde arıcılığa yönelerek çalışmalarına bu alanda devam ettirmiştir (D. Daniş, kişisel görüşme, 5 Nisan 2023).

Foto Güven – Foto Dilek

Turan Çubukçu (1959-1961) - (1961-1983)

Turan Çubukçu

01.07.1937 tarihinde dünyaya gelen Turan Çubukçu, Sivas merkeze bağlı Ali Baba Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. Ortaokul tahsilli Çubukçu, 1950'li yıllarda dışçide çalışan ve Sivas eşrafı tarafından "Sarı Mehmet" olarak bilinen babası Mehmet Çubukçu tarafından fotoğrafçılık mesleğine yönlendirilmiştir. Dönemin önemli fotoğrafhanelerinden Foto Örnek Fotoğrafhanesinin sahibi Hüseyin Uçuk ile arkadaş olan Mehmet Çubukçu oğlu Turan Çubukçu'yu Foto Örnek Fotoğrafhanesine yerleştirerek 1951 yılında fotoğrafçılık mesleğine adım atmasını sağlamıştır. 1951 yılından itibaren Foto Örnek Fotoğrafhanesinin farklı kısımlarında görev alan Çubukçu, 1959 yılına kadar bu fotoğrafhanede çalışmıştır.

Foto Güven Koleksiyonu, Murat Çubukçu Arşivi

1959 yılında Necmi Yıldırım ile ortak Foto Güven Fotoğrafhanesini kuran Çubukçu, 1961 yılına kadar bu fotoğrafhanede sanatına devam etmiştir.

1961 yılında Foto Güven Fotoğrafhanesi'nden ayrılan Turan Çubukçu Kepenek Caddesinde İmam Hatip Lisesi karşısında yer alan Celal İnce Apartmanı altında Foto Dilek Fotoğrafhanesini kurmuştur. Kızı Dilek Çubukçu'nun isminden esinlenerek bu adı uygun görmüştür. Çubukçu ilk fotoğrafhanesini Kepenek Caddesinde, ikinci fotoğrafhanesini ise İmam Hatip Lisesi karşısında yer alan Celal İnce Apartmanı altında açmıştır. Uzun yıllar Sivaslılara hizmet veren Turan Çubukçu, kendi el emeği ile oluşturduğu yeni ve özgün fon ve aksesuarlarla Sivas'a sayısız eserler bırakmıştır.

Foto Dilek Koleksiyonu, Murat Çubukçu Arşivi

Foto Dilek Fotoğrafhanesi zamanla yeni ustalar da yetiştirmeye başlayarak Sivas'taki fotoğraf sanatçılığına katkıda bulunmuştur. Fotoğrafhanenin çıraklarından Abdullah Buldu, Özdemir Talat, Erdoğan Güzel ve Recep Çalışır zamanla bu fotoğrafhanede ustalaşarak kendilerine ait fotoğrafhaneler açmışlardır.

1983 yılına kadar Foto Dilek Fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam eden Turan Çubukçu, 1983 yılında yaşadığı sağlık problemleri nedeniyle ve çocuklarının eğitimi nedeniyle 1983 yılında Foto Dilek Fotoğrafhanesini resmen kapatarak İstanbul'a geçmiştir. Fotoğrafhanenin tüm arşivini ve malzemelerini de Sivas'tan İstanbul'a taşıyan Çubukçu, çok sevdiği fotoğrafçılık mesleğini 2009 yılına kadar hobi olarak gerçekleştirmeye devam eden Uçuk, İstanbul'da vefat etmiştir.

Duayen Fotoğrafçı Hüseyin Uçuk'un yanında fotoğrafçılık sanatını öğrenen ve Sivas'ın ikinci kuşak fotoğrafçılarından -üç önemli Turan'ından (Turan Çubukçu, Turan Önder, Turan Erkin) biri olan Turan Çubukçu'ya bir kez de sizlerin nezdinde Allah'tan rahmet diliyorum (M. Çubukçu, kişisel görüşme, 17 Şubat 2019).

Foto Fethi

Fethi Pertikel (1960-1975)

Fethi Pertikel, aslen Yugoslav göçmeni bir ailenin çocuğu olarak 1946 yılında Sivas'ta dünyaya gelmiştir. Çocukluk dönemini Sularbaşı Mahallesinde geçiren Pertikel, Kepenek Caddesi üzerinde bulunan fotoğrafhanelerden etkilenecek fotoğrafçılık mesleğine merak salmıştır. Foto Rekor Fotoğrafhanesinin sahibi Şükrü Kılınçat ile komşuluk ilişkilerinin de etkisiyle mesleğe ilk adımını 1960 yılında Foto Rekor Fotoğrafhanesinde atan Pertikel, uzun yıllar bu fotoğrafhanede çalışmalarını özellikle de alaminüt makine ile sürdürmüştür.

1960 yılından itibaren sonrasında adı Foto Sabah Fotoğrafhanesi olarak değişen Foto Rekor Fotoğrafhanesinde hem alaminüt hem de stüdyo fotoğrafları çeken Pertikel, vatani görevini gerçekleştireceği 1966 yılına kadar ara vermeden fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüştür. 1966 yılında askerlik görevini gerçekleştirmek üzere İzmir'e geçen Pertikel, 1968 yılında askerlik görevini tamamlayarak Sivas'a dönmüştür. Aynı yıl Foto Sabah Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdüren Fethi Pertikel, genç yaşta yakalandığı böbrek hastalığı nedeniyle 1975 yılında meslekten ayrılmak zorunda kalmıştır. Uzun süre rahatsızlığı ile mücadele eden Pertikel, 1977 yılında vefat ederek aramızdan ayrılmıştır (S. Çanaklıtaş; E. Çanaklıtaş, kişisel görüşme, 11 Şubat 2021).

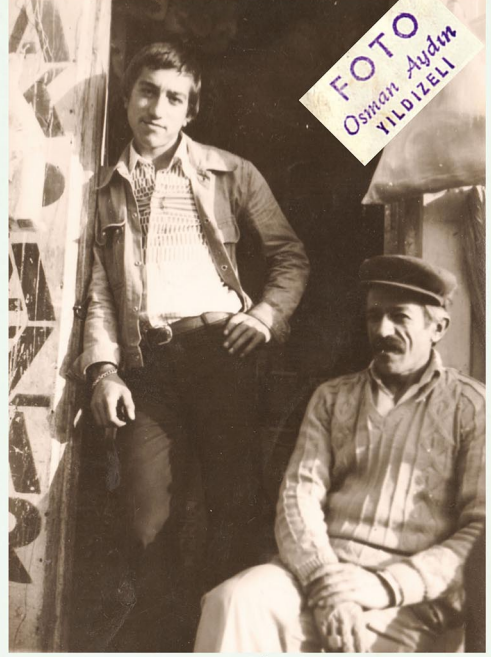

Fethi Pertikel, Ersin Çanaklıtaş Arşivi

Foto Osman

Osman Aydın - Orhan Aydın (1960-1983)

24 Ekim 1933 tarihinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelen Osman Aydın, fotoğrafçılık mesleğini kendisi gibi alaminüt fotoğraf çeken amcası Hacı Ahmet Aydın'dan öğrenmiştir. Hacı Ahmet Aydın, 1930'lu yıllarda Yıldızeli ilçesinin züccaciye ve nalburiye ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurduğu "Uğrak Pazarı" adlı işletmesi ile aynı zamanda ilçe halkının fotoğraf gereksinimini de karşılamıştır. Çoğu zaman dükkânın ahşap kapısını fon olarak kullanan Aydın, alaminüt makinesi ile uzun süre fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Mesleğe yeğeni Osman Aydın'ı kazandıran Hacı Ahmet Aydın, 1960 yılında Yıldızeli'nden Ankara'ya taşınması nedeniyle alaminüt makinesini Osman Aydın'a bırakarak fotoğrafçılık çalışmalarını devam ettirmesini sağlamıştır.

*Osman Aydın ve Oğlu Orhan Aydın.
Orhan Aydın Arşivi*

İlkokul tahsiline sahip Aydın, amcasından devraldığı alaminüt makinesi ile aynı işletmede hem züccaciye işlerini yürütmüş hem de fotoğraf çekmeyi sürdürmüştür. Mesleğe 10.12.1962 Yıldızeli doğumlu oğlu Orhan Aydın'ı kazandıran Osman Aydın 1972 yılından itibaren oğluyla birlikte çalışmalarına devam etmiştir. Çoğu zaman fotoğraf çekimi için fon olarak züccaciye dükkânının ahşap kapısını tercih eden ikili, düğün ve nişan törenleri gibi özel günlerde üzerinde yazı ve motif bulunmayan siyah zeminli fon kullanmayı tercih etmiştir. 1983 yılına kadar mesleğe ara vermeden devam eden Osman Aydın renkli sistemin gelişmesi üzerine fotoğrafçılık mesleğinden emekli olarak züccaciye işlerine devam etmiştir. Oğlu Orhan Aydın ise, 1981 yılına kadar çalışmalarını devam ettirmiş ancak devlet memuru olarak atanması nedeniyle mesleği bırakmıştır.

Osman Aydın, dönemindeki alaminüt fotoğrafçılardan farklı olarak çekmiş olduğu fotoğraflar incelendiğinde fotoğraf arkasına mavi renkli bir yazı ile "Foto Osman Aydın Yıldızeli" mührünü vurduğu görülmektedir. Bu mührün hemen altında ise tarih bilgisine yer verilmiştir (O. Aydın, kişisel görüşme, 16 Nisan 2021).

Foto Kral-Foto Görçek-Hakan Color-Foto Işık

Hamdi Ünalmişer

(1962-1970) - (1963-1982) - (1990-2020)-(2000-2020)

Sivas merkez nüfusuna kayıtlı 30.08.1947 tarihinde doğan Hamdi Ünalmişer, Sivas fotoğrafçılık tarihinin Cumhuriyet dönemindeki önemli isimlerindedir. Fotoğrafçılık mesleğine 1955 yılında dayısı Sebahattin Kocagil ve aslen Elazığlı Hayri Çizer ortaklığındaki Foto Ressam'da çırak olarak başlayan Hamdi Ünalmişer, daha sonra dayısı Sebahattin Kocagil'in tek başına işlettiği Foto Özen'de çalışmaya devam etmiştir. Foto Özen'de çıraklık dönemini tamamlayan Hamdi Ünalmişer, bir süre sonra Sivas'tan İstanbul'a giderek Beyoğlu'ndaki fotoğrafhanelere parça başı iş yaparak (rötuş) mesleğe devam etmiştir. İstanbul'da bulunduğu sürede başta Foto Sital olmak üzere Foto Selvi, Foto Cumhuriyet, Foto Bella, Foto Erol gibi genellikle dönemin artistleri ile çalışan meşhur fotoğrafhanelerde mesleğini icra eden Ünalmişer, İstanbul'da geçirdiği bir yılın ardından İstanbullu Ermeni asıllı fotoğrafhane sahiplerinin de yardımıyla fotoğrafhane için gerekli malzemeleri de temin ederek Sivas'a dönmüştür.

1962 yılında henüz 15 yaşındayken Hamdi Ünalmişer, İstanbul'da elde ettiği sermaye ve fotoğrafhane malzemeleri ile Kepenek Caddesinde yer alan Yalçın Sinemasının karşısına Foto Kral Fotoğrafhanesini açmıştır. Foto Kral Fotoğrafhanesinin kurulmasından 8 ay sonra İstasyon Caddesinde Foto Görçek'i kuran Ünalmişer, 1968 yılında Sivas'tan ayrılarak Denizli'ye vatani görevini gerçekleştirmek üzere tümen fotoğrafçısı olarak gitmiştir. Bu süreçte Hamdi Ünalmişer'in kardeşlerinden Nevzat Ünalmişer Foto Görçek'i; Ömer Ünalmişer ise Foto Kral'ı işletmiştir. Vatani görevini tamamlayan Nevzat Ünalmişer, kardeşi Ömer Ünalmişer'in vefat etmesi nedeniyle Foto Kral'ı kapatarak Foto Görçek ile fotoğrafçılığa devam etmiştir. Diğer kardeş Nevzat Ünalmişer ise Foto Görçek'ten ayrılarak Foto Ben Fotoğrafhanesini kurmuştur. 1970'te Foto Görçek'in bir şubesini Zara ilçesine de kuran Hamdi Ünalmişer, bir süre sonra Zara Görçek şubesini kapatarak Malatya'da Foto Görçek şubesini kurmuştur. 1970'li yılların sonuna doğru siyah-beyaz fotoğrafçılığın yerini renkli fotoğraf sistemine bırakması nedeniyle 1980'de Foto Görçek'i kalfası Ahmet Erol'a bırakan Hamdi Ünalmişer İzmir'e geçmiştir.

Renkli fotoğraf sisteminde uzmanlaşmak ve sistemi Sivas'a getirmek üzere 1980 yılında Sivas'tan İzmir'e giden Hamdi Ünalmişer, Küçükyalı semtinde Kutsal Şakar ile ortak Foto Atlas Fotoğrafhanesini kurmuştur. İzmir'de kaldığı sürede renkli sistemi tüm incelikleriyle öğrenen Ünalmişer, Foto Görçek'i işleten kalfası Ahmet Erol'un vefatı üzerine Foto Görçek'i tamamen kapatarak İzmir'de mesleğini devam ettirmiştir. Bir süre sonra İzmir'deki ikinci fotoğrafhanesini kuran Ünalmişer, İzmir'in Hatay semtinde Teknik Color'u hizmete açmıştır.

Sanatçı Gönül Yazar'ın eşi Necdet Yazar ve oğlu Ahmet Yazar ortaklığında açılan Teknik Color, İzmir ve civarındaki illerde bulunan fotoğrafhanelerin işlerinin gerçekleştirildiği profesyonel ve teknik bir fotoğrafhane olarak hizmet vermiştir.

İzmir'deki Foto Atlas ve Teknik Color'daki ortaklığından ayrılarak 1986 yılında Sivas'a tekrar dönerek İstasyon Caddesinde Foto Kral'ı ikinci kez hizmete açan Ünalmişer, İzmir'de kullandığı renkli teknolojiyi Sivas'taki fotoğrafhanesinde ilk renkli fotoğraf laboratuvarını kurmuştur. 1990 yılında Kepenek Caddesinde Hakan Color'u kuran Ünalmişer, daha büyük bir fotoğrafhane gerekliliğinden dolayı 2000 yılında Foto Işık'ı kurarak hizmet vermeye devam etmiştir. Foto Işık'ın kurulmasının ardından son olarak 2018 yılının kasım ayında Hakan Color, Foto Işık ile birleştirilerek birlikte hizmet vermesi sağlanmıştır. 2020 yılının sonlarına doğru bu iki fotoğrafhanenin resmen ticarî faaliyetleri sona ermiştir.

Foto Sevil – Foto Bedir

Kadir Alper (1963-1964)-(1965-2008)

12 Haziran 1946 tarihinde Sivas'ın Koyulhisar ilçesinde dünyaya gelen Kadir Alper, fotoğrafçılık mesleğine dayısı İsmail Yalama tarafından yönlendirilmiştir. 1962 yılında hem berberlik hem de alaminüt fotoğrafçılık yapan İsmail Yalama yeğeni Kadir Alper'i çırak olarak yanına alarak alaminüt fotoğrafçılıkta yetişmesini sağlamıştır. Foto İsmail'de fotoğrafçılık mesleğine ilk adımını atan Alper, 1962 yılında kendini daha da geliştirmek üzere Ankara Ulus'ta yer alan ve Nevzat Bey'e ait olan Foto Ege Fotoğrafhanesinde çalışmaya başlamıştır. O yıllarda cereyanlı fotoğrafçılık olarak tabir edilen stüdyo fotoğrafçılığı üzerine ustalaşan Kadir Alper, 6 ay sonra Ankara'da bulunan Mehmet ve Haydar Bey ortaklığındaki Foto Ercan Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürdü. 6 ay da bu fotoğrafhanede çalışan Alper, 1964 yılında Koyulhisar'a dönerek dayısının oğlu Hakkı Yalama ile ortaklaşa "Foto Sevil" fotoğrafhanesini kurdu.

Kadir Alper

Hem fotoğraf çekimi hem de saat satışı gerçekleştirilen Foto Sevil ortaklığından 1964 yılında ayrılan Kadir Alper, Koyulhisar Bankalar Caddesinde Foto Bedir Fotoğrafhanesini kurarak çalışmalarına devam etti. Koyulhisar'ın ekonomik, tarihi ve doğal güzelliklerini gözler önüne seren, kartpostal ve fotokart çalışmaları gerçekleştiren Alper 2008 yılına kadar aralıksız olarak Foto Bedir Fotoğrafhanesinde fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüştür. 2008 yılında fotoğrafhanesini yeğeni Afşin Yıldırım'a devreden Alper, meslekten emekli olmuştur. Fotoğrafhane günümüzde çalışmalarına devam etmektedir. (K. Alper, kişisel görüşme, 3 Mart 2020).

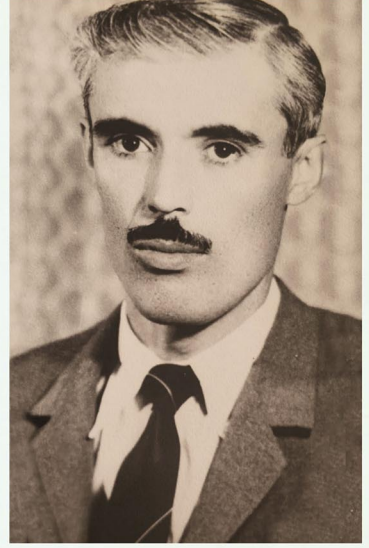
Foto Bedir fotoğrafhanesi koleksiyonu incelendiğinde fotoğraf arkasında siyah renkli ve gayet şık bir yazı fontuyla "Foto Bedir" yazısı görülmektedir. Bu yazının hemen paraleli ve alt kısmında fotoğrafhanenin telefon numarası olan "Tel.134" ve bu numaranın hemen altında ise "Koyulhisar" okunmaktadır.

Foto Ekrem

Ekrem Kolcu (1964-1996)

1 Temmuz 1928 yılında dünyaya gelen Ekrem Kolcu, Sivas'ın Gürün ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsiline sahip Kolcu, meslek hayatına ağabeyi Hacı Ömer Kolcu'dan öğrendiği terzilik ile başlamıştır. Gürün'de bir süre ağabeyi ile birlikte terzilik mesleğini gerçekleştiren Kolcu, ağabeyinin yönlendirmeleriyle ve bilgilendirmeleriyle fotoğrafçılık mesleğine de yönelmiştir.

Bir süre sonra Ağabey Hacı Ömer Kolcu'nun, Gürün'den ayrılarak İstanbul'a geçmesi üzerine 1964 yılında Foto Ekrem'in temellerini atan Kolcu, dükkânında aynı anda terzilik, mühür kazıma ve fotoğrafçılık yapmıştır. O yıllarda insanların hazır giyime yönelerek ısmarlama kıyafetlerden yavaş yavaş uzaklaşması ve fotoğrafçılığın dönemin kazançlı mesleklerinden olması Kolcu'nun bu kararı almasında etkili olmuştur. Foto Ekrem

Ekrem Kolcu

Fotoğrafhanesi ile hem stüdyo fotoğrafları hem de dakikalık fotoğraflar çeken Kolcu, 1996 yılında meslekten emekli olarak fotoğrafhanesini resmen kapatmıştır (V. Kolcu, kişisel görüşme, 8 Haziran 2019).

Foto Nuri

Nuri Haraççı (1964-1977) - (1977-Günümüzde devam ediyor)

Sivas'ın Divriği ilçesi merkez nüfusuna kayıtlı Nuri Haraççı, 1946 yılında dünyaya gelmiştir. Ortaokul tahsiline sahip Nuri Haraççı, fotoğraf sanatını 1960 yılında çırak olarak girdiği Turan Erkin'e ait Foto Stil Fotoğrafhanesinde öğrenmiştir. 1963 yılına kadar Foto Stil Fotoğrafhanesinde çalışan Haraççı, 1963 yılının sonlarına doğru Foto Nuri Fotoğrafhanesinin temellerini atmıştır. Sivas merkezde bulunan İmam Hatip Lisesinin karşısında Saatçi Nuri Hüsnü Bey'e ait konağın boş bir odasında Hüsnü Bey'in oğlu, Hilmi Bey ile askeriyenin işlerini almaya başlayan iki arkadaş, askerlerin çekmiş olduğu fotoğrafları konakta banyo etmeye başlamışlardır. Bir yıl sonra Sularbaşı Mahallesi Çay Hamam Sokakta resmen Foto Nuri'yi kuran Nuri Haraççı, 1966 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere önce acemi birliği olan Kütahya'ya, daha sonra usta birliği Ankara'ya geçmiştir.

*Nuri Haraççı, Foto Nuri Koleksiyonu,
Fatih - Akif Haraççı Arşivi*

Askerlik döneminde de sanattan kopmayan Nuri Haraççı, Foto-Film Ünitesinde görev olarak sanatına devam etmiştir. Bu süre zarfında Foto Nuri, Nuri Bey'in kardeşi İsmet Haraççı tarafından işletilmiştir. Genel olarak laboratuvar kökenli bir fotoğrafhaneye olan Foto Nuri, fotoğraf çekimi gerçekleştirmekten ziyade daha çok tab işleri yapan bir fotoğrafhaneye olarak dikkat çekmektedir. 1972 yılına kadar askeriyenin banyo işlemlerini gerçekleştiren Foto Nuri, 1972 yılında Nuri Haraççı tarafından kapatılmıştır. Bankalar Caddesinde bulunan ve kardeşi İsmet Haraççı tarafından işletilen Tavus Tuhafiyede bir süre çalışan Nuri Haraççı, 1977 yılında Kepenek Caddesinde Rahmi İnce Apartmanının altında tekrar Foto Nuri'yi kurmuştur. Banyo ve fotoğraf malzemesi üzerine çalışan fotoğrafhaneye uzun yıllar Sivaslılara hizmet vermiştir.

1998 yılında fotoğrafhanenin kurucusu Nuri Haraççı'nın vefatı üzerine fotoğrafhaneyi çocukları devralmıştır ve fotoğrafhaneye günümüzde de işletilmeye devam etmektedir (İ. Haraççı, kişisel görüşme, 1 Ağustos 2019).

Foto Mecit

Mecit Sarıoğlu (1965-1968)

10 Mart 1943 tarihinde Sivas'ın İmranlı ilçesinde dünyaya gelen Mecit Sarıoğlu, lise tahsiline sahiptir. Okuldan arta kalan zamanlarda İmranlı ilçesinin ilk dönem fotoğraf ustalarından Enver Kablan'ı sıklıkla ziyaret eden Sarıoğlu, zaman içerisinde fotoğrafçılığa merak salmıştır. Enver Kablan tarafından fotoğrafçılık mesleğine yönlendirilen Mecit Sarıoğlu, 1958 yılında ilk fotoğrafçılık eğitimlerini de yine Kablan'ın alaminüt makinesi ile almıştır. Vatani görevini gerçekleştireceği 1963 yılına kadar fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Sarıoğlu, 1963 yılında askerlik vazifesini gerçekleştirmek üzere İmranlı'dan Şanlıurfa'ya geçmiştir. 1965 yılında vatani görevini tamamlayarak İmranlı'ya dönen Mecit Sarıoğlu, bir süre bekledikten sonra Enver Kablan'dan satın aldığı alaminüt fotoğraf makinesi ile ilçe merkezinde bulunan kahvehane önünde fotoğraf çekmeye başlamıştır.

Mecit Sarıoğlu

Çekmiş olduğu fotoğraflara herhangi klips ve mühür vurmeyen Sarıoğlu, çalışmalarını 1968 yılına kadar aralıksız olarak sürdürmüştür. Fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu süre içerisinde sadece alaminüt makine ile çalışan ve fotoğrafhane açmayan Sarıoğlu, 1968 yılının sonlarına doğru İmranlı Meteoroloji Müdürlüğüne memur olarak atanmıştır. Memuriyete atandığı yıl itibarıyla fotoğrafçılık mesleğini bırakarak meslekten emekli olmuştur (S. Sarıoğlu, kişisel görüşme, 26 Şubat 2021).

Foto Şems

Şemsi Kaya (1966-1967)

Sivas merkeze bağlı Yukarı Tekke Mahallesi nüfusuna kayıtlı Şemsi Kaya, 1946 yılında dünyaya gelmiştir. Lise tahsiline sahip Kaya, fotoğrafçılık mesleğine ağabeyi Eyüp Kaya'nın yurt dışından getirmiş olduğu fotoğraf makinesi ile işe başlamıştır. Bir süre amatör olarak fotoğraflar çeken Kaya, 1966 yılında Kepenek Caddesi Yalçın Sineması karşısında Foto Şems Fotoğrafhanesi ile fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Şemsi Kaya, 1967 yılında İstanbul'a geçerek aynı fotoğrafhane adı ile İstanbul'da çalışmalarına devam etmiştir. Şemsi Kaya günümüzde de fotoğrafhanesi ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Foto Şems Koleksiyonu, Erdoğan Önemlibıçak Arşivi

Foto Yıldız – Foto Recep

Recep Çalışır (1967- 1972) - (1972-Günümüzde devam ediyor)

8 Mayıs 1947 doğumlu olan Recep Çalışır, Sivas merkeze bağlı Karapınar köyü nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsilli Çalışır, fotoğrafçılık mesleğine 1962 yılında Kepenek Caddesinde bulunan Turan Çubukçu'ya ait Foto Dilek Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. İki senelik çıraklık döneminin ardından rötuşör olarak Necmettin Yıldırım'a ait Foto Güven'de kalfa olarak çalışmaya başlayan Recep Çalışır, 1966 yılında İstanbul'a giderek Zeytinburnu'nda bulunan Foto Avrupa'da bir yıl kalfa olarak çalışmıştır.

1967 yılında Sivas'a geri dönen Çalışır, Yıldız Kınaş ile birlikte Kepenek Caddesi'nde Foto Yıldız'ı kurarak 1968'de vatani görevini gerçekleştirmek üzere Ankara Mamak Muhabere Okuluna gitmiştir. Askerlik görevi sırasında askeri eğitimlerin ardından fotoğraf ve sinema eğitimi de alan Recep Çalışır, aldığı eğitim sonrasında Foto-Film Ünitesine görevlendirilerek kendinden alt dönemdeki askerlere fotoğraf eğitimi vermiştir. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 1970 yılında Sivas'a dönen Çalışır, Necmettin Yıldırım'a ait Foto Güven'de bir yıl kalfa olarak çalışmıştır. 1971 yılında Turan Önder'e ait Foto Net Fotoğrafhanesine kâr ortağı olarak çalışmaya başlayan Recep Çalışır, 1972 yılında tek başına Foto Recep Fotoğrafhanesini hizmete açmıştır. 1972'den günümüze kadar oğulları ve aynı zamanda çırakları Aydın Çalışır ve Engin Çalışır ile hizmet etmeye devam eden Çalışır, günümüzde fotoğrafhanesinde hem fotoğraf çerçevesi üretmekte hem de fotoğraf çekimlerine devam etmektedir.

Foto Recep Fotoğrafhanesi 1970'li yılların ortasından sonlarına doğru Bekir Belkavli, Salim Gülerüz, Sabri Gülerüz, Necmi Yıldırım (Foto Necmi), Kenan Güveri (Foto Kenan), Reşat Çalışır (Foto Reşat), Foto Nil (Cengiz Temel), Remzi Balyemez (Foto Remzi), Kerem Karabayır gibi çok sayıda Sivaslı fotoğrafçının yetişmesine ve bunların açmış oldukları fotoğrafhanelerin Sivas'a kazandırılmasına vesile olmuştur. (R. Çalışır, kişisel görüşme, 3 Haziran 2020).

Foto Recep Koleksiyonu

Foto Yücel

Yücel Yönel (1968-2015)

Yücel Yönel, Aşık Veysel'den Mülakat Alırken

Yücel Yönel, Atatürk'ün Fotoğrafçısı Hüseyin Uçuk'tan Mülakat Alırken

5 Aralık 1942 tarihinde Sivas Sularbaşı Mahallesi'nde dünyaya gelen Yücel Yönel, ortaokul çağında iki dersten bütünlemeye kalmasından dolayı dönemin Milli Eğitim Bakanlığı'nın "iki ve daha fazla dersten bütünlemeye kalan öğrencilerin 8 ay okula devam etme zorunluluğu bulunmaz." kararı gereğince okuldan uzak kaldığı 8 aylık dönemde gazetecilik mesleğine yönelmiştir. Yönel, meslek hayatına 1958 yılında Taşhan'ın içerisinde bulunan ve Reşit Ellidörtoğlu'nun sahibi olduğu Yurt gazetesinde adliye ve spor muhabiri olarak başlamıştır. Kısa sürede meslekte gelişme kaydeden Yönel, patronu Reşit Ellidörtoğlu'nun destekleri ve yönlendirmesi ile Ankara'da yayınlanan Yenigün gazetesinde çalışmaya başlamıştır. Ulusal basına geçmesinin de etkisiyle gazeteye fotoğraf çekme ihtiyacı doğrultusunda 1958 yılında Hüseyin Uçuk'a ait Foto Örnek Fotoğrafhanesinde karanlık oda ve tab etme çalışmalarına başlayan Yönel, kısa süre sonra Necmettin Yıldırım'a ait Foto Güven'de eğitimine devam etmiştir.

Yücel Yönel
Haber ve Foto Muhabiri
SIVAS

Karanlık odayı Foto Güven'de öğrenen Yönel, 1968 yılında Hüseyin Yıldırım'ın destekleri ve kâr ortaklığı ile Kepenek Caddesinde Foto Yücel'i hizmete açmıştır. Yücel Yönel bu süreç içerisinde hem ulusal gazete temsilciliği görevini gerçekleştirmiştir hem de Foto Yücel'de çalışmalarını sürdürmüştür. Kepenek Caddesinde kurulan Foto Yücel, kısa süre sonra ikinci şubmesini Şenyurt Caddesine üçüncü şubmesini ise Rahmi Günay Caddesine açmıştır.

Sivas'ın ilk Anadolu Ajansı muhabiri olarak zaman içerisinde birçok haber ajansı, ulusal ve yerel gazetelerde temsilcilik ve muhabirlik görevleriyle uzun yıllar medya sektörüne hizmet eden ve günümüzde de mesleğini aktif olarak sürdüren Yücel Yönel, Foto Yücel Fotoğrafhanesinin faaliyetlerine 2015 yılında son vermiştir. Sivas'a dair çeşitli belgesel fotoğraf serileri ve arşiv çalışmaları gerçekleştiren Yönel'in önemli koleksiyonlarından birisi de Âşık Veysel serisidir. Yönel, günümüzde 62 yıldır fotoğrafladığı Sivas fotoğraflarından oluşan kitap hazırlığı içerisinde. (Y. Yönel, kişisel görüşme, 4 Mart 2019).

Foto Ay-Gün - Foto Cihan

Cihan Güvenç-Serdar Ahmet Güvenç
(1969-1974)- (1974 - Günümüzde Devam Ediyor)

HABER AJANSI

No: 244

Adi Soyadı: Cihan Güvenç

Görevi: Susehri (Sivas)

Ev Adresi: Gönüllüoğlu Mh.
Gürsel Sk., No:68
Susehri

Cihan Güvenç Fotoğrafhanesinin Önünde

07.08.1939 tarihinde Sivas'ın Suşehri ilçesinde dünyaya gelen Cihan Güvenç, lise tahsiline sahiptir. Ordu'nun Perşembe ilçesinde yer alan Öğretmen Okulunda okurken kiracı olarak kaldığı ev sahibinin evin hemen altında fotoğrafhanesinin bulunması fotoğrafçılığa ilgi duymasını sağlamıştır. 1954 yılında lise çağlarındaki Güvenç, bu süreçte hem fotoğrafhanede çıraklık yapmış hem de eğitimine devam etmiştir. 1959 yılında Sivas'ta yedek subay olarak vatani görevini tamamlayan Güvenç, öğretmen olarak atandığı ilk görev yeri Van'ın Başkale ilçesi Kanireş köyünde öğretmenliğin yanında öğrencilerinin ve davet edildiği düğünlerdeki insanların fotoğraflarını çekerek amatör olarak fotoğrafçılığa da devam etmiştir.

Daha sonra memleketi Suşehri'ne atanan Güvenç, 1969 yılında eşinin babası Durmuş Aygün ile ortaklaşa açtıkları fotoğrafhaneye Durmuş Aygün'ün soyadının ilk hecesi ile Cihan Güvenç'in soyadının ilk hecesinden oluşan Foto Ay-Gün ismini vermişlerdir. Eski pazar yeri mevkisinde kurulan ve 1974 yılına kadar hizmet veren Foto Ay-Gün 1974 yılında kapatılarak Foto Cihan Fotoğrafhanesine dönüştürülmüştür. Cihan Güvenç'in öğretmen olmasının ticari bir işletmeye engel teşkil etmesi sebebiyle eşi Dursune Güvenç adına açılan fotoğrafhaneye uzun süre Suşehirlilere hizmet vermiştir. 1992 yılında Dursune Hanım'ın emekli olmasıyla fotoğrafhaneye oğulları Serdar Ahmet Güvenç tarafından işletilmiştir. Öğretmenlik mesleğinden arta kalan zamanlarda stüdyo fotoğrafları çeken ve kartpostal çalışmaları gerçekleştiren Cihan Güvenç fotoğraflarında elips şeklinde dünya biçiminde kaşe kullanmıştır.

Foto Cihan Fotoğrafhanesinde kayınbiraderi Duran Aygün, yeğeni İbrahim Erdem ve oğlu Serdar Ahmet Güvenç'i mesleğe kazandıran Cihan Güvenç, o yıllarda fotoğrafhanesinde Sivas ve ilçelerinde rastlanılmayan kovboy temalı panosu ile Suşehrili gençler arasında bir dönem moda olan kovboy temalı stüdyo fotoğrafları çekmiştir. Ayrıca fotoğrafhanesinde futbol temalı, doğa betimli ve düz açık-koyu renkli fonlar da bulunduran Güvenç, ilçede olmasına rağmen fotoğrafçılık zanaatına farklı ve yenilikçi bakış açısıyla yaklaşarak renkli bir stüdyo ortamı oluşturmuştur.

Stüdyo fotoğrafçılığının yanında yerel ve ulusal basın için haber fotoğrafları da çeken Güvenç, Hürriyet Haber Ajansı ve Suşehri Yöre gazetesi adına foto muhabirliği ve muhabirlik görevlerinde de bulunmuştur. 1991 yılında sağlık sorunları nedeniyle fotoğrafçılığı terk etmek zorunda kalan Güvenç, 1991 yılında emekli olarak fotoğrafhaneyi oğlu Serdar Ahmet Güvenç'e bırakmıştır. 2001 yılında vefat eden Cihan Güvenç'in temellerini attığı Foto Cihan, günümüzde Serdar Ahmet Güvenç tarafından aktif olarak işletilmektedir. Dijital sistemin giderek yaygınlaştığı ve fotoğrafhaneleri olumsuz olarak etkilediği günümüzde mesleğe yeni isimler kazandıran Serdar Ahmet Güvenç, fotoğrafhanede aktif olarak fotoğraf işlerinin yanında matbaa işleri de gerçekleştirmektedir (S. Güvenç, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Foto Taç

Sönmez Kınaş (1970- Günümüzde devam ediyor)

07 Kasım 1953 tarihinde Sivas Çavuşbaşı Mahallesinde dünyaya gelen Sönmez Kınaş, meslek hayatına, o dönem TCDD'de çalışan ve aynı zamanda Foto Moda Fotoğrafhanesini işleten Vehbi Bey'in yanında çırak olarak başlamıştır. Bir süre Foto Moda Fotoğrafhanesinde çalışan Kınaş, 1970 yılında Foto Taç Fotoğrafhanesini hizmete açmıştır. Annesi Pakize Kınaş Hanımefendi ile birlikte fotoğrafhanesini işleten Sönmez Kınaş, 1973 yılında fotoğrafhanesini annesi Pakize Hanım'a devrederek vatani görevini yerine getirmek üzere önce Kütahya'ya, sonrasında usta birliği için İzmir'e geçmiştir. 1975 yılında vatani vazifesini tamamlayan Kınaş, fotoğrafhaneyi annesi Pakize Hanım'dan devralarak tekrar fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam etmiştir.

Sivas'taki diğer fotoğrafhanelerden farklı olarak uzun yıllar Foto Taç Fotoğrafhanesine aktif olarak hizmet eden Pakize Hanım, bilhassa fotoğrafhanenin karanlık oda ihtiyaçları doğrultusunda gerekli malzemenin temininde ve Sivas'taki diğer fotoğrafhanelere dağılmasında önemli katkılar sunmuştur. Sivas'ta bulunan diğer birkaç fotoğrafhanede de kadınların varlığından söz edilmektedir. Fakat bu fotoğrafhanelerdeki kadınların fotoğrafçılık sanatına doğrudan katkı sunmaktan ziyade kasa işlemleri ve fotoğrafhaneyi ziyaret eden kişilere fiş kesilmesi gibi pasif işlemlerde görev aldıkları görülmektedir. Bu bakımdan 2008 yılında vefat eden Pakize Hanım'ın 1970'li yılların ortalarından itibaren İstanbul'daki malzeme depolarından doğrudan Foto Taç Fotoğrafhanesine ve diğer fotoğrafhanelere malzeme alımı gerçekleştirmesi ve fotoğrafhaneyi tek başına idare etmesi önem arz etmektedir. (S. Kınaş, kişisel görüşme, 5 Haziran 2020).

Pakize Kınaş ve Oğlu Sönmez Kınaş

Sönmez Kınaş

Foto Bella – Foto Elit

Cem Çubuk Kılıç (1971-1993) - (2011-Günümüzde devam ediyor)

1 Ocak 1955 tarihinde dünyaya gelen Cem Çubuk Kılıç, o dönemde Elazığ iline bağlı olan Pertek ilçesi doğumludur. Meslek hayatına 1968 yılında Şükrü Kılınca'ta ait Foto Sabah Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlayan Kılıç, 1971 yılında Kepenek Caddesinde tek başına Foto Bella Fotoğrafhanesini hizmete açmıştır. İstanbul'da ünlü bir fotoğrafhane olarak genellikle meşhurların fotoğraflarını çeken Foto Bella'dan esinlenerek Sivas'a aynı isimde bir fotoğrafhane açan Cem Çubuk Kılıç, 1974 yılında çıkan bir yangında Foto Bella Fotoğrafhanesinin arşivini tamamen kaybetmiştir. Yangın sonrası Foto Bella Fotoğrafhanesini kaybeden Kılıç, Sivas'ta fotoğrafçılık mesleğine ara vererek 1974 yılında Ankara'ya geçmiştir. Kılıç, Ankara'da Foto Rüstem Fotoğrafhanesinde rötuşör olarak mesleğini sürdür-müştür.

Foto Rüstem Fotoğrafhanesinde geçen iki yılın ardından Sivas'a geri dönen Kılıç, 1976 yılında yine Kepenek Caddesinde Foto Bella Fotoğrafhanesini tekrardan hizmete açmıştır. Cem Çubuk Kılıç, bir süre sonra fotoğrafhanesini Foto Nil Fotoğrafhanesinin sahibi Faruk Yüksel'e bırakarak vatani görevini gerçekleştirmek üzere Manisa'ya geçmiştir. Manisa'daki acemilik döneminden sonra usta birliğini İstanbul'da tamamlayan Kılıç, merkez komutanlığında bulunan Foto-Film Ünitesinde vatani görevini tamamlayarak 1978 yılında Sivas'a dönmüştür. Vatani görevini gerçekleştirmesinin ardından Foto Bella Fotoğrafhanesinde çalışmalarını devam ettiren Kılıç, 1978 yılından 1993 yılına kadar aralıksız olarak çalıştığı Foto Bella Fotoğrafhanesini devrederek 1993 yılında Hamdi Ünalmişer'in işlettiği Foto Işık Fotoğrafhanesinde usta olarak çalışmaya başlamıştır. 2003 yılına kadar Foto Işık Fotoğrafhanesinde çalışmalarını devam ettiren Kılıç, bu fotoğrafhaneden emekli olarak mesleğe bir süre ara vermiştir. 2011 yılında Mevlana Mahallesinde Elit Fotoğrafçılık'ı kuran Cem Çubuk Kılıç, günümüzde bu fotoğrafhanede mesleğini devam ettirmektedir. (C. Çubuk, kişisel görüşme, 3 Şubat 2020).

Foto Acar

Mehmet Acar-Orhan Kılıç (1971-1979)

Mehmet Acar, 30 Ağustos 1949 tarihinde Zara'da dünyaya gelmiştir. Babası Orman Dava Takip Memuru Mustafa Acar'ın yönlendirmesi ile fotoğrafçılık mesleğine ilgi duymuştur. O yıllarda Suşehri'nde görevli olan Mustafa Acar, oğlu Mehmet Acar'ı 1963 yılında okulların yaz tatiline girdiği dönemde Suşehri Hükümet Konağına yakın bir bölgede alaminüt fotoğraf çeken Ali Efendi adındaki alaminüt fotoğrafçının yanına çırak olarak vermiştir. Mesleğe, o yıllarda hayli yaşlı bir usta olan adını hatırladığı ancak soyadını hatırlayamadığı Ali Efendi'nin yanında ilk adımlarını atan Acar, her yıl okullar yaz tatiline girdiğinde Ali Efendi'ye yardım ederek fotoğrafçılık mesleğinde ilerlemeye başlamıştır.

Mehmet Acar

Babası Mustafa Acar'ın bir süre sonra Suşehri'nden Zara'nın Şerefiye nahiyesine tayini çıkması nedeniyle ustası Ali Efendi ve alaminüt makinesi ile vedalaşmak zorunda kalan Mehmet Acar, bir süre sonra ustasının vefat etmesi nedeniyle boşta kalan alaminüt makineyi satın alarak Zara'da 1967 yılından itibaren alaminüt fotoğraflar çekmeye başlamıştır. 1969 yılına kadar alaminüt makinesi ile çalışmalarını gerçekleştiren Acar, 1969 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere acemî birliği için Afyon sonrasında usta birliği için ise Eskişehir'e geçmiştir. 1971 yılında askerlik görevi sona eren Mehmet Acar, Zara'ya dönerek Belediye Binası altında yer alan Foto Acar Fotoğrafhanesini kurmuştur.

1974 yılına kadar fotoğrafhanesinde Zaralılara hizmet veren ve ayrıca fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştiren Acar, 1974 yılında Zara Askerlik Şubesine memur olarak atanana kadar mesai saatleri içerisinde fotoğrafhanesini kâr ortağı olarak Orhan Kılıç ile birlikte işletmeye devam etmiştir. 1977 yılının sonlarında fotoğrafhaneden tamamen ayrılan Mehmet Acar, Acar Fotoğrafhanesini Orhan Kılıç'a devretmiştir. Fotoğrafhane Orhan Kılıç tarafından 1978 yılına kadar hizmet vermeye devam ettirilmiş ancak; 1979 yılında Orhan Kılıç'ın yurt dışına çıkmasıyla Kemal Gürbüz'e devredilmiştir. Gürbüz fotoğrafhaneyi devraldikten kısa bir süre sonra dükkânın yerini değiştirerek Foto Kemal adı ile bir süre hizmet ettikten sonra vefat edince bu fotoğrafhanenin de ticarî faaliyeti son bulmuştur. (M. Acar, kişisel görüşme, 26 Haziran 2020).

Foto Sertaç

Sertaç Başer (1971-1994)

25 Nisan 1955 tarihinde Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Sertaç Başer, lise tahsiline sahiptir. Gürün Lisesinde öğrenim gördüğü yıllarda, okulda açılan fotoğrafçılık kursuna katılan Başer, fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı lise yıllarında atmıştır. Liseden mezun olduktan sonra 1971 yılında Gürün'de Foto Sertaç fotoğrafhanesini kuran Başer, fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürürken aynı zamanda Yeşil Gürün adlı gazetede de foto muhabirlik yapmıştır. Fotoğrafhanesinde Sıtkı Başer, Salih Başer, Şahin Büyükyazı ve Erol Hançer ile birlikte hizmet veren Sertaç Başer, renkli sistem laboratuvarı ve dış çekim fotoğraflarıyla dikkat çeken bir fotoğrafhanedir. 1984 yılında gerçekleşen bir yangın nedeniyle teknik teçhizatının bir kısmını kaybeden Foto Sertaç, arşivini de kaybetmiştir.

Sertaç Başer

Uzun yıllar Gürün'e sayısız cansız eser kazandıran Foto Sertaç fotoğrafhanesinin diğer bir özelliği de basın sektörüne hizmet etmesidir. Sertaç Başer, başta Hürriyet Haber Ajansı foto muhabirliği olmak üzere; Anadolu Haber Ajansı, Hüryurt Haber Ajansı, Yeşil Gürün, Gürün Postası, Sivas Hakikat Gazetesi, Sivas Anadolu Gazetesi gibi birçok ulusal ve yerel gazetede görev almıştır.

1995 yılında Foto Sertaç fotoğrafhanesini kalfasına teslim eden Sertaç Başer, İstanbul'a geçerek burada yine aynı isimle ikinci fotoğrafhanesini kurmuştur. Üç yıl bu fotoğrafhanede hizmet veren Başer, 1998 yılında Mersin'e geçerek Mersin'de Foto Sertaç'ın ikinci şubesini hizmete açmıştır. 1999 yılında üçüncü şubesini İstanbul'da hizmete açan Başer, 2017 yılında meslekten emekli olmuştur. (S. Başer, kişisel görüşme, 20 Mart 2019).

Foto Fehmi

Fehmi Uysal (1971-1988)

1944'te Erzurum'da dünyaya gelen Fehmi Uysal, ilkokul tahsillidir. Arkadaşının yönlendirmesi ile fotoğrafçılık mesleğine merak salan Fehmi Uysal, mesleğe ilk adımını 1959'da atmıştır. Turan Çubukçu ve Necmi Yıldırım ortaklığında işletilen Foto Güven Fotoğrafhanesi'nde çıraklık ve kalfalık dönemini tamamlayan Uysal, askerlik vazifesini gerçekleştireceği 1964'e kadar bu fotoğrafhanede çalışmalarını sürdürerek ustalık dönemini de tamamlamıştır. 1964'te Sivas'tan ayrılarak vatani vazifesini gerçekleştirmek için Ankara'ya geçen Fehmi Uysal, Mamak Muhabere Komutanlığı'nda askerlik görevini gerçekleştirirken de fotoğrafçılıktan uzak kalmamıştır. Uysal, askerlik vazifesi boyunca foto film ünitesinde askerlere fotoğrafçılık eğitimi vermiştir.

1966'da askerlik görevini tamamlayarak Sivas'a dönen Fehmi Uysal aynı yıl Turan Önder tarafından işletilen Foto Net Fotoğrafhanesi'nde usta olarak çalışmaya başlamıştır. 1971'e kadar Turan Önder'le çalışmalarını sürdüren Uysal, 1971 yılında Kadı Burhaneddin Caddesi'nde Foto Fehmi Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. Kendi fotoğrafhanesinde çalışmalarını devam ettiren Uysal, fotoğrafhanesinde renkli sisteme geçtikten bir süre sonra 1988'de Foto Fehmi Fotoğrafhanesi'nin faaliyetlerine son vermiştir. 1988'den itibaren fotoğrafçılık mesleğinden emekli olarak inşaat sektöründe çalışmalarını devam ettirmiştir. Sivas'ta gerçekleştirdiği çalışmalarının ardından Bursa'ya geçen Fehmi Uysal, faaliyetlerine Bursa'da devam ettirerek kalıcı olarak Bursa'ya yerleşmiştir (F. Uysal, kişisel görüşme, 20 Nisan 2023).

Fehmi Uysal

Foto Fehmi Fotoğrafhanesi Klişe Örnekleri

Foto Fehmi Koleksiyonu, Fehmi Uysal Arşivi

Foto Nihat

Nihat Küçük (1972-1980)

1 Ocak 1956 tarihinde Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Nihat Küçük, fotoğrafçılık mesleğine Gürünlü yazar Hasan Hüseyin Korkmazgil'in resimlerinden etkilenerek başlamıştır. Lise yıllarında çizdiği kara kalem çalışmaları ve yağlı boya çalışmalarını Sivas'a getirerek satışını gerçekleştiren Küçük, o yıllarda babası Nail Küçük'ün tavsiyelerini de dikkate alarak fotoğrafçılığa yönelmiştir. İlk iş olarak Gürün Lisesinden arkadaşı Mehmet Keskin'in sahibi olduğu Foto İstanbul Fotoğrafhanesinde 20 gün süresince ücret karşılığı mesleki kurs alan Küçük, bu fotoğrafhanede sanatın inceliklerini öğrenmiştir.

Nihat Küçük

O yıllarda Almanya'da işçi olarak çalışan ve Gürün'e ailenin kışık ihtiyaçlarını karşılamak için dönen baba Nail Küçük'ün aldığı 10 ton buğday karşılığında Foto İstanbul Fotoğrafhanesini satın alan Nihat Küçük, 1972 yılında bu fotoğrafhaneyi resmen kapatarak Köşkerler Çarşısı içerisinde Foto Nihat'ı kurmuştur. 1972 yılında ise 2.sınıf öğrencisi olarak eğitim hayatına da devam eden Küçük, okulun yaz tatilinde olduğu dönemde bir komşusunun tavsiyesi üzerine renkli sistemi öğrenmek için İzmit Gölcük'e geçmiştir. 1973 yılında Korkmaz Büyüktanır'ın yönlendirmeleriyle Muammer Baydar'ın işlettiği Foto Arkadaş Fotoğrafhanesinde üç ay çalışan Küçük, bu fotoğrafhanede renkli sistemi öğrenmiştir. Aynı yıl Gürün'e

Stüdyo Nihat Koleksiyonu, Nihat Küçük Arşivi

dönerek Foto Nihat'ta renkli sistem baskı yapmaya başlayan Küçük, 1974 yılında Foto Nihat Fotoğrafhanesini kardeşi Mevlüt Küçük'e bırakarak Gürün'den ayrılmıştır.

1974 yılında tekrar İzmit Gölcük'e dönen Nihat Küçük, bir süre daha Foto Arkadaş Fotoğrafhanesinde çalışmaya devam ederek aynı zamanda üniversite sınavlarına da hazırlık yapmıştır. 1976 yılında Bursa Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünü kazanan Küçük, eğitim hayatına devam ederken aynı zamanda Bursa'da o yıllarda yaygın olmayan renkli baskı sistemini ücret karşılığı meslektaşlarına öğretmeye başlamıştır. Bu bağlamda Bursa'da hizmet veren Foto Yalım, Foto Kent, Foto Kapri, Foto Çiğir gibi fotoğrafhanelerde çalışmıştır. Bir süre sonra 1979'da Bursa'nın ilk renkli fotoğraf laboratuvarı Foto Arkadaş Color'u kuran Küçük, 1980 yılında atanarak Bursa'da öğretmenlik mesleğini de gerçekleştirmiştir. Aynı yıl Gürün'de Foto Nihat Fotoğrafhanesini işleten kardeş Mevlüt Küçük, fotoğrafhaneyi küçük kardeşi Hüseyin Küçük'e bırakarak Cahit Özpınar ve Erhan Avunduk ile Gölcük'e geçmiştir. 1980'in ortalarına doğru Foto Nihat Fotoğrafhanesini işleten Hüseyin Küçük'ün Almanya'ya geçmesi üzerine Foto Nihat Fotoğrafhanesi resmen son bulmuştur.

1980'de vatani görevini gerçekleştirmek üzere Bursa'dan ayrılan Nihat Küçük, Foto Arkadaş Color'u kardeşi Mevlüt Küçük, Cahit Özpınar ve Erhan Avunduk'a bırakmıştır. Askerlik vazifesi sonrası 1983 yılında öğretmenlik mesleğinden istifa eden Küçük, 1984 yılında şubeleşme çalışmalarına başlamıştır. Bu bağlamda Mevlüt Küçük ve Cahit Özpınar Malatya'ya geçerek Foto Arkadaş Color'un Malatya şubesini hizmete açmışlardır. İkinci ordunun Malatya'da bulunması işlerin yoğun olmasını sağlayınca bir süre sonra Bursa Foto Arkadaş Color'un baskı teçhizatının bir kısmını Malatya'ya taşıyan Küçük, Bursa işlerini Malatya'dan gerçekleştirmeye başlamıştır. Bir süre sonra Malatya şubesi 1986 yılında kapatılarak Cahit Özpınar ve kardeşleri tarafından işletilen Gökkuşuğu Fotoğrafçılık olarak hizmet etmeye devam etmiştir. 1989 yılında Bursa Foto Arkadaş Color'u resmen kapatan Küçük, aynı yıl Star Fotoğrafhanesini hizmete açarak tekstil ve endüstri fotoğrafçılığı üzerine çalışmalar gerçekleştirmiştir. Fotoğrafhane günümüzde de çalışmalarına devam etmektedir. (N. Küçük, kişisel görüşme, 26 Nisan 2022).

Stüdyo Nihat Koleksiyonu, Nihat Küçük Arşivi

Foto Sema

Mehmet Akbulut (1972- Günümüzde devam ediyor)

5 Ocak 1948 tarihinde dünyaya gelen Mehmet Akbulut, Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı Alacahan nahiyesi Yeşildere köyü nüfusuna kayıtlıdır. Ortaokul tahsilli Akbulut, meslek hayatına 1963 yılında Sabahattin Kocagil'in sahibi olduğu Foto Özen Fotoğrafhanesinde başlamıştır.

Foto Özen Fotoğrafhanesinde Sabahattin Kocagil, Hamdi Ünalmişer ve Nevzat Ünalmişer'den mesleği öğrenen Mehmet Akbulut, 1966 yılında Sivas'tan ayrılarak İstanbul'un Kasimpaşa semtinde bulunan Güneş Fotoğrafhanesinde kalfa olarak çalışmaya başlamıştır. Akbulut, Güneş Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürürken Sivas'ın önemli fotoğrafhanelerinden Foto Örnek'in kurucusu Hüseyin Uçuk'un oğlu Aydın Uçuk'un Beyoğlu'nda rötuşör olarak çalıştığı Stüdyo Taç Fotoğrafhanesine geçmiştir.

Aydın Uçuk vasıtasıyla Stüdyo Taç Fotoğrafhanesinde çalışmaya başlayan Akbulut, 1968 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Ankara Etimesgut'a geçmiştir. 1970 yılında vatani görevini tamamlayan Akbulut, Sivas'a dönerek Hamdi Ünalmişer'in kurucusu olduğu Görçek Fotoğrafhanesinde usta olarak çalışmaya başlamıştır. 1971'de Görçek Fotoğrafhanesinden ayrılan Mehmet Akbulut, Nevzat Ünalmişer'in işlettiği Foto Ben Fotoğrafhanesinde çalışmaya başlamıştır. 1972 yılında Kepenek Caddesinde Foto Sema Fotoğrafhanesini hizmete açan Akbulut, günümüzde oğulları ile Foto Sema Fotoğrafhanesini işletmeye devam etmektedir. (M. Akbulut, kişisel görüşme, 5 Haziran 2019).

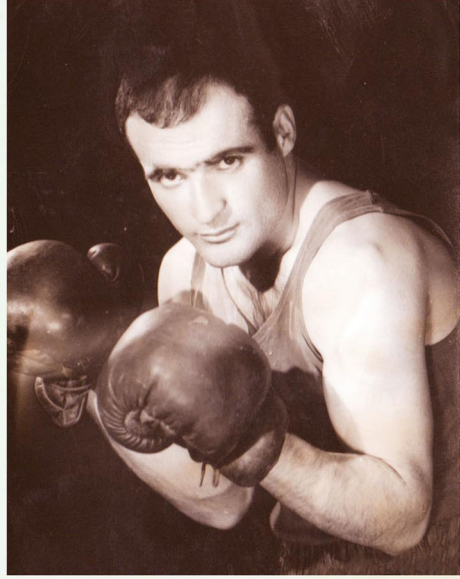

Foto Sema Koleksiyonu, Mehmet Akbulut Arşivi

Foto Şirin

Erdoğan Güzel (1972-1990)

17 Nisan 1945 Sivas merkez doğumlu olan Erdoğan Güzel, mesleki hayatına 1953 yılında Turan Çubukçu'ya ait Foto Dilek Fotoğrafhanesinde başlamıştır. Okul çıkış saatlerinde fotoğrafhaneye uğrayan Güzel, ilerleyen zamanlarda Foto Dilek'ten ayrılarak Turan Erkin'in işlettiği Foto Sital Fotoğrafhanesinde rötuşör olarak çalışmaya başlamış, sonrasında fotoğraf çekimi ve laboratuvar kısımlarında da çalışmalarında bulunmuştur. 1964 yılına kadar Foto Sital'de çalışmalarını sürdüren Güzel, 1964 yılında İstanbul'a geçerek İstiklâl'de bulunan ve Sivas kökenli Ermeni bir ustanın sahibi olduğu Cumhuriyet Stüdyosunda rötuşör olarak çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde parça başı işler de alan Erdoğan Güzel; Foto Selvi, Foto Rifat, Foto Emin gibi farklı fotoğrafhanelerin rötuşörlüğünü de gerçekleştirmişti.

Gündüzleri farklı fotoğrafhanelerin parça başı işlerini tamamlayan Güzel, akşam saatlerinde gece acele servis fotoğrafçılığı da yapmıştır. Bir süre sonra Nusret Yeğinsu ile birlikte Nişantaşı Şakayık Sokak'ta Foto Yeğinsu'yu kuran Güzel, 1966 yılında vatani görevini yerine getirmek için Ankara Mamak Muhabere Okuluna gitmiştir. Burada fotoğrafçılık eğitimi alan Güzel, Foto-Film Ünitesinde eğitmen olarak vatani görevini gerçekleştirmiştir. Ankara'da yoğun olarak yaşayan akrabalarından dolayı evci kâğıdı almaya hak kazanan Güzel, dışarı çıktığı hafta sonlarını değerlendirmek amacıyla Gazi Mahallesinde kurduğu Foto Burç ile geneli asker olan müşterilerine hizmet etmiştir. 1971 yılında vatani görevini tamamlayan Güzel, tekrar Sivas'a dönerek 6 ay Hamdi Ünalmişer'in fotoğrafhanesinde -Foto Görçek'te- rötuşör olarak çalışmıştır. 1972 yılında Foto Görçek'ten ayrılan Güzel, Sivas'ta bulunan Şirinevler Mahallesinde Foto Şirin Fotoğrafhanesini hizmete açarak 1990 yılına kadar çalışmalarına devam etmiştir.

1990 yılında sektör değiştiren Güzel, 1996 yılına kadar çiçekçilik yaparak emekli olmuştur. Güzel, günümüzde kurmuş olduğu bıçak atölyesinde Sivas bıçakları üzerine de çalışmalar gerçekleştirmektedir. (E. Güzel, kişisel görüşme, 1 Şubat 2020).

Erdoğan Güzel (Soldaki)

Foto Selçuk

Talat Künbetoğlu (1972-2010)

6 Aralık 1949 tarihinde dünyaya gelen Talat Künbetoğlu Sivas merkez nüfusuna kayıtlıdır. Meslek hayatına 1958 yılında Turan Erkin'e ait Foto Sital Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlayan Künbetoğlu, 1960 yılına kadar Sabahattin Kocagil'e ait olan Foto Özen Fotoğrafhanesinde çırak olarak çalışmaya devam etmiştir. 1962 yılında Foto Özen'den ayrılan Künbetoğlu, Sabahattin Kocagil'in çıracağı Hamdi Ünalmişer'in kurduğu Foto Kral Fotoğrafhanesinde kalfa olarak çalışarak 1967 yılına kadar bu fotoğrafhanede rötuşör olarak çalışmıştır.

Künbetoğlu, 1968 yılında Foto Kral'ı işleten Hamdi Ünalmişer'in kardeşi Ömer Ünalmişer'in vefatının ardından Foto Kral'ın kapatılması ile aynı yıl Foto Görçek Fotoğrafhanesinde Hamdi Ünalmişer'in diğer kardeşi Nevzat Ünalmişer ile çalışmalarını devam ettirmiştir. 1969 yılında Foto Görçek'ten ayrılarak Foto Ben Fotoğrafhanesini kuran Nevzat Ünalmişer ile birlikte Foto Ben Fotoğrafhanesine geçen Talat Künbetoğlu, 1971 yılına kadar Foto Ben Fotoğrafhanesinde çalışarak vatani görevini gerçekleştirmek üzere Isparta'ya geçmiştir.

1972 yılında Sivas'a dönen Künbetoğlu mesleğe bir yıl ara verdikten sonra 1973 yılında kale yolu muhitinde Foto Selçuk Fotoğrafhanesini hizmete açmıştır. 1973 yılından 2010 yılına kadar Foto Selçuk Fotoğrafhanesini işleten Künbetoğlu, 2010 yılında Foto Selçuk Fotoğrafhanesini kapatarak meslekten emekli olmuştur. (T. Künbetoğlu, kişisel görüşme, 1 Şubat 2020).

Talat Künbetoğlu

Foto Hüner – Foto Habil

Habil Durukan (1973-1980) - (1981-Günümüzde devam ediyor)

20 Mart 1957 tarihinde Sivas'ın Gemerek ilçesinde dünyaya gelen Habil Durukan lise tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine Foto Hüner Fotoğrafhanesinin kurucusu ve yörede Kirpiği Beyaz olarak anılan Asker Seyitoğlu tarafından yönlendirilmiştir. Durukan, 1972 yılında Asker Seyitoğlu'ndan aldığı fotoğrafçılık dersleri ile mesleğe ilk adımı atmıştır. Foto Hüner Fotoğrafhanesinde fotoğrafçılığı öğrenen Habil Durukan, Asker Seyitoğlu'nun Gemerek'ten Kayseri'nin Ağırnas ilçesine göç etme kararı almasıyla Foto Hüner Fotoğrafhanesini de devralmıştır.

Askerlik vazifesini gerçekleştireceği 1978 yılına kadar mesleğini devam ettiren Durukan, fotoğrafhanesini kardeşi Hurşit Durukan'a bırakarak Şanlıurfa'ya geçmiştir. 1980 yılında vatani vazifesini tamamlayarak Gemerek'e dönen Habil Durukan, 1981 yılında Gemerek ilçe merkezinde Foto Habil

Habil Durukan (Soldaki)

Fotoğrafhanesini kurmuştur. 1983 yılında Gemerek'e bağlı Çepni kasabasına fotoğrafhanesini taşıyan Durukan, 1989 yılında fotoğrafhanesini Yeniçubuk ilçesine taşıyarak faaliyetlerine devam etmiştir. 2016 yılına kadar Habil Durukan ile çalışmalarını sürdüren Foto Habil, Durukan'ın 2016 yılında vefat etmesinin ardından ikinci döneminde de faaliyetlerine devam etmiştir. Bu dönemde, Durukan'ın fotoğrafçılık mesleğine kazandırdığı oğlu Cafer Durukan ve Foto Habil'de yıllar önce fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı atan Nezir Can Çoban, fotoğrafhaneyi bir süre beraber işletmiştir. 2017 yılından itibaren Nezir Can Çoban Yeniçubuk'taki fotoğrafhaneyi tek başına işletirken Cafer Durukan, Kayseri'ye geçerek Foto Habil'in Kayseri şubesini hizmete açmıştır. İki fotoğrafhane de günümüzde devam etmektedir. (H. Durukan, kişisel görüşme, 7 Nisan 2019).

Aslı Stüdyo

Vahdet Zöngür (1973-1975)

Zöngür ailesinin ikinci kuşak fotoğrafçılarından Vahdet Zöngür, 19 Mayıs 1948'de Sivas'ta dünyaya gelmiştir. Lise tahsilli Zöngür, fotoğrafçılık mesleğini babası Zeki Zöngür'den öğrenmiştir. 1940'lı yılların sonlarından itibaren Sivas Postahane binası arkasında alaminüt fotoğraf çeken Zeki Zöngür'e okuldan arta kalan zamanlarında çıraklık yapan Vahdet Zöngür, babasından öğrendiği alaminüt fotoğrafçılığı zaman içerisinde geliştirerek ustalaşmıştır. O yıllarda boyu alaminüt makinenin ayaklarına yetişmeyecek kadar kısa olduğu için tabure üzerine çıkarak fotoğraf çeken Zöngür, çoğu müşterinin şaşkınlığını gizleyemediği maharetle fotoğraflar çekmiştir.

Alaminüt fotoğrafın yanında babası ve ağabeyleri gibi mühür de kazıyan Vahdet Zöngür, diğer taraftan eğitim hayatına da devam ederek Sivas Öğretmen Okulu'na girmeye hak kazanmıştır. Eğitim hayatı boyunca fotoğrafçılıktan kopmayan Zöngür, Sivas Öğretmen Okulu'nda öğretmeni Nurten Fidansoy'un desteğiyle okul bünyesinde kurulan karanlık odada fotoğraf çekmeye devam etmiştir. 1960'da babası Zeki Zöngür'ü kaybeden Vahdet Zöngür, ağabeyleri Sami Zöngür ve Suzi Zöngür tarafından kurulan Foto İpek Fotoğrafhanesi'nde stüdyo

Vahdet Zöngür Arşivi, Alaminüt Makinası ile

fotoğrafçılığını da öğrenerek mesleki gelişimini sürdürmüştür. 1968'de vatani vazifesini, asker öğretmen olarak Sivas'ta tamamlayan Vahdet Zöngür, Sivas'ın Gürün ve Hafik ilçelerinde öğretmen olarak görev ayaptıktan sonra 1973'te öğretmenlik mesleğinden istifa ederek fotoğrafçılık mesleğini devam ettirme yönünde karar almıştır.

1973'te eniştesi Ali Bekçi'nin 25.000 Lira sermaye desteğiyle Afyon Sokak'ta Stüdyo Aslı Fotoğrafhanesi'ni kuran Vahdet Zöngür, İstanbul'dan getirdiği ekipmanla çalışmalarına başlamıştır. Zaman içerisinde renkli fotoğrafa merak salan Zöngür, İstanbul'da bulunan Yıldız Color'a belirli zaman aralıklarında uğrayarak renkli fotoğrafçılık hakkında bilgiler almıştır. Aynı sistemi Sivas'a kurma niyetinde olan Zöngür, sistemi daha iyi anlamak adına daha detaylı ve kapsamlı makineler hakkında bilgi almak için Almanya'ya geçerek kendisi gibi fotoğrafçı olan ağabeyi Suzi Zöngür'le renkli sistem ekipmanlarını detaylı inceleme fırsatı bulmuştur. Ancak sistemin o yıllarda çok maliyetli olmasından dolayı renkli sistemden vazgeçmiştir. Sivas'a dönünce renkli fotoğraf işlerini İstanbul Yıldız Color üzerinden yürüten Zöngür, 1975'te Afyon Sokak'ta gerçekleşen mimari düzenleme sonucu sokakta yer alan birçok binanın yıkılmasıyla müşteri kaybı yaşamıştır. Faaliyetlerine yeni başlayan Stüdyo Aslı'nın zarar etmemesi için 1975'te de faaliyetlerine son verilmiştir.

Fotoğrafhanenin kapatılmasının ardından banka sektörüne yönelen Vahdet Zöngür, fotoğrafçılık mesleğine ara vermeden amatör olarak sürdürerek İş Bankası'ndan emekli olmuştur (V. Zöngür, kişisel görüşme, 30 Temmuz 2021).

Vahdet Zöngür Stüdyo Aslı Önünde

Foto Uzay

Ebubekir Demirkale (1973- 1978)

14 Mart 1947 tarihinde Divriği’de dünyaya gelen Ebubekir Demirkale ilkokul tahsiline sahiptir. 1966 yılında Mesut Sağ’ın yanında amatör olarak çalışan Demirkale, 1967 yılında Çorum’da bulunan kardeşi Selim Demirkale’ye ziyaret gerçekleştirerek Foto Aile Fotoğrafhanesinde çırak olarak mesleğe başlamıştır. Kısa süre sonra fotoğrafhane sahibi Zeki Bey’in yurt dışına gitme kararı üzerine 6 ay Foto Aile Fotoğrafhanesinde çalışan Demirkale, aynı yıl yine Çorum’da bulunan Abbas Yıldız’a ait Foto Yıldız Fotoğrafhanesine geçerek mesleğine devam etmiştir. 1968 yılında vatani görevini yerine getirmek üzere Çorum’dan ayrılarak Manisa’ya geçen Demirkale, 1970 yılında terhis olarak Divriği’ye dönmüştür.

Ebubekir Demirkale

1973 yılına kadar marangozluk yapan Demirkale, 1973 yılında İstanbul’dan tedarik ettiği malzemeler ile Foto Uzay’ı kurmuştur. Amerikalı ve Rus bilim adamlarının Uzay çalışmalarından esinlenerek adlandırdığı fotoğrafhanesi ile 1978 yılına kadar hizmet veren Ebubekir Demirkale, 1978 yılında Divriği’ye kurulan demir-çelik fabrikası bünyesinde kurulan Foto-Film Ünitesinde sanatını devam ettirerek 1992 yılına kadar çalışmalarına devam etmiştir. 1992 yılında emekliye ayrılan Demirkale, 1996 yılında ayakkabı tamirciliği yapmaya başlamış ve 2003 yılında ise bu mesleği bırakmıştır. Foto Uzay Fotoğrafhanesi ile Divriği’de birçok cansız eser bırakan bu fotoğrafhanenin arşivi maalesef günümüze ulaşamamıştır. (E. Demirkale, kişisel görüşme,16 Haziran 2020).

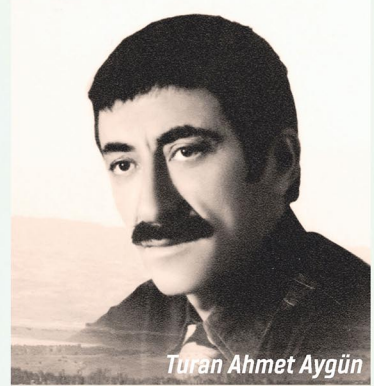
Foto Aygün

Durmuş Aygün-Turan Ahmet Aygün (1974- Günümüzde Devam Ediyor)

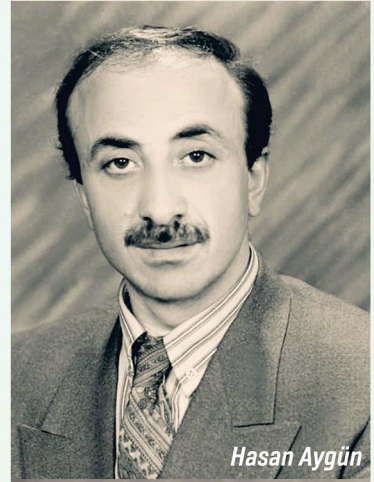
1969 yılında Durmuş Aygün ve Cihan Güvenç ortaklığında hizmete açılan Foto Ay-Gün Fotoğrafhanesi 1974 yılına kadar hizmet vermeye devam etmiştir. 1974 yılında Foto Ay-gün kapatılarak Foto Cihan Fotoğrafhanesine dönüştürülmüştür. Durmuş Aygün aynı yıl oğlu Ahmet Aygün'ü destekleyerek Sivas Caddesi üzerinde Suşehri meydanında Foto Aygün Fotoğrafhanesini yeniden kurmuştur. 1974 yılından itibaren vefat edeceği 1988 yılına kadar fotoğrafhanesi ile hizmet sunan Ahmet Aygün bu süreçte stüdyo fotoğraflarının yanında fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

Fotoğrafhanesinde birbirinden farklı fonlar kullanan Aygün, kontrplak üzerine çizdiği kovboy, futbolcu ve kızılderili panolarıyla Suşehirlilere farklı stüdyo fotoğrafları çekmiştir.

Aynı zamanda fotoğrafhanede oğulları 01 Haziran 1966 doğumlu Hasan Aygün ve 1 Ocak 1970 doğumlu Hüseyin Aygün'ü fotoğrafçılık mesleğine kazandıran Ahmet Aygün'ün 1988 yılında aramızdan ayrılması üzere fotoğrafhaneye oğulları tarafından hizmet vermeye devam etmiştir. 2016 yılında Hasan Aygün'ün vefat etmesi nedeniyle fotoğrafhaneye bir süre Hüseyin Aygün tarafından işletilmeye devam edilmiştir. Hüseyin Aygün'ün sağlık problemi nedeniyle meslekten emekli olması üzere fotoğrafhaneye üçüncü kuşak olarak Hüseyin Aygün'ün oğulları Kaan Aygün ve Yusuf Berat Aygün tarafından günümüzde hizmet vermeye devam etmektedir.

Turan Ahmet Aygün

Hasan Aygün

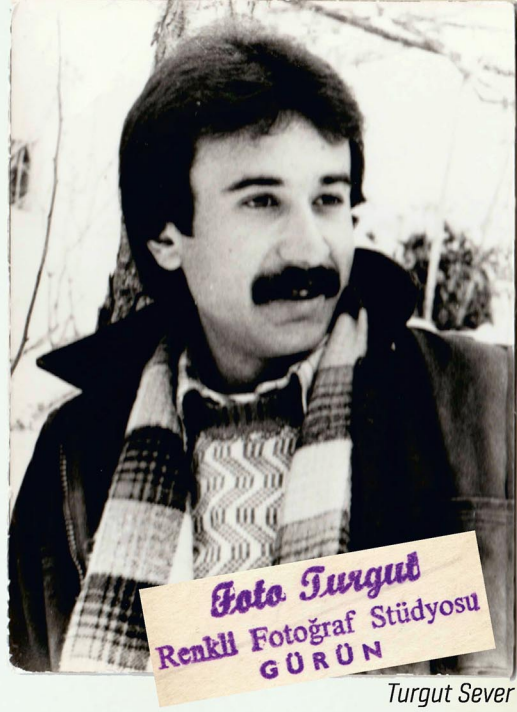
Hüseyin Aygün

Foto Turgut

Turgut Sever (1974-1977) -(1978-1981)

22 Ağustos 1957 tarihinde Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Turgut Sever, ortaokul tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılığa ortaokul yıllarında ilgi göstererek Lupitel marka fotoğraf makinesi ile amatör çekimler gerçekleştirmiştir. Elindeki negatifleri Gürün'ün eski fotoğrafçılarından Bekir Elmacioğlu'na tab ettiren Sever, ortaokuldan sonra eğitimine devam etmeyerek fotoğrafçılığa yönelmiştir.

Turgut Sever, Mesleki hayatına 1971 yılında çırak olarak girdiği İlkokul Öğretmeni Nazım Kayapınar'ın atölyesinde başlamıştır. Kayapınar, öğretmenlikten arta kalan zamanlarda radyo ve pikap tamiri gerçekleştirdiği atölyesinde, Sever'e fotoğrafçılık eğitimi vererek Sever'in kendi negatiflerini banyo etmesini sağlamıştır.

Turgut Sever

Zamanla atölyesine fotoğrafçılık malzemeleri de ekleyen Kayapınar, Turgut Sever'in aynı atölyede fotoğrafçılık yapmasını da teşvik etmiştir. 1973 yılında Nazım Kayapınar'ın Gürün'den başka bir ile tayini çıkması üzerine, aynı yıl İzmir'e akrabalarının yanına geçen Sever, İzmir'de çeşitli elektronik kurslarına katılarak 1974'de Gürün'e dönmüştür.

1974 yılında Gürün'de elektronik üzerine bir işletmeyi hizmete açan Sever, aynı yıl dükkânının bir kısmını fotoğrafhaneye dönüştürerek Foto Turgut fotoğrafhanesini kurmuştur. 1974'den 1977 yılına kadar aktif olarak çalışan fotoğrafhanesi Sever'in 1977 yılında vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Gürün'den ayrılması ile resmen sona ermiştir. 1978'de vatani vazifesini tamamlayarak Gürün'e dönen Turgut Sever, tekrar Foto Turgut'u kurmuştur. 1981 yılına kadar Foto Turgut ile Gürün'de çalışmalarına devam eden Sever, 1981 yılında Foto Turgut'u ikinci defa kapatarak aynı yıl İzmir'e geçmiştir. 1981 yılında İzmir'e bağlı Buca ilçesinde Foto Turgut ile çalışmalarını sürdüren Turgut Sever, 1986 yılında Buca'daki fotoğrafhanesini de resmen kapatarak fotoğrafçılık mesleğinden emekli olmuştur. (T. Sever, kişisel görüşme, 10 Haziran 2020).

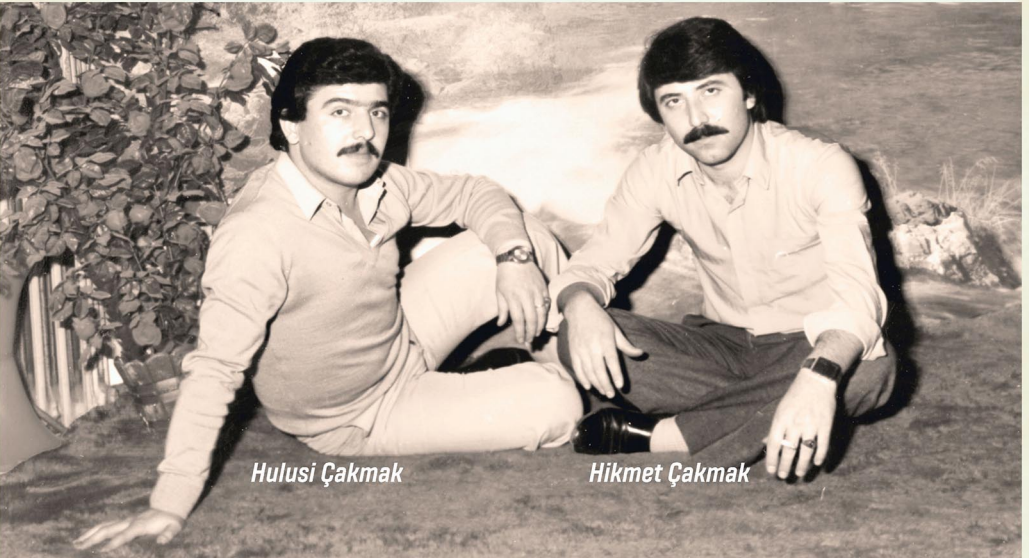
Foto Hayal – Foto Kent

Hikmet Çakmak- Hulusi Çakmak (1975-1977) - (1980-2020)

Hikmet Çakmak 1 Haziran 1957 tarihinde Sivas'ta dünyaya gelmiştir. Fotoğrafçılık mesleğine akrabası ve aynı zamanda fotoğrafhane sahibi Recep Çalısır tarafından yönlendirilmiştir. 1970 yılında Foto Sabah Fotoğrafhanesinde mesleğe ilk adımını atan Çakmak, o yıllarda hem eğitimine devam etmiş hem de fotoğrafçılık mesleğinde ilerlemiştir. Foto Sabah Fotoğrafhanesinde mesleğini geliştiren Çakmak, ilerleyen zamanlarda Fazıl Başak'a ait Foto Renk Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüştür.

1 Eylül 1957 doğumlu amcasının oğlu Hulusi Çakmak ise Sivas'ın Ulaş ilçesi, Ekincioğlu Köyü nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsilli Çakmak, mesleğine 1971 yılında Şükrü Kılınca'ta ait Foto Sabah Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. 1973 yılına kadar Foto Sabah Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdüren Hulusi Çakmak, 1973 yılında Mehmet Akbulut'a ait Foto Sema Fotoğrafhanesinde çalışmalarını kalfa olarak sürdürmüştür.

Hulusi ve Hikmet Çakmak, 1975 yılında Sivas merkezde bulunan Mehmet Paşa Mahallesinde ortaklaşa Foto Hayal Fotoğrafhanesini kurmuşlardır. Bir süre Foto Hayal ile faaliyetlerine devam eden ikili, vatani vazifelerini gerçekleştirecekleri 1977 yılına kadar aktif bir biçimde çalışmalarını sürdürmüştür. Hulusi Çakmak, 1977 yılında İzmir Narlıdere Er Eğitim Merkezinde bulunan foto-film ünitesinde, Hikmet Çakmak ise Elazığ'da, İstihkam Taburunun foto-film ünitesinde tamamlamıştır. Hulusi Çakmak ve Hikmet Çakmak, 1978 yılının son aylarında askerlik görevlerini tamamlayarak Sivas'a dönmüştür. İkili 1980 yılında Kepenek Caddesinde Foto Kent Fotoğrafhanesini kurarak 2020 yılına kadar fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmişlerdir. 2020 yılında her ikisi de meslekten emekli olunca Foto Kent Fotoğrafhanesinin ticari faaliyetleri son bulmuştur. (H. Çakmak, kişisel görüşme, 7 Temmuz, 2020).

Hulusi Çakmak

Hikmet Çakmak

Foto Afacan

Ergün Afacan (1975-Günümüzde devam ediyor)

17 Ocak 1955 tarihinde Sivas'ta dünyaya gelen Ergün Afacan, lise tahsiline sahiptir. 1970'li yıllarda arkadaşının fotoğraf makinesi ile fotoğrafçılığa merak salan Afacan, fotoğrafçılık alanında daha çok ilerleme kaydetmek adına okuldan arta kalan zamanlarında İsmet Haraçcı'ya ait Foto Elif Fotoğrafhanesinde ve Recep Çalışır'a ait Foto Recep Fotoğrafhanesinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu fotoğrafhanelerin farklı bölümlerinde çalışmalarını sürdüren Afacan, zaman içerisinde çıkraklık ve kalfalık dönemlerini tamamlayarak ustalaşmıştır.

1975 yılında Sivas Kömür Tevzi müdürlüğü görevinde bulunan aile dostu Galip Göze vasıtasıyla tanıştığı Foto Kafkas Fotoğrafhanesinin kurucusu Ramazan Kötük'ten Foto Kafkas Fotoğrafhanesini devralmıştır. Ramazan Kötük, yeni kurmuş olduğu fotoğrafhanesinde fotoğrafçılık için gerekli tüm malzemeleri sağlamasına rağmen o yıllarda memuriyette devam etmek istemesinden dolayı Foto Kafkas Fotoğrafhanesini faaliyete geçirmeden içindeki malzemeler ile Ergün Afacan'a devretmiştir. 1975 yılından itibaren 1980 yılına kadar Foto Afacan Fotoğrafhanesi ile aralıksız olarak fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Ergün Afacan, fotoğrafhanesini kardeşi Ersin Afacan ve o yıllarda fotoğrafhanede çalışan Ergün Uca ve Hasan Bey'e bırakarak 1980 yılında vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Manisa'ya geçmiştir. Askerde 1982 yılına kadar foto film ünitesinde çalışmalarını sürdüren Afacan, 1982 yılında Sivas'a dönerek aynı fotoğrafhanede fotoğrafçılık faaliyetlerini devam ettirmiştir. Sanat ve spor faaliyetleriyle de ilgili olan Ergün Afacan, Sivas'ta uzun yıllar aktif olarak Judo ile de ilgilenerek bu spor dalında önemli başarılar elde etmiştir. Fotoğrafhane, günümüzde Sivas merkezde bulunan Halil Rifat Paşa Caddesinde çalışmalarını devam ettirmektedir. (E. Afacan, kişisel görüşme, 17 Haziran 2020).

Ergün Afacan

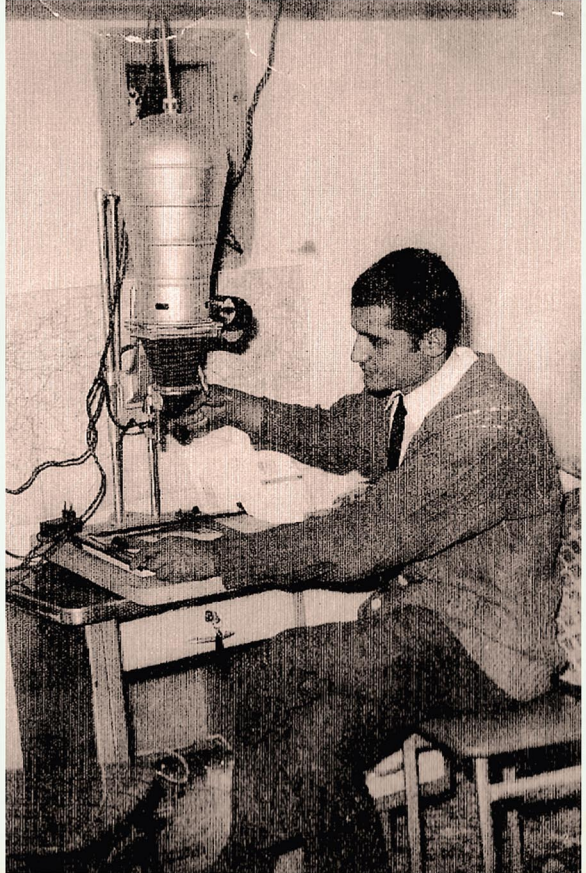
Foto Gökpınar

Mehmet Keskin (1975-1987)

3 Ocak 1952'de Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Mehmet Keskin, ilk ve orta öğrenimini Gürün'de tamamlayarak lise tahsilinin ilk iki yılını Gürün'de son yılını ise Trabzon'da tamamlamıştır. Lise dönemlerinde fotoğrafçılığa merak salan Keskin, 1968'den itibaren amatör olarak fotoğraf çekmeye başlamıştır.

O yıllarda genellikle öğrenci fotoğrafları çeken Keskin, ağabeyi Röntgen Teknisyeni Ali Keskin'in Trabzon'da görev almasından dolayı eğitimine Trabzon'da devam etmiştir. Kısa süre sonra da ağabeyinin yönlendirmeleriyle 1973'ten itibaren Samsun'da bulunan Foto Doğan Fotoğrafhanesi'nde çalışmaya başlamıştır. Okuldan arta kalan zamanlarında Trabzon'dan Samsun'a geçerek bu fotoğrafhanede ustalaşan Mehmet Keskin, 1975'te Trabzon'dan Gürün'e dönerek Foto Gökpınar'ı kurmuştur. 1981'e kadar fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Keskin, vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Amasya ve ardından Ankara'ya geçmiştir. Askerlik vazifesi boyunca fotoğrafhane, kardeşleri Ömer Keskin ve İbrahim Keskin tarafından işletilmiştir. 1983'te vatani vazifesini tamamlayan Mehmet Keskin, fotoğrafhanesinin başına tekrar geçerek çalışmalarını devam ettirmiştir. 1987'e kadar Foto Gürün Fotoğrafhanesi bünyesinde Gürünlülere hizmet veren Keskin, 1987'de İstanbul'a geçerek Foto Gürün Fotoğrafhanesi'nin faaliyetlerine son vermiştir.

İstanbul'da İSKİ'de çalışmaya başlayan Keskin, bir süre sonra İstanbul Anakent Belediyesi'ne görevlendirilerek foto film ünitesinde 1991 yılından 1993 yılına kadar fotoğrafçı olarak çalışmıştır (M. Keskin, kişisel görüşme, 23 Haziran 2022).

Mehmet Keskin

Foto Özen

Hasan Çelik (1976-Günümüzde Devam Ediyor)

5 Ekim 1954 yılında Sivas'ın Suşehri ilçesinde dünyaya gelen Hasan Çelik, ortaokul tahsiline sahiptir. Okuldan arta kalan zamanlarında Sivas'ın Suşehri ilçesinde terzi olarak hizmet veren babası Kâzım Çelik'e yardımcı olan Hasan Çelik, fırça tabelacılığı ile uğraşan yakın arkadaşı Kaya Mutlu ile de çalışmıştır. Mutlu'nun Suşehri'nde bulunan Foto Aygün Fotoğrafhanesinin tabelasını yazarken Hasan Çelik'i yanında götürmesi, Çelik'in fotoğrafçılık mesleğini merak etmesini sağlamıştır.

1968 yılından itibaren Foto Aygün Fotoğrafhanesine belirli aralıklarla uğramaya başlayan Çelik, fotoğrafhane sahibi Ahmet Aygün'ün yardımıyla merak ettiği fotoğrafçılık mesleği hakkında bilgiler edinmeye başlamıştır. 1973 yılında vatani görevini yerine getirmek için Ankara Mamak'a giden Çelik, vatani görevini Mamak Muhabere Okulu Foto-Film Ünitesinde gerçekleştirmiştir. Burada fotoğrafçılık mesleğini daha da ilerleten Çelik, askerlik vazifesinden 1975 yılında dönmüş ve bir süre sonra 1976 yılında annesinin memleketi İmranlı'da fotoğrafhane açmaya karar vererek Foto Özen Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Stüdyo fotoğrafçılığının yanında yerel ve ulusal gazetelerde foto muhabir olarak da görev alan Çelik, İmranlı'nın tarihi ve turistik değerlerine dikkat çeken fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmiştir. (H. Özen, kişisel görüşme, 2 Haziran 2019).

Hasan Çelik

İMRANLI

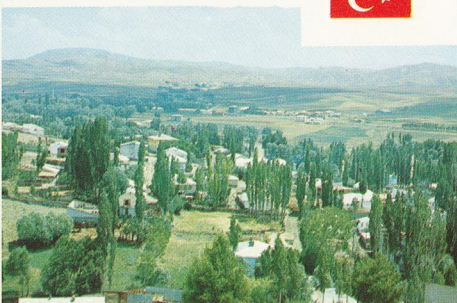

Foto Elif

İsmet Haraçcı (1976-1991)

Sivas merkez nüfusuna kayıtlı İsmet Haraçcı, 20 Ocak 1950 doğumludur. Meslek hayatına ağabeyi Nuri Haraçcı tarafından kurulan Foto Nuri Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlayan İsmet Haraçcı, 1973 yılına kadar fotoğrafhanenin banyo kısmında çalışmıştır.

1973 yılında Sivas'tan ayrılarak eğitimi için Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine geçen Haraçcı, İlahiyat Fakültesi içerisinde kurduğu karanlık oda sayesinde öğrencilerin fotoğraflarını çekerek eğitim hayatı süresince mesleğini de devam ettirir.

1976 yılında Sivas'a dönerek İstasyon Caddesinde Foto Elif Fotoğrafhanesini kuran Haraçcı, fotoğrafhanesiyle 1991 yılına kadar çalışmalarını sürdürdü. (İ. Haraçcı, kişisel görüşme, 15 Ağustos 2019).

İsmet Haraçcı Koleksiyonu, İsmet Haraçcı Arşivi

İsmet Haraçcı (Soldaki)

Foto Şahin – Foto Akın

Şahin Akın-Nuri Akın (1978-1997) - (1998-2001)

Şahin Akın

Fotoğrafçılık mesleğine, Zara fotoğrafhane tarihi açısından önemli bir fotoğrafhane olan Foto Akın Fotoğrafhanesinde başlayan Şahin Akın, akrabası Ali Galip Akın tarafından mesleğe kazandırılmıştır. Uzun süre Zara'da hizmet veren Ali Galip Akın'ın ilerleyen yaşı nedeniyle meslekten emekli olması ve kısa süre sonra vefat etmesi nedeniyle Foto Akın Fotoğrafhanesi bir süre Ali Galip Akın'ın oğlu İsmet Akın ve Şahin Akın tarafından işletilmiştir. 1978 yılında İsmet Akın'ın karayollarına işçi olarak atanması münasebetiyle fotoğrafhane İsmet Akın tarafından Şahin Akın'a devredilmiştir.

Foto Akın adıyla bir süre çalışmalarına devam eden Şahin Akın, aynı yıl fotoğrafhaneyi hükümet binası karşısına taşıyarak Foto Şahin Fotoğrafhanesini kurmuştur. Bu süre zarfında stüdyo fotoğrafları ve okul fotoğrafları çeken Akın, Zara'nın köylerinde de çalışmalar gerçekleştirmiştir. 1995 yılında Şahin Akın'ın İstanbul'a taşınmasıyla Foto Şahin Fotoğrafhanesinin Sivas'taki faaliyetleri sona ermiştir. İstanbul'da 1997 yılına kadar Foto Şahin olarak çalışmalarını sürdürmüş, 1997 yılında tekrar döndüğü Zara'da 1998 yılında Foto Akın Fotoğrafhanesini kurmuş ancak fotoğrafhanenin kuruluşundan kısa bir süre sonra 1999 yılında vefat etmiştir. 1999 yılından itibaren Foto Akın Fotoğrafhanesi, Şahin Akın'ın oğlu Nuri Akın tarafından hizmet vermeye devam etmiştir. 2001 yılına kadar Zara'da faaliyetlerini sürdüren Foto Akın Fotoğrafhanesi, 2001 yılında vatani görevi için Diyarbakır'a geçen Nuri Akın tarafından teknik ekipmanları devredilerek fotoğrafçılık faaliyetlerine son verilmiştir (N. Akın, kişisel görüşme, 10 Mayıs 2020).

Foto Doğan – Foto Set

Kamil Doğan (1978-1981) - (1981-1999)

20 Eylül 1956'da Sivas'ta dünyaya gelen Kamil Doğan ilkokul tahsillidir. Mesleki hayatına akrabasının yönlendirmesiyle 1973'te Foto Taç Fotoğrafhanesi'nde çırak olarak başlamıştır. Çıraklık ve kalfalık dönemini bu fotoğrafhanede tamamlayan Doğan, 1976'aya kadar Foto Taç Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarını sürdürmüştür. O yıllarda gazetecilik mesleğinin yanı sıra fotoğrafhanede işleten Yücel Yönel'in yetiştirmiş eleman isteği üzerine 1976'da Foto Yücel'e geçen Kamil Doğan, burada hem stüdyo fotoğrafları hem de Yönel'in ulusal ve yerel gazeteler için hazırladığı fotoğraf serilerine de yardımcı olmuştur. Aynı yıl içerisinde ablasına ziyaret gerçekleştirmek üzere İstanbul'a geçen Doğan, İstanbul'un Eyüpsultan ilçesinde yer alan Foto Sibel Fotoğrafhanesi'nde de bir süre çalıştıktan sonra vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Malatya'ya geçmiştir.

Askerlik vazifesini tamamlayan Doğan, 1977 sonlarına doğru Sivas'a dönerek yaklaşık bir yıl boyunca farklı fotoğrafhanelerin rötuş işlerini gerçekleştirmiştir. 1978'de Alibaba Mahallesi'nde kendine ait ilk fotoğrafhaneye olan Foto Doğan Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. Bir süre bu mahallede çalışmalarını sürdürdükten sonra da fotoğrafçıların daha yoğun olduğu Kepenek Caddesi'nde aynı fotoğrafhaneye faaliyetlerine devam etmiştir. 1981'e kadar aralıksız olarak çalışmalarını sürdüren Doğan, bu yıl itibarıyla Foto Doğan Fotoğrafhanesi'nin ticari faaliyetlerine son vererek yine aynı yıl içerisinde Foto Set Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. 1981'den 1999'a kadar Foto Set Fotoğrafhanesi ile çalışmalarını ve fotoğrafçılık faaliyetlerini devam ettiren Kamil Doğan, dijital sistemle birlikte işlerin azalmasından dolayı Foto Set Fotoğrafhanesi'nin ticari faaliyetlerine son vererek meslekten emekli olmuştur (K. Doğan, kişisel görüşme, 18 Nisan 2023).

Foto Set Klişe Örnekleri

Kamil Doğan

Stüdyo Necmi

Necmi Yıldırım-Emre Yıldırım (1978- Günümüzde devam ediyor)

Sivas merkeze bağlı Himmetfakı köyünde 05.07.1955 tarihinde dünyaya gelen Necmi Yıldırım, ortaokul tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılığa ilgi duyan Yıldırım, mesleğe 1968 yılında Şükrü Kılınca'ta ait Foto Sabah Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. Bu fotoğrafhanenin farklı bölümlerinde çalışmalarını sürdüren Necmi Yıldırım, 1970 yılına kadar kalfalık dönemini de Foto Sabah Fotoğrafhanesinde tamamlayarak kısa bir süre mesleğe ara vermiştir.

Bir süre sonra Foto Sabah ardından da Foto Görçek Fotoğrafhanelerinde çalışmalarına devam eden Yıldırım, 1975 yılında vatani görevini ifa etmek için Sivas'tan ayrılarak İzmir'e geçmiştir. Askerlik vazifesi sırasında da meslekten kopmayan Necmi Yıldırım, İzmir Ege Ordusu Foto-Film Merkezinde

STÜDYO Necmi
SİVAS

fotoğrafçı olarak çalışmalarını sürdürmüştür. 1978 yılında askerlik vazifesini tamamlayarak Sivas'a dönen Yıldırım, 1978 yılında Kepenek Caddesinde Stüdyo Necmi Fotoğrafhanesini kurarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren gerçekleştirmiş olduğu dış çekimlerle Sivaslı gelin ve damatları kendine has üslubuyla fotoğraflayan Yıldırım, 2013 yılına kadar aralıksız olarak hem siyah- beyaz dönemde hem de renkli dönemde fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüştür.

Stüdyo Necmi'nin koleksiyonu incelendiğinde fotoğraflarında iki farklı klips kullandığı görülmektedir. Bunlardan birincisinde "Stüdyo Necmi Sivas" yazısının N harfinin sola doğru uzun bir şekilde tasarlandığı ve N harfinin çentiğinin hemen üzerinde büyük harflerle stüdyo, yine aynı çentiğin altında ise; büyük harflerle Sivas yazısına yer verildiği görülür. Ayrıca; bu klips örneğinde Necmi yazısının hemen altının çizilerek vurgulandığı görülür. İkinci klips örneğinde ise "Stüdyo Necmi Sivas" yazısının N harfinin sola doğru uzatılan bir çentikle ve İ harfinin ise sağa doğru uzatılan bir çentikle tasarlandığı görülmektedir. Bu klipste N harfinin çentiği üzerinde büyük harflerle stüdyo yazısı okunurken İ harfinin çentiği üzerinde ise büyük harflerle "Sivas" yazısı görülür. Bu klipste diğerinden farklı olarak "Necmi" yazısının hemen altında telefon numarası okunmaktadır.

Necmi Yıldırım'ın 2013 yılında aramızdan ayrılması nedeniyle günümüzde fotoğraf-hane, Yıldırım'ın mesleğe kazandırdığı oğlu Emre Yıldırım tarafından işletilmektedir. Emre Yıldırım, fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam ederken ayrıca yurt içi ve yurt dışında katıldığı eğitim programlarında meslektaşlarına fotoğrafçılık eğitimleri de veren ödüllü bir fotoğraf sanatçısıdır (E. Yıldırım, kişisel görüşme, 21 Mart 2019).

Foto Turan

Turan Deniz (1978-1986)

Turan Deniz, 25 Mayıs 1959 tarihinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelmiştir. Lise tahsiline sahip Deniz, arkadaşından etkilenerek merak saldıği fotoğrafçılığa 1971 yılında amatör olarak başlamıştır. Bir süre kendi gayretleriyle fotoğrafçılıkta ilerlemeye çalışan Deniz, 1973 yılında eğitim gördüğü Yıldızeli Ortaokulunda Fen Bilgisi Öğretmeni Muzaffer Bey tarafından verilen fotoğrafçılık kursları sayesinde fotoğrafçılık alanında kendini daha da geliştirmiştir. Aldığı eğitim sayesinde 1978 yılına kadar amatör olarak fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Deniz, 1978 yılında Foto Turan Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Babası Kazım Bey'e ait ve bir dönem bakkal dükkanı olarak hizmet veren atıl durumdaki dükkanı kendi çabalarıyla fotoğrafhaneye çeviren Deniz, dönemin koşullarından dolayı fotoğrafhaneye ekipmanlarını da kendi marifetiyle elde etmeye çalışmıştır. Büyük ebatlara sahip alüminyum tencereleri arkasından delmek suretiyle içine yerleştirdiği ışık sayesinde stüdyo ışığı elde eden Deniz, kendi çabalarıyla oluşturduğu mütevazı fotoğrafhanesiyle faaliyetlerine başlamıştır.

1982 yılına kadar aralıksız olarak çalışmalarını sürdüren Deniz, askerlik vazifesini gerçekleştirmek için Yıldızeli'nden ayrıldığı dönemde fotoğrafhaneye Deniz'in mesleğe kazandırdığı kardeşi Mustafa Deniz tarafından faaliyetlerini sürdürmüştür. 1983 yılında askerlik vazifesini tamamlayarak Yıldızeli'ne dönen Deniz, 1986 yılına kadar çalışmalarını sürdürerek aynı yıl Foto Turan Fotoğrafhanesinin ticari faaliyetlerine son vermiştir. 1986 yılında İstanbul'a taşınan Deniz, Zeytinburnu semtinde Foto Emre'yi kurarak fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu süre zarfında fotoğrafçılık mesleğine oğlu Emre Deniz'i de kazandıran Turan Deniz, günümüzde İstanbul'da üç şubesiyle fotoğrafçılık faaliyetlerini aktif olarak sürdürmektedir. (T. Deniz, kişisel görüşme, 22 Haziran 2020).

Turan Deniz

Foto Gardaşlar

Şaban Demir (1978- Günümüzde Devam Ediyor)

20 Kasım 1963 tarihinde dünyaya gelen Şaban Demir, Şarkışla ilçesi Canaptal köyü nüfusuna kayıtlıdır. Ortaokul tahsiline sahip Demir, yurt dışında işçi olarak çalışan babası Mehmet Demir'in 1976 yılında Şarkışla'ya dönerek Ankara'ya göç etme kararı almasıyla mesleki hayatına Ankara'da başlamıştır.

Şaban Demir, babasının yönlendirmesiyle 1976 yılında Kurtuluş Semtinde bulunan ve Ali Akbal tarafından işletilen Foto Karınca Fotoğrafhanesinde mesleki hayatına ilk adımını atmıştır. Ali Akbal'ın özel ilgisi ile bir yıl içerisinde ustalaşan Demir, Akbal'ın 1977 yılında Kızılay'da açtığı ikinci şubesinde de bir yıl çalıştıktan sonra 1978 yılında Şarkışla'ya geri dönerek Emlak Garajı bölgesinde, Foto Gardaşlar Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Şaban Demir, Fotoğrafhanesi Önünde

1983 yılına kadar fotoğrafhanesinde Şarkışlalılara hizmet eden Şaban Demir, 1983 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Balıkesir Burhaniye ilçesine geçmiştir. Askerlik süresince meslek hayatını devam ettiren Demir, Foto-Film Merkezinde alay fotoğrafçısı olarak vatani görevini tamamlayarak 1985 yılında Şarkışla'ya dönmüştür. Vatani görevi süresince fotoğrafhane, Veyis Demir ve Ramazan Demir kardeşler tarafından işletilmeye devam edilmiştir.

Günümüzde hizmet sunmaya devam eden Foto Gardaşlar Fotoğrafhanesi, Ayhan Özel, yeğenler; Engin Demir, Erol Demir ve Şaban Demir'in oğulları Semih Demir ve Oğuzcan Demir'in yetişmesini sağlayarak Sivas fotoğraf sanatına kazandırmıştır. (Ş. Demir, kişisel görüşme, 30 Mayıs 2020).

Foto Taç

Bedreddin Yılmaz-er-Serhat Yılmaz (1979-Günümüzde devam ediyor)

20 Mayıs 1960 tarihinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelen Bedreddin Yılmaz, lise tahsiline sahiptir. Çocukluk yıllarında fotoğrafçılığa merak salan Yılmaz, Zenit marka makinesi ile fotoğraflar çekmeye başlamıştır. Fotoğrafçılık alanında kendini geliştirmek isteyen Yılmaz, profesyonel anlamda mesleğe ilk adımı atarak 1979 yılında Haşmet Karyağdı tarafından işletilen Foto Taç Fotoğrafhanesini devralmıştır.

1980'li yıllarda fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdüren Yılmaz, aynı zamanda ulusal gazetelerde foto muhabirlik görevinde bulunarak Yıldızeli'nin tarihi, turistik ve kültürel değerlerini konu edinen fotoğraflar çekmiştir. "Usta Öğreticilik" belgesine de sahip Yılmaz, fotoğrafçılık mesleğine oğulları Serhat Yılmaz ve Serdar Yılmaz'ı kazandırmıştır. 2010 yılında meslekten emekli olan Bedreddin Yılmaz, fotoğrafhanesini küçük oğlu Serhat Yılmaz'e devretmiştir. Büyük oğlu Sedar Yılmaz ise Foto Taç Fotoğrafhanesinde öğrendiği fotoğrafçılık mesleğini Hollanda'nın Rotterdam kentinde yine aynı isimle kurmuş olduğu Foto Taç Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Foto Taç Fotoğrafhanesinin koleksiyonu incelendiğinde çekmiş olduğu fotoğraflarda iki farklı klips kullandığı görülür. Bunlardan birincisi mavi renkli bir yazı ile "Bedrettin Yılmaz Yıldızeli" yazısı görülen klipstir. Bu örnekte Bedrettin Yılmaz yazısının hemen altında Yıldızeli yazısı görülmektedir. İkinci klipste ise beyaz renkli dikdörtgen bir çerçeve içerisine alınmış yine beyaz renkli "Foto Taç Yıldızeli" yazısı okunur. Bu klipste ise "Foto" yazısı ve "Taç" yazısı ayrı yazı fontları ile oluşturulurken "Taç" yazısı daha kalın bir şekilde tasarlanmıştır. (B. Yılmaz, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2022).

Foto Gökhan

Feyzullah Gökhan (1979-1986)

29 Ağustos 1961 tarihinde Şarkışla'da dünyaya gelen Feyzullah Gökhan, Şarkışla merkez nüfusuna kayıtlıdır ve ortaokul tahsiline sahiptir. Babası Şarkışla'nın ikinci kuşak ustalarından Mehmet Gökhan Şarkışla hükümet binası civarında halk arasında şip-şak fotoğraf olarak tabir edilen alaminüt fotoğraf makinesi ile uzun süre Şarkışlalılara hizmet vermiştir.

Yeni sistem makinelerin zamanla ucuzlayarak yaygınlaşması ve alaminüt fotoğrafçılığın zamanla kazancının azalması nedeniyle babasının yönlendirmesiyle stüdyo fotoğrafçılığına yönelen Feyzullah Gökhan, 1976 yılında Urfa Birecik'te memur olan ağabeyi Ömer Gökhan'ın yanına geçerek Foto Muhittin Fotoğrafhanesinde mesleki hayatına çirak olarak başlamıştır. Aynı yıl, o dönem Birecik'in meşhur fotoğrafhanelerinden Foto Fırat'a geçen Gökhan, Foto Fırat Fotoğrafhanesinde ustalaşarak 1978 yılında Şarkışla'ya dönmüştür. Şarkışla'ya döndüğü yıllarda Bursa'da fotoğrafçılığı öğrenen ve bir süre sonra fotoğrafhane malzemeleri edinerek tekrar memleketine dönen Altınyaylalı Hamdi Toprak ile tanışarak ortaklaşa 1979 yılında Şarkışla'da Foto Gökhan Fotoğrafhanesini kurmuştur. 1981 yılına kadar süren ortaklık, Hamdi Toprak'ın başka bir fotoğrafhane kurmasıyla sonlanmıştır.

1981 yılında vatani görevini yerine getirmek üzere fotoğrafhanesini kardeşi Şemsi Aziz Gökhan'a bırakarak acemî birliği Amasya'ya usta birliği için ise Lüleburgaz'a geçmiştir. Askerlik döneminde Foto-Film Ünitesinde mesleğini devam ettiren Gökhan, 1982 yılının sonunda Şarkışla'ya dönerek fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam etmiştir. Kardeşi Şemsi Gökhan bir süre sonra fotoğrafhaneden ayrılarak video kayıt üzerine bir işletme açmış-tır.1986 yılına kadar Foto Gökhan Fotoğrafhanesi ile çalışmalarını sürdüren Feyzullah Gökhan bu süre zarfında stüdyo fotoğraflarının yanında fotokart ve kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmiştir.1986 yılında renkli sistemin giderek yaygınlaşması üzerine fotoğrafhanesini kapatan Feyzullah Gökhan Şarkışla'dan Mersin'e taşınarak mesleği terk ederek beyaz eşya sektöründe çalışmaya başlamıştır. (F. Gökhan, kişisel görüşme, 30 Mayıs 2020).

Feyzullah Gökhan

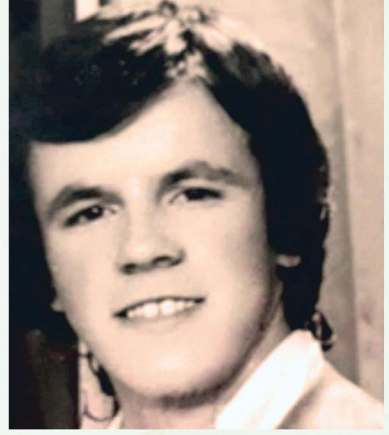
GÖKHAN

Aile Fotoğraf Stüdyosu
Darcaşarşı No. 11 - Şarkışla

Foto Fikret – Foto Ben

Fikret Ünsal (1979-1981)- (1981-1986)

12.08.1957 tarihinde Sivas'ta dünyaya gelen Fikret Ünsal, fotoğrafçılık mesleğine kimsenin yönlendirmesi ve telkini olmadan bizzat kendisi yönelmiştir. Lise tahsiline sahip Ünsal, 1970 yılından itibaren Nevzat Ünalmişer tarafından işletilen Foto Ben Fotoğrafhanesinde çırak olarak fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı atmıştır. O yıllarda eğitim gördüğü Atatürk Ortaokulundan arta kalan zamanlarını fotoğrafhanede değerlendiren Ünsal, zamanla bu fotoğrafhanede kalfalık ve ustalık dönemlerini tamamlamıştır. Ayrıca bu süre zarfında basın sektöründe de faaliyet gösteren Ünsal, yerel ve ulusal gazetelere haberler ileterek 1974 yılından itibaren Tercüman Gazetesinin Sivas foto muhabirliği vazifesini de üstlenmiştir.

Fikret Ünsal

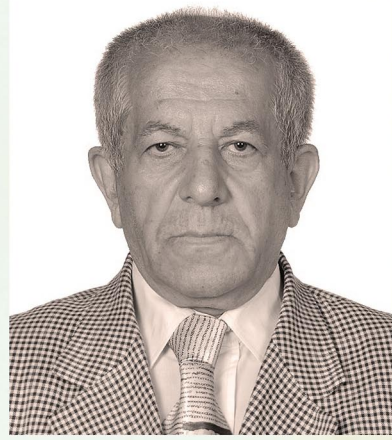
Fikret Ünsal, vatani vazifesini gerçekleştireceği 1978 yılına kadar Foto Ben Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüştür. Askerlik vazifesini, İzmir ve Erzincan'da tamamlayıp Sivas'a döndüğü 1978 yılından 1979 yılının ortalarına kadar da aynı fotoğrafhanede faaliyetlerine devam etmiştir. 1979 yılından itibaren İstasyon Caddesi'nde Stüdyo Fikret Fotoğrafhanesini kuran Ünsal, 1981 yılına kadar fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdürmüştür. 1981 yılında Stüdyo Fikret'in ticari faaliyetlerine son veren Fikret Ünsal, aynı yıl ustası Nevzat Ünalmişer ile Foto Ben Fotoğrafhanesini ortak olarak işletmeye başlamıştır. Foto Ben Fotoğrafhanesi hizmet vermeye devam etmiş ancak Nevzat Ünalmişer'in bir süre sonra Bursa'ya göç etme kararı almasıyla kısa bir süre daha iş sürdürüldükten sonra 1986 yılında fotoğrafhanenin ticari faaliyetleri son bulmuştur.

Fikret Ünsal, fotoğrafhanenin ticari faaliyetlerinin tamamen sonlanmasının ardından yerel ve ulusal gazetelerde aktif, uzun soluklu çalışmış bilhassa sahibi ve başyazarı olduğu Anadolu Gazetesi, 1989-2019 yılları arasında aralıksız olarak okuyucularıyla buluşmuştur. Günümüzde mesleğini devam ettiren Ünsal, Sürekli Sarı Basın Kartı sahibidir ayrıca "Sivas Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı" görevini de yürütmektedir. (F. Ünsal, kişisel görüşme, 15 Ağustos 2019).

Foto Gürün

Gürün'ü Kartpostallar ile Buluşturan Fotoğrafhane Bekir Uzman (1979-1982)

1 Ocak 1957 tarihinde dünyaya gelen Bekir Uzman, Sivas'ın Gürün ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. Üniversite tahsilli Uzman, lisans mezunudur. İlk ve orta öğrenimini Gürün'de gerçekleştiren Uzman, 1977 - 1978 döneminde akşam öğrencisi olarak Balıkesir Necati Bey Eğitim Enstitüsü Türkçe bölümüne kaydolduğu yıllarda amatör fotoğrafçılığa yönelmiştir. O yıllarda, evine kurduğu karanlık oda sistemi ile okul harçlığını çıkaran Uzman, öğrenci fotoğrafları çekmiştir. Balıkesir'den Gürün'e mezun olarak döndüğü 1979 yılında ağabeyi Berber Yılmaz Uzman'ın dükkânında çıraklık yapan Bekir Uzman, abisinin berber dükkânının Gürün'ün köklü ve önemli fotoğrafhanelerinden Foto Gürün'e yakın olması ve Foto Gürün'ün sahibi Sıtkı Elmacioğlu ile ağabey Yılmaz Uzman'ın yakın arkadaş olması münasebetiyle fotoğrafçılık mesleğine Foto Gürün'de başlamıştır. Profesyonel anlamda fotoğrafçılığı Sıtkı Elmacioğlu'ndan öğrenen Uzman, zaten aşına olduğu meslekte kısa sürede ustalaşmıştır.

Bekir Uzman

Sıtkı Elmacioğlu'nun Gürün'den ayrılarak yurt dışına çıkması nedeniyle Foto Gürün'ü emanet ettiği Uzman, 1979 yılında öğretmen olarak atandığı 1982 yılına kadar stüdyo fotoğrafçılığı, alaminüt fotoğrafçılık yaparak ayrıca Gürün'ün Sesi adlı gazete için haber ve fotoğraf çalışmaları da gerçekleştirerek gazetenin yayımlanmasına katkı sağlamıştır. Uzman, Edebiyat Öğretmeni Aslan Kavaklıoğlu ve Avukat Varol Elmacioğlu'nun ortak olarak kurdukları ve bir süre sonra Hasan Turan'a devrettikleri Birsal Kitapevi'nin isteği üzerine, Gürün'ün muhtelif tarihi ve mimari eserlerini konu alan kartpostal çalışmaları da gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda Bekir Uzman döneminde, Foto Gürün Hasan Turan öncülüğünde bir ilki gerçekleştirerek Gürün temalı yirmi binin üzerinde kartpostalın Türkiye'nin ve dünyanın muhtelif yerlerine dağılmasını sağlamıştır.

1982 yılında Bekir Uzman'ın öğretmenlik atamasının gerçekleşmesi üzerine Foto Gürün resmen son bulmuştur. Gürün'den ayrılan Uzman, ev taşıma esnasında arşivini kaybetmiştir. Bu nedenle günümüzde fotoğrafhanenin çalışmalarına ulaşılamamaktadır. (B. Uzman, kişisel görüşme, 12 Haziran 2020).

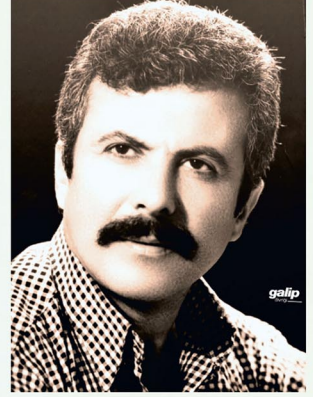
Foto Galip

Galip Kocaoğlu (1980- Günümüzde Devam Ediyor)

28 Mayıs 1938 tarihinde Divriği'nin Mursal köyünde dünyaya gelen Galip Kocaoğlu, 15 yaşına kadar Divriği'de yaşamıştır. 16 yaşında Ankara'ya geçen Kocaoğlu, bir akrabasının tavsiyesi üzerine Foto Yener Fotoğrafhanesinin sahibi Şadan Yener ile tanışarak sanata bu stüdyoda çirak olarak başlamıştır. Anafartalar Caddesi üzerinde yer alan fotoğrafhane TRT (Türkiye Radyo Televizyonu) sanatçılarının yoğun olarak tercih ettiği bir fotoğrafhane olarak daha çok artistik fotoğraflar çekmesiyle ünlü bir fotoğrafhanedir.

1961 yılına kadar Foto Yener Fotoğrafhanesinin banyo ve rötuş bölümlerinde çalışan Kocaoğlu, aynı yıl vatani görevini icra etmek üzere Ankara Mamak Muhabere Okuluna geçmiştir. Evcî kâğıdı ile hafta sonları dışarıda kalma izni alan Kocaoğlu, askerlik görevini gerçekleştirdiği dönemde de sanatını icra etmiştir. 1963 yılında terhis olan Kocaoğlu, Foto Yener'den ayrılarak aynı yıl Foto Cihan'a geçmiştir. 1965

yılına kadar bu stüdyoda hizmet veren Galip Kocaoğlu, 1965 yılında Anka-ra'nın İncesu semtinde yer alan İmrahor Caddesinde Foto Galip'i kurmuştur. 1974 yılına kadar Foto Galip'i işleten Kocaoğlu, fotoğrafhanesini kardeşi Orhan Kocaoğlu'na teslim ederek Mamak semtinde tekrardan Foto Galip adı ile yeni bir fotoğrafhane kurmuştur. 1980 yılına kadar bu fotoğrafhaneyi işleten Kocaoğlu, aynı yıl artan siyasi olaylar nedeniyle Divriği'ye dönmüştür. 1980 yılında Divriği'de Foto Galip'e tekrar hayat veren Kocaoğlu, günümüzde fotoğrafhanesini oğlu Turgut Kocaoğlu ile işletmektedir. (G. Kocaoğlu, kişisel görüşme, 14 Haziran 2020).

Galip Kocaoğlu

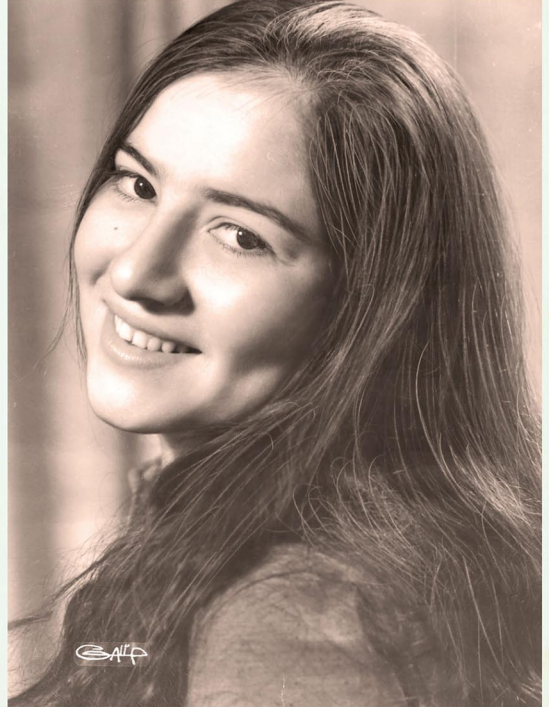

Foto Galip Koleksiyonu

Foto Bahri

Bahri Muharremoğlu (1980-2010)

Bahri Muharremoğlu, Foto Yücel nnde

08 Nisan 1956 tarihinde Sivas'ta dünyaya gelen Bahri Muharremoğlu, fotoğrafçılık mesleğine Kepenek Caddesinde bulunan Necmettin Yıldırım'a ait Foto Güven Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. O yıllarda Sivas merkeze bağlı Çavuşbaşı Mahallesinde ikâmet eden Muharremoğlu, babasının yönlendirmeleriyle aynı mahallede ikâmet eden Necmettin Yıldırım'ın fotoğrafhanesinde okuldan arta kalan zamanlarını değerlendirmiştir. Beş yıl Foto Güven'de çalışmalarını sürdüren Muharremoğlu, daha sonra Turan Erkin'e ait Foto Net Fotoğrafhanesinde kalfa olarak çalışmalarına devam etmiştir.

1974 yılına kadar Foto Net Fotoğrafhanesinde çalışmalarını sürdüren Muharremoğlu, 1974 yılında Yücel Yönel'a ait Foto Yücel Fotoğrafhanesinde çalışmaya başlamıştır. 1976 yılına kadar bu fotoğrafhanede fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Bahri Muharremoğlu, 1976 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Kayseri'ye geçmiştir. 1977 yılının sonlarına doğru Sivas'a dönen Muharremoğlu, o yıllarda Foto Net Fotoğrafhanesini devralan Uçuk kardeşler Cihat, Cahit ve Aydın Uçuk'la birlikte çalışmalarını sürdürmüştür. 1979 yılına kadar Foto Net Fotoğrafhanesinde çalışan Muharremoğlu, 1979 yılında Toprak Su 13. Bölge Müdürlüğünde çalışmaya başlamıştır.

Bir yıl fotoğrafçılık faaliyetlerine ara veren Bahri Muharremoğlu, 1980 yılında Foto Bahri Fotoğrafhanesini kurarak Kışla Caddesi Güzelevler Mahallesi No:1'de 2010 yılına kadar fotoğraf çalışmalarına devam etmiştir. 2010 yılında Foto Bahri Fotoğrafhanesinin faaliyetlerine son veren Muharremoğlu, meslekten emekli olmuştur. (B. Muharremoğlu, kişisel görüşme, 1 Haziran 2020).

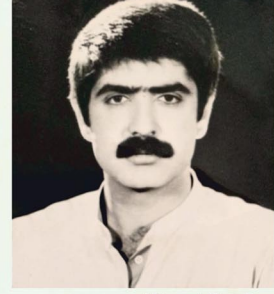

Bahri Muharremoğlu

Foto Hicazi

Hicazi Ceylan (1980-Günümüzde devam ediyor)

Aslen Van'lı olan Ceylan ailesi 1900'lü yılların başlarında Sivas'ın Hafik ilçesine yerleşmiştir. Bir süre çerçilik yapan Ahmet Turan Bey, sonrasında Hafik Hükümet Konağında odacı olarak çalışmaya başlamıştır. Kardeşi Ziya Ceylan ise hükümet konağı civarında alaminüt fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Bir süre sonra da Foto Sebat Fotoğrafhanesini kurarak çalışmalarını sürdürmüştür. O yıllarda yeğeni Ali Rıza Ceylan'ı da mesleğe kazandıran Ziya Ceylan uzun yıllar alaminüt makinesiyle çalışmalarını devam ettirmiştir.

Hicazi Ceylan

1 Eylül 1956 tarihinde Hafik'te dünyaya gelen Hicazi Ceylan, fotoğrafçılık mesleğine amcası Ziya Ceylan'dan etkilenecek ilgi duymuştur. O yıllarda ağabeyi Ali Rıza Ceylan'ın amcasından edindiği bilgileri Ziya Ceylan'a aktarması 1971 yılında fotoğrafçılık mesleğine adım atmasını sağlamıştır. 1977 yılına kadar fotoğrafçılık mesleğinde ilerleyen Ziya Ceylan 1977 yılında askerlik vazifesini gerçekleştirmek üzere Ağrı'ya geçerek foto film ünitesinde askerlik görevini yerine getirmiştir. 1978 yılında Hafik'e dönen Ceylan, bir süre sonra 4 adet gremse altın karşılığında Sivas'tan satın aldığı alaminüt fotoğraf makinesiyle Hafik Hükümet Konağı civarında 1979 yılından itibaren fotoğrafçılık faaliyetlerine başlamıştır. 1980 yılının ortalarında Hafik merkezde bulunan Çay Mahallesinde Foto Hicazi Fotoğrafhanesini kurarak hem alaminüt hem de stüdyo fotoğrafları çekmeye başlamıştır.

Hafik'in 1980'li yıllarına binlerce cansız hatıra bırakan Ceylan, o yıllarda motosikleti ile köyleri gezerek köy okullarını ve köy düğünlerini fotoğraflamıştır. Çekmiş olduğu fotoğraflarda düz fon kullanan Hicazi Ceylan, mesleğe oğlu Barış Ceylan'ı kazandırarak 2000 yılından itibaren meslekten emekli olmuştur. Fotoğrafhanenin faaliyetleri günümüzde oğlu Barış Ceylan tarafından sürdürülmektedir. (H. Ceylan, kişisel görüşme, 8 Haziran 2019).

Foto Hicazi Koleksiyonu,
Fadime Kaya Yeşiltaş Arşivi

Foto Reşat

Reşat Çalışır (1980-2000)

Sivas merkeze bağlı Karapınar Köyü nüfusuna kayıtlı Reşat Çalışır, 15 Ağustos 1952'de dünyaya gelmiştir. Ortaokul tahsilli Çalışır, fotoğrafçılık mesleğine ağabeyi Recep Çalışır tarafından yönlendirilmiştir. O yıllarda Kepenek Caddesi'nde yer alan Turan Çubukçu'ya ait Foto Dilek Fotoğrafhanesi'nde çalışan ağabey Recep Çalışır, kardeşi Reşat Çalışır'ın da 1964'te Foto Dilek Fotoğrafhanesi'ne çırak olarak alınmasını sağlamıştır.

1966'ya kadar Foto Dilek Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarını sürdüren Reşat Çalışır, 1966'da Turan Çubukçu ve Necmi Yıldırım ortaklığında işletilen Foto Güven Fotoğrafhanesi'ne girerek 1970'e kadar kalfalık ve ustalık dönemini burada tamamlamıştır. 1970'dan 1972'ye kadar evden çalışmaya başlayan Çalışır, bu dönemde farklı fotoğrafhanelerin fotoğraflarını rötuşlayarak geçimini sağlamıştır. 1972'de vatani vazifesini gerçekleştirmek için Sivas'tan Ankara'ya geçen Reşat Çalışır, 1974'te askerlik vazifesini tamamlayarak Sivas'a dönmüştür. Aynı yıl içerisinde ağabeyi Recep Çalışır ile çalışmalarını sürdüren Reşat Çalışır, bu dönemde ağabeyine ait Foto Recep Fotoğrafhanesi'nde fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir.

1980'de Örtülüpınar Mahallesi'nde Foto Reşat Fotoğrafhanesi'ni kuran Reşat Çalışır, 2000'e kadar aktif olarak fotoğrafçılık çalışmalarına devam etmiştir. 2000'de Foto Reşat'ın faaliyetlerine son veren Reşat Çalışır, fotoğrafçılık mesleğinden emekli olmuştur (R. Çalışır, kişisel görüşme, 4 Nisan 2023).

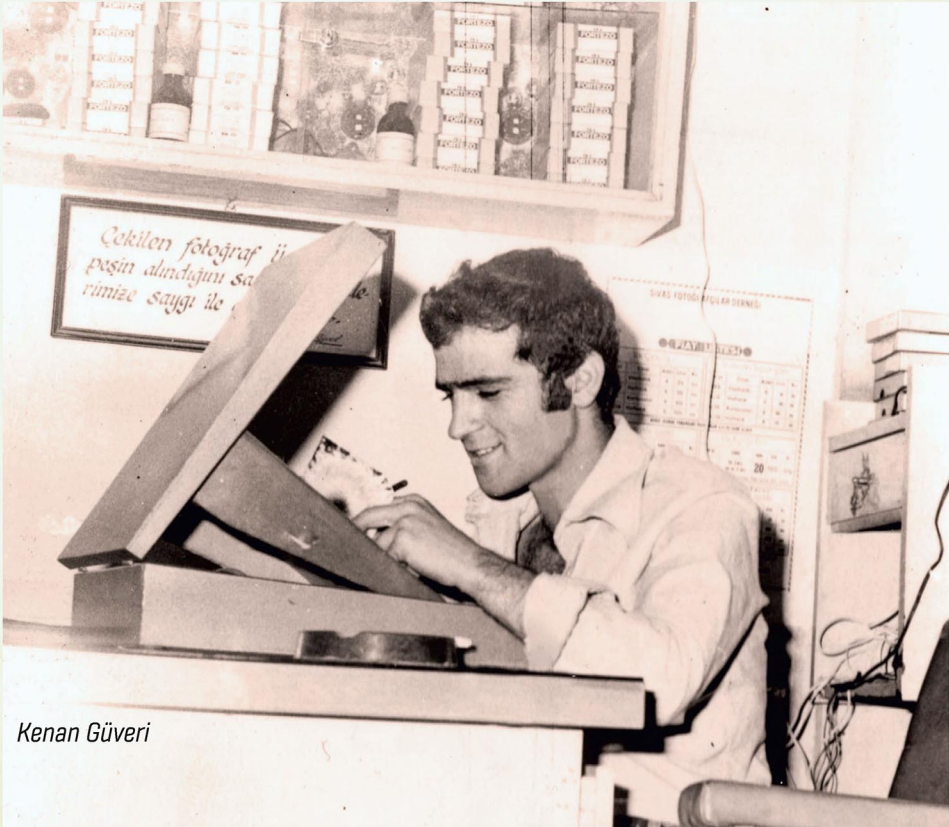

Reşat Çalışır Yeğeni Ükü İle, Merve Kiratik Arşivi

Foto Kenan – Doğa Fotoğrafçılık

Kenan Güveri (1981-2006)-(2017- Günümüzde devam ediyor)

23 Şubat 1955 Sivas merkez doğumlu Kenan Güveri, lise tahsiline sahiptir. Meslek hayatına 1968 yılında Turan Dilek'e ait Foto Dilek Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlayan Güveri, 1973 yılına kadar Foto Dilek'te çalışmıştır. 1973 yılında Recep Çalışır'a ait Foto Recep Fotoğrafhanesine geçen Kenan Güveri, 1979 yılına kadar Foto Recep Fotoğrafhanesinde çalışmaya devam etmiştir. Aynı yıl Sivas'tan ayrılarak vatani görevini gerçekleştirmek üzere İstanbul Tuzla Piyade Okuluna geçen Güveri, Foto-Film Ünitesi'nde askerlik görevini yerine getirerek 1981 yılında Sivas'a dönmüştür. 1981 yılında Kepenek Caddesinde Foto Kenan'ı kuran Güveri, 1981'den 2006'ya kadar Foto Kenan Fotoğrafhanesiyle Sivas'a hizmet etmiştir. Bu süre zarfında emekli olan Güveri, 2007 yılında Hamdi Ünalmişer'in fotoğrafhanesi Foto Hakan'da Yıldız Ünalmişer ile bir yıl çalışmıştır. 2008 yılında bu fotoğrafhaneden ayrılan Güveri, Cem Çubuk Kılıç'ın kurduğu ve sonrasında devrettiği Foto Bella Fotoğrafhanesinin sahibi Nusret Karslı ile 2016 yılına kadar çalışmaya devam etmiştir. 2017 yılında oğlu Emre Güveri ile birlikte Doğa Fotoğrafçılığı kuran Güveri, günümüzde oğlu ile bu fotoğrafhaneyi işletmeye devam etmektedir. (K. Güveri, kişisel görüşme, 4 Ağustos 2020).

Kenan Güveri

Foto Gökkuş

Ekrem Gökkuş (1981- Günümüzde devam ediyor)

2 Mayıs 1960 tarihinde dünyaya gelen Ekrem Gökkuş, Zara merkez nüfusuna kayıtlıdır. İlk okul tahsiline sahip Gökkuş, mesleğe ilk adımını 1974 yılında Feyzullah Bey'e ait Foto Görçek Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. Zaman içerisinde fotoğrafhanenin farklı kısımlarında çalışan Gökkuş, vatani görevini gerçekleştirdiği 1980 yılına kadar bu fotoğrafhanede çalışmalarını sürdürmüştür. 1980 yılında askerlik vazifesi için Zara'dan ayrılarak İzmir Gaziemir'e geçen Ekrem Gökkuş, 1981 yılında askerlik vazifesini tamamlayarak geri döndüğü Zara'da çarşı mevkisinde Foto Gökkuş Fotoğrafhanesini kurmuştur.

Ekrem Gökkuş

Günümüzde hizmet sunmaya devam eden Foto Gökkuş Fotoğrafhanesi, çıraklar yetiştirerek mesleğe ustalar da kazandırmıştır. Hakan Başyurt ve kardeşi Şükrü Başyurt lise yıllarında eğitimlerinden arta kalan zamanlarda Foto Gökkuş Fotoğrafhanesinde çıraklık yaparak zaman içerisinde bu fotoğrafhanede ustalaşmış ve ilerleyen süreçte fotoğrafhaneden ayrılarak kendi fotoğrafhanelerini kurmuşlardır. (E. Gökkuş, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Foto Gökkuş Koleksiyonu

Foto Hüner

Hurşit Durukan (1983-Günümüzde devam ediyor)

19 Mart 1963 yılında Sivas'ın Gemerek ilçesinde dünyaya gelen Hurşit Durukan, ortaokul tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine ağabeyi Habil Durukan tarafından yönlendirilen Hurşit Durukan, ağabeyi Habil Durukan'a ait Foto Hüner Fotoğrafhanesi'nde fotoğrafçılık mesleğine ilk adımı atmıştır. 1975 yılında ağabeyinden aldığı fotoğrafçılık dersleri sayesinde alaminüt makineyle fotoğraf çekmeye başlamıştır. Zaman içerisinde ustalaşan Durukan, stüdyo fotoğrafçılığı üzerine de kendini geliştirerek bu alanı da öğrenmiştir. Ağabeyi Habil Durukan'ın 1980 yılında vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Gemerek'ten ayrılması nedeniyle Foto Hüner Fotoğrafhanesi'ni tek başına işleten Hurşit Durukan, 1983 yılının başlarında ağabeyinin askerden dönmesiyle birlikte bu fotoğrafhaneyi tamamen devralmıştır.

Hurşit Durukan

1983 yılından itibaren fotoğrafçılık faaliyetlerini tek başına sürdüren Hurşit Durukan, aynı yıl askerlik vazifesini gerçekleştirmek üzere Balıkesir'e geçmiştir. Vatani vazifesini tamamladıktan sonra 1985 yılında Gemerek'e tekrar dönen Durukan, fotoğrafçılık faaliyetlerini meslekten emekli olduğu 2009 yılına kadar sürdürmüştür. Fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunduğu süre zarfında mesleğe oğlu Alparslan Durkan'ı kazandıran Hurşit Durukan fotoğrafhanesini oğluna devrederek meslekten ayrılmıştır. Fotoğrafhane günümüzde faaliyetine devam etmektedir. (H. Durukan, kişisel görüşme, 7 Nisan 2019).

Foto İbrahim

İbrahim Erdem (1983-2007)

18 Mart 1949 tarihinde doğan İbrahim Erdem, Suşehri nüfusuna kayıtlıdır. Lise tahsiline sahip Erdem, lise yıllarında akrabası Cihan Güvenç'in yönlendirmeleriyle Foto Aygün Fotoğrafhanesinde mesleğe çırak olarak ilk adımı atmıştır. 1969 yılından 1973 yılına kadar Foto Aygün Fotoğrafhanesinin farklı bölümlerinde çalışan İbrahim Erdem, 1973 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere acemi birliği için Kütahya, usta birliği için Kütahya'dan da Ankara'ya geçmiştir.

1974 yılında vatani görevini tamamlayarak Suşehri'ne dönen Erdem, o yıllarda Foto Cihan Fotoğrafhanesini kuran Cihan Güvenç'in yanında bir süre usta olarak çalışmalarına devam etmiştir. 1974 yılından 1983 yılına kadar Foto Cihan'da çalışmalarını sürdüren Erdem, 1983 yılında Şahinler Camisinin arkasında Foto İbrahim Fotoğrafhanesini kurmuştur. Fotoğrafhane 2007 yılına kadar aktif olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Ancak Foto İbrahim, 2007 yılı itibariyle teknolojiye yenik düşerek İbrahim Erdem tarafından kapatılmıştır. (İ. Erdem, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

Foto Mehmet

Mehmet Akdağ (1984-Günümüzde Devam Ediyor)

2 Şubat 1963 yılında dünyaya gelen Mehmet Akdağ, aslen Gazianteplidir. Lise tahsiline sahip Akdağ, mesleğe 1978 yılında akrabası Feyzullah Gökhan'a ait Foto Gökhan Fotoğrafhanesinde çırak olarak başlamıştır. Bir yıl içerisinde fotoğrafhanenin karanlık oda kısmında kart banyosu işlemlerini gerçekleştirmeye başlayan Akdağ, 1984 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür.

1984 yılında Şarkışla'nın Belediye İşhanı mevkisinde Foto Mehmet Fotoğrafhanesini kuran Akdağ, kendi fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam etmiştir. 1985 yılında vatani görevini gerçekleştirmek üzere Gelibolu'ya geçen Mehmet Akdağ, bu süreçte fotoğrafhanesini Kayserili arkadaşı Ali Yıldırım'a emanet ederek fotoğrafhanenin hizmetine devam etmesini sağlamıştır. Vatani görevi boyunca da meslekten ayrılmayan Akdağ 2. Kolordu Komutanlığı Foto-Film Ünitesinde çalışmalarını sürdürmüştür. 1986 yılının sonlarında askerlik görevini tamamlayan Akdağ, Şarkışla'ya dönerek fotoğrafhanesinde çalışmalarına devam etmiştir.

Mehmet Akdağ, oğlu Ahmet Semih ve yeğeni Mehmet Egemen Kurar'ı fotoğrafçılık mesleğine kazandırmıştır. Fotoğrafhane günümüzde çalışmalarına devam etmektedir. (M. Akdağ, kişisel görüşme, 30 Mayıs 2020).

Foto Remzi

Remzi Balyemez (1984-1992) - (1992-Günümüzde Devam Ediyor)

23 Ağustos 1963'te Sivas'ta dünyaya gelen Remzi Balyemez, lise tahsillidir. Fotoğrafçılık mesleğine annesinin yönlendirmesiyle Foto Recep Fotoğrafhanesi'nde başlayan Balyemez, çıraklık ve kalfalık dönemini Recep ve Reşat Çalşır kardeşlerin yanında tamamlamıştır. 1982' kadar Foto Recep ve Foto Reşat Fotoğrafhaneleri'nin karanlık odasında fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Remzi Balyemez, 1983'te vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Sivas'tan ayrılarak İstanbul'a geçmiştir. Beşiktaş İl Jandarma Komutanlığı Foto Film Merkezi'nde askerlik vazifesini tamamlayan Balyemez, 1984'te Sivas'a dönerek Kepenek Caddesi'nde Foto Remzi Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur.

1992'e kadar aralıksız olarak fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Balyemez, 1992 yılında Foto Remzi'nin faaliyetlerine son vermiştir. Aynı yıl içerisinde Evliya Caddesi'nde Foto Remzi'yi tekrar faaliyete geçiren Remzi Balyemez, 1998'de Sivas'ın Ulaş ilçesinde ikinci şubesini açmıştır. Kısa süre sonra Evliya Caddesi'nde yer alan Foto Remzi, Sivas'ın Ulaş ilçesine taşınarak fotoğrafçılık faaliyetlerini tamamen Ulaş'tan devam ettirilmiştir. Fotoğrafhane, günümüzde faaliyetlerine devam etmektedir (R. Balyemez, kişisel görüşme, 2 Nisan 2023).

Foto Pembe

Ali Pembeliyüz (1985-1997)

Sivas merkez nüfusuna kayıtlı Ali Pembeliyüz, 24 Aralık 1962 doğumludur. İnşaat bölümü ön lisans tahsiline sahip Pembeliyüz, fotoğrafçılık mesleğine 1975 yılında Foto Nuri Fotoğrafhanesinde çirak olarak başlamıştır.

10 yıl süresince Foto Nuri Fotoğrafhanesinin karanlık oda bölümünde çalışmalarına devam ederek 1982 yılında askere gitmiştir. 1983 yılında askerlik sonrası kalfa olarak Foto Nuri'de çalışmaya devam eden Ali Pembeliyüz, 1984 yılında Sivas Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları Beton Travers Fabrikasında çalışmaya başlamıştır.

Bir yıl sonra 1985 yılında Sularbaşı Mahallesi 4. Sokak'taki Adliye binası arkasında Foto Pembe Fotoğrafhanesini kuran Pembeliyüz, iki işe de devam ederek çalışmalarını sürdürmüştür. Bu süre zarfında, Demiryollarına ait 4 No'lu İşletme Düğün Salonunu işleten Pembeliyüz, 1997 yılında kurumundan ayrılarak tekrar Foto Nuri Fotoğrafhanesine dönmüştür ve çalışmalarına aynı fotoğrafhanenin farklı bölümlerinde usta olarak devam etmektedir. (A. Pembeliyüz, kişisel görüşme, 4 Ağustos,2019).

Foto Gül – Foto Turan

Ahmet Turan Karakaş (1986-1990)/(1991-1992)/(1989-1990)

10 Ocak 1960 tarihinde Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelen Ahmet Turan Karakaş, lise tahsiline sahiptir. Sivas'ta bulunan fotoğrafhanelerin vitrinlerinden etkilenecek fotoğrafçılığa merak salan Karakaş, 1978 yılında mesleğe ilk adımı atmıştır. Yıldızeli'nde bulunan ve Turan Deniz'e ait Foto Turan fotoğrafhanesinde çırak olarak çalışmaya başlayan Karakaş, iki yıl bu fotoğrafhanede çalışarak zamanla meslekte uzmanlaşmıştır.

1980 yılında Ankara'ya geçen Ahmet Turan Karakaş, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayında askerlik görevini yerine getirirken alay fotoğrafçısı olarak fotoğrafçılık mesleğini sürdürmüştür.

1982 yılında askerlik görevini tamamlayan Karakaş, Yıldızeli'ne dönerek bir süre fırça tabelacılığı üzerine çalışmış ve aynı yıl İstanbul'a geçmiştir. İstanbul Aksaray'da bulunan Foto Gül fotoğrafhanesinde Nihat Gül ile ortak olarak 1986 yılına kadar İstanbul'da çalışmalarına devam eden Ahmet Turan Karakaş, 1986 yılında Yıldızeli'ne tekrar dönmüştür.

1986 yılında Foto Gül fotoğrafhanesini kurarak fotoğrafçılık faaliyetlerini sürdüren Karakaş, 1989 yılında İstanbul'a gitme kararı alan Turan Deniz'e ait Foto Turan'ı da devralarak iki fotoğrafhane de de çalışmalarına devam etmiştir. 1990 yılında Foto Gül ve Foto Turan fotoğrafhanelerini devrederek İstanbul İkitelli'ye geçen Karakaş Foto Turan fotoğrafhanesini kurmuştur. 1991 yılına kadar aktif olarak çalışan fotoğrafhane 1991 yılında Karakaş'ın tekrar Yıldızeli'ne dönme kararı ile faaliyetlerine son vermiştir. 1991 yılında Mustafa Kalebayır'dan tekrar devralınan Foto Gül fotoğrafhanesinde Yıldızeli'ne ilk renkli sistemi kuran Karakaş, 1992 yılında meslekten emekli olarak reklamcılık sektöründe çalışmalarını sürdürmüştür. (A. T. Karakaş kişisel görüşme, 21 Temmuz 2022).

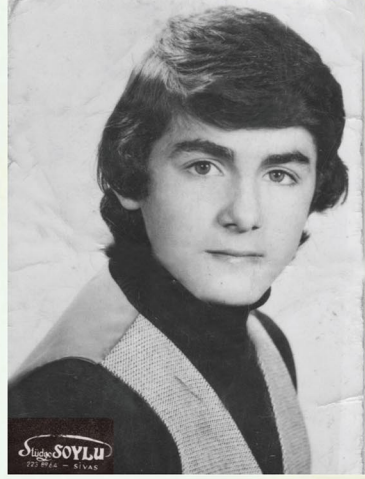

Ahmet Turan Karakaş

Soylu Fotoğrafçılık

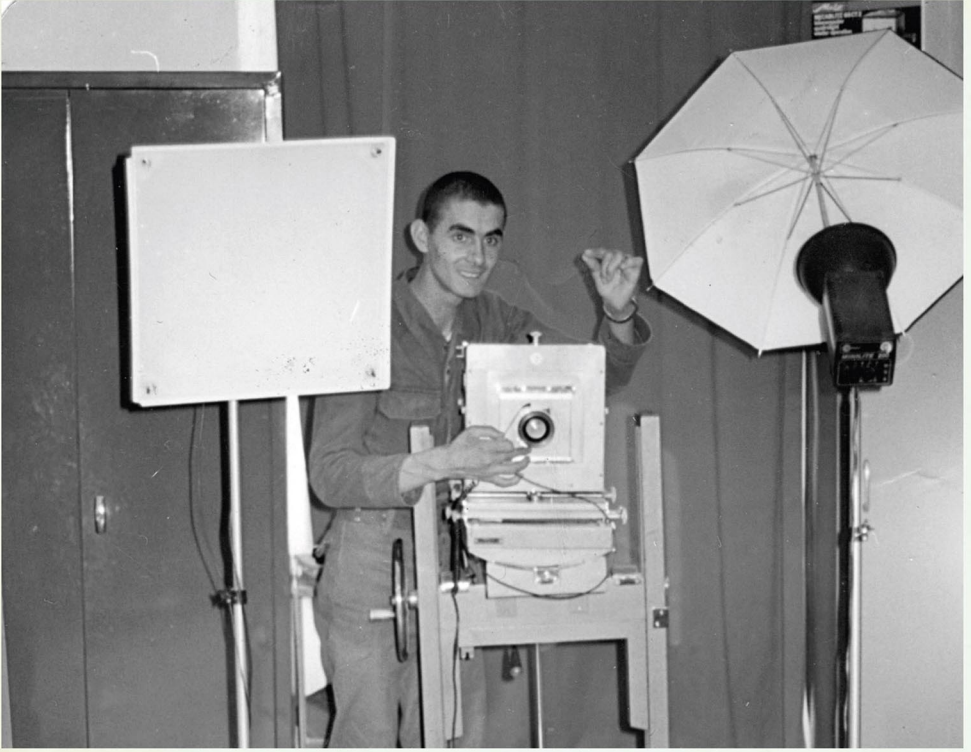
Mustafa Soylu (1986 - Günümüzde Devam ediyor.)

11 Nisan 1964'te Sivas'ta dünyaya gelen Mustafa Soylu, ilkokul tahsilidir. Fotoğrafçılık mesleğine 1977'de babasıyla fotoğraf çekirmek için gittiği Cemil Kılıç tarafından işletilen Foto Bella Fotoğrafhanesi'nde çırak olarak başlayan Soylu, kalfalık dönemini de aynı fotoğrafhane tamamlamıştır. 1980'e kadar aralıksız olarak çalışmalarını Foto Bella Fotoğrafhanesi'nde sürdüren Mustafa Soylu, 1980'de Sivas'tan ayrılarak İstanbul'un Şişli ilçesi Osman Bey Halaskar Gazi Caddesi'nde bulunan Stüdyo Kemal Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarını sürdürmüştür. 1982'de bu fotoğrafhaneden ayrılan Mustafa Soylu aynı yıl, Sivas Zaralı Osman Şimsek tarafından Mecidiyeköy'de işletilen Foto Senson Fotoğrafhanesi'nde fotoğrafçılık çalışmalarına devam etmiştir.

Mustafa Soylu

1984'e kadar bu fotoğrafhanenin hem işletmeciliğini hem de fotoğraf işlerini yürüten Soylu, 1984'te vatani vazifesini gerçekleştirmek için Burdur'a geçmiştir. Acemilik ve usta birliği döneminde askerlik vazifesini foto film merkezinde tamamlayan Mustafa Soylu, fotoğrafçılık alanında gerçekleştirdiği çalışmalardan dolayı ödüllendirilmiştir. 1986 yılında vatani vazifesini tamamlayarak Sivas'a dönen Soylu, aynı yıl Ali Baba Caddesi'nde Soylu Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. 1986'dan itibaren aynı konumda aralıksız olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam eden Mustafa Soylu, günümüzde de çalışmalarını sürdürmektedir. Fotoğraf-hanesinde birçok usta yetiştiren Mustafa Soylu, mesleki hayatı boyunca Erol Asan (Foto Saray Fotoğrafhanesi), Şenol Kaygusuz (Fotoğrafhane Fotoğrafhanesi), Medet Balcı (Ezgi Fotoğrafhanesi) ve Hasan Gözel'i (Grafiksel Fotoğrafhanesi) fotoğrafçılık mesleğine kazandırmıştır (M. Soylu, kişisel görüşme, 15 Nisan 2023).

Burdur 58. Topçu Tugayı Fotoğrafhanesi

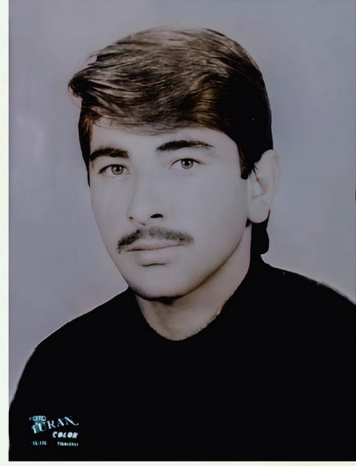

Mustafa Soylu Fotoğrafhanesinde

Foto Gül – Foto Turan

Mustafa Kalebayır (1990-1992) - (1995 - Günümüzde Devam ediyor.)

1 Şubat 1971'de Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelen Mustafa Kalebayır, ortaokul tahsillidir. 1987'de Ahmet Turan Karakaş'a ait Foto Gül Fotoğrafhanesi'nde mesleğe ilk adımını atan Kalebayır, aynı fotoğrafhanede ustalaşmıştır. 1990'de Ahmet Turan Karakaş'ın İstanbul'a geçme kararı alması üzere Foto Gül Fotoğrafhanesi'ni devralan Mustafa Kalebayır 1991'e kadar fotoğrafçılık faaliyetlerine devam ederek aynı yıl vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Çanakkale ardından da Adıyaman'a geçmiştir. Askerlik vazifesi sırasında alay fotoğrafçısı olarak vatani vazifesini tamamlayan Kalebayır, 1992'de Yıldızeli'ne dönmüştür. Askerlik vazifesi sırasında fotoğrafhaneyi kardeşi Salim Kalebayır'a bırakan Mustafa Kalebayır, kardeşinin askerdeyken 1992'de fotoğrafhanenin ticari faaliyetlerine son vermesinden dolayı o yıllarda İbrahim Duman tarafından işletilen Foto Turan Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarına devam etmiştir. 1995'de İbrahim Duman'ın işlettiği Foto Turan'a ortak olan Kalebayır, 2005'e kadar Foto Turan Fotoğrafhanesi'ni işletmiştir. 2005 yılında İbrahim Duman'ın meslekten emekli olması nedeniyle fotoğrafhaneyi tek başına işletmeye devam eden Mustafa Kalebayır, günümüzde Foto Turan Fotoğrafhanesi ile fotoğraf çalışmalarını devam ettirmektedir (M. Kalebayır, kişisel görüşme, 21 Temmuz 2022).

Mustafa Kalebayır

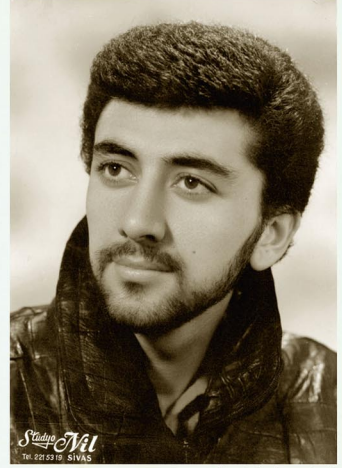
Foto Nil

Bekir Parlak (1991-2009) - (2015 - Günümüzde Devam ediyor.)

Sivas fotoğrafhanesi tarihi açısından köklü bir aile olan Yüksel ailesi tarafından kurulan Foto Nil Fotoğrafhanesi 1970'de Kemal Yüksel ve Namık Yüksel kardeşler tarafından kurulmuştur. Ancak 1978 yılında gerçekleşen istiklal çalışması nedeniyle Foto Nil Fotoğrafhanesi'nin ticari faaliyetlerine son verilmiş ve iki kardeş Foto Faruk ve Foto Kemal fotoğrafhaneleriyle faaliyetlerini sürdürmüştür. 1980'li yılların ortalarında Cengiz Temel, Foto Nil Fotoğrafhanesi'ni yeniden faaliyete geçirmiştir.

1991'de Foto Nil Fotoğrafhanesi, Bekir Parlak tarafından devralınarak çalışmalarını sürdürmüştür. 1 Ağustos 1969'da Sivas'ta dünyaya gelen Parlak, fotoğrafçılık mesleğine arkadaşının yönlendirmesiyle 1982'de Yücel Yönel'a ait Foto Yücel Fotoğrafhanesi'nde çırak olarak başlamıştır. O yıllarda Yücel Yönel'ın aktif bir biçimde ulusal ve yerel gazetelerin foto muhabirliği görevlerini de üstlenmesiyle Foto Yücel, stüdyo fotoğraflarının yanı sıra yoğun olarak basın fotoğraflarının da merkezi olmuştur ve bu durum Bekir Parlak'ın çıraklık dönemini verimli bir şekilde tamamlamasını sağlamıştır. 1984'te kalfa olarak Cem Çubuk Kılıç tarafından işletilen Foto Bella Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarını sürdüren Parlak, 1987'de Ahmet Ersin tarafından işletilen Foto Işık Fotoğrafhanesi'nde usta olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir. 1989'da vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Isparta ve ardından Kırklareli'ne geçen Parlak, 1991'de Sivas'a dönerek Foto Ersin Fotoğrafhanesi'nde usta olarak çalışmalarını sürdürmüştür.

Aynı yıl Cengiz Temel tarafından işletilen Foto Nil Fotoğrafhanesi'ni devralan Bekir Parlak, 2009'a kadar kendi fotoğrafhanesinde fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir. 2009'da Foto Nil Fotoğrafhanesi'nin ticari faaliyetlerine son veren Parlak, Hamdi Ünalmişer ve oğulları tarafından işletilen Hakan Color'da 2015'e kadar çalışarak aynı yıl Foto Nil Fotoğrafhanesi'ni tekrardan faaliyete geçirmiştir. Fotoğrafhane, günümüzde çalışmalarına Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan YİMPAŞ çarşısında devam etmektedir (B. Parlak, kişisel görüşme, 16 Mart 2023).

Bekir Parlak

Gökkuşağı Fotoğrafçılık

Bekir Özpınar-Cahit Özpınar (1991-Günümüzde Devam Ediyor)

Cahit Özpınar

10 Nisan 1969 tarihinde Sivas'ın Gürün ilçesinde dünyaya gelen Bekir Özpınar, lise tahsiline sahiptir. Fotoğrafçılık mesleğine ağabeyi ve ustası Cahit Özpınar tarafından yönlendirilen Bekir Özpınar fotoğrafçılık mesleğini Malatya'da öğrenmiştir. Özpınar ailesinin Sivas'taki fotoğrafçılık faaliyetleri ele alındığında yakın bir tarihle karşılaşılmasına rağmen Malatya ilinde fotoğrafçılık faaliyetlerinin daha kapsamlı ve köklü olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında Özpınar ailesinin Malatya bağlantısını anlamak için ailenin fotoğrafçılık faaliyetlerinin daha yakından incelenmesi gerekmektedir.

Özpınar ailesi fotoğrafçılık mesleğine akrabalık münasebetleri bulunan Nihat Küçük'ün yönlendirmeleriyle ilgi duymuştur. Gürün fotoğrafçılık tarihi ele alındığında müteavazi fotoğrafhanesiyle fotoğrafçılık mesleğine başlayan Küçük'ün, özellikle öğretmenlik mesleğinden istifa etmesinin ardından farklı illerde açmış olduğu fotoğrafhanelerle fotoğrafçılık alanında daha da ilerlediği görülmektedir. Nihat Küçük, 1984 yılında mesleğe kazandırdığı kardeşi Mevlüt Küçük'ün ve Cahit Özpınar'ın Malatya'ya gitmelerini sağlayarak o yıllarda Bursa'da faaliyet gösteren Foto Arkadaş Color'un şubesini Malatya'da da faaliyete geçirmiştir. İkinci Ordu'nun Malatya'da bulunması askeriyenin fotoğraf ihtiyacının karşılanması açısından önemli bir etkidir. Bu ihtiyaç doğrultusunda bir süre sonra Bursa Foto Arkadaş Color'un baskı teçhizatının da bir kısmını Malatya'ya taşıyan Küçük, Bursa işlerini Malatya'dan gerçekleştirmeye başlamıştır. Küçük, 1986 yılında Foto Arkadaş Color'un ticari faaliyetlerine son vererek fotoğrafhaneyi Cahit, Vahit, Suat, ve Muhammed Özpınar kardeşlere devretmiştir. Özpınar kardeşler, Malatya'da 1986 yılından itibaren Gökkuşluğu Fotoğrafçılık olarak fotoğrafçılık faaliyetlerine devam etmiştir.

Malatya Gökkuşluğu Fotoğrafçılıkta ağabeyi Cahit Özpınar'ın vermiş olduğu fotoğrafçılık eğitimleriyle zaman içerisinde ustalaşan Bekir Özpınar, 1989 yılında askerlik vazifesini gerçekleştirmek üzere gittiği Isparta Eğirdir'de foto film ünitesinde vazifelendirilerek fotoğrafçılık mesleğini askerlik süresince gerçekleştirmiştir. 1991 yılında vatani vazifesini tamamlayan Özpınar, ağabeyi Cahit Özpınar'ın destekleriyle aynı yıl Sivas'a gelerek Kepenek Caddesi'nde Gökkuşluğu Fotoğrafçılık'ın Malatya Şubesini faaliyete geçirmiştir. 1996 yılına kadar aktif olarak hizmet sunan fotoğrafhane 1996 yılında Atatürk Caddesi'ne taşınarak çalışmalarını sürdürmüştür. Gökkuşluğu Fotoğrafçılık günümüzde de aynı adreste aktif olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Cahit Özpınar ve Muhammed Özpınar ise Malatya'da modern stüdyoları ile faaliyet gösterdikleri Gökkuşluğu Fotoğrafçılık ile fotoğrafçılık çalışmalarının yanı sıra fotoğrafçılık malzemeleri ve teknik cihaz tedarikleriyle Malatya'nın önemli fotoğrafhanelerinden biri olarak çalışmalarını sürdürmektedir. (C. Özpınar, kişisel görüşme, kişisel görüşme, 26 Nisan 2022).

Foto Alpay

Abbas Polat (1992 - Günümüzde Devam ediyor.)

25 Temmuz 1965'te dünyaya gelen Abbas Polat, Sivas Merkez Yüceyurt Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul tahsilli Polat, ağabeyi Mehmet Polat'ın yönlendirmeleriyle fotoğrafçılık mesleğine Mehmet Akbulut'un kurduğu Foto Sema Fotoğrafhanesi'nde 1973'te çirak olarak başlamıştır. Siyah beyaz dönemin son çiraklarından Polat, askere gideceği 1985'e kadar Foto Sema Fotoğrafhanesi'nde çalışmalarını sürdürerek bu fotoğrafhanede hem ustalaşmış hem de sektörün siyah beyaz sistemden renkli sisteme geçmesine şahit olmuştur.

1985'te vatani vazifesi için Sivas'tan ayrılan Abbas Polat, askerlik görevi süresince Ankara Mamak Foto Film Ünitesi ve Edirne Keşan 4. Piyade Tümeni'nde fotoğrafçılık mesleğini ara vermeden sürdürmüştür. 1987'de vatani vazifesini tamamlayan Polat, Sivas's dönerek orduevinin fotoğraf işlerini yürütmüştür. Bu süre zarfında Sivas'ta bulunan farklı fotoğrafhanelerin rötuş işlerini de gerçekleştiren Polat, 1992'de Mehmet Paşa Mahallesi'nde Foto Alpay Fotoğrafhanesi'ni kurmuştur. Fotoğrafhane, günümüzde çalışmalarını sürdürmektedir (A. Polat, kişisel görüşme, 27 Mart 2022).

Foto Arzum

Erol Hançer (1994- Günümüzde devam ediyor)

Erol Hançer

1 Şubat 1975 tarihinde dünyaya gelen Erol Hançer, Sivas'ın Gürün ilçesi nüfusuna kayıtlıdır. Lise tahsiline sahip Hançer, fotoğrafçılık mesleğine 1984 yılında dayısı Sertaç Başer'e ait olan Foto Sertaç Fotoğrafhanesinde başlamıştır. 1994 yılına kadar, Foto Sertaç Fotoğrafhanesinin farklı bölümlerinde çalışan Hançer, bu fotoğrafhane de Sertaç Başer'in kardeşleri Sıtkı Başer; Selahattin Başer ve yeğeni Şahin Büyükyazı ile birlikte mesleğini devam ettirmiştir. Bir süre sonra Foto Sertaç'ın farklı illerde şubeleşme çalışmaları sonucunda kardeşleri ve yeğenin İstanbul'a geçmesini sağlamıştır. Bir süre Foto Sertaç Fotoğrafhanesini dayısının adına işleten Hançer, 1994 yılında Foto Sertaç'ı kapatarak İstanbul'a geçmiştir.

İki ay sonra aynı yıl tekrar Gürün'e dönen Erol Hançer, Foto Arzum Fotoğrafhanesini kurmuştur.1994 yılından 1998 yılına kadar ara vermeden Foto Arzum'u işleten Hançer, 1998 yılında vatani vazifesini gerçekleştirmek üzere Isparta'ya geçerek fotoğrafhanesini, kardeşi Birol Hançer'e bırakmıştır.1999 yılında vatani vazifesini tamamlayarak Gürün'e dönen Hançer, Foto Arzum'u kardeşinden tekrar devralarak çalışmalarına devam etmiştir. Fotoğrafhane günümüzde de çalışmalarını sürdürmektedir. (E. Hançer, kişisel görüşme, 11 Şubat 2019).

Foto Zara

Şükrü Başyurt- Hakan Başyurt (2001-Günümüzde Devam Ediyor)

Siyah-beyaz dönemin son kuşak çıraklarından 14 Kasım 1975 İstanbul doğumlu Hakan Başyurt ve kardeşi 15 Haziran 1977 İstanbul doğumlu Şükrü Başyurt, fotoğrafçılık mesleğine ailelerinin yönlendirmeleriyle ortaokul ve lise dönemlerinde çırak olarak Foto Gökkuş Fotoğrafhanesinde başlamışlardır. 1990'lı yılların başlarından itibaren hem okul eğitimlerine hem de mesleki eğitimlerine devam eden Başyurt kardeşler, zaman içeri-sinde Foto Gökkuş Fotoğrafhanesinde çıraklık dönemlerini tamamlayarak kalfa olarak fotoğrafhanede çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

2001 yılı itibariyle Foto Gökkuş Fotoğrafhanesinden ayrılan Başyurt kardeşler, bir süre sonra Şahin Akın'ın vefat etmesi sonucu boşta kalan Foto Şahin Fotoğrafhanesinin teknik ekipmanlarını devralarak 2001 yılında Foto Zara Fotoğrafhanesini kurmuşlardır. Zara'da Reşit Paşa Caddesinde kurulan fotoğrafhane Hakan Başyurt'un fotoğrafhanenin kurulmasından kısa süre sonra memur olarak atanması sebebiyle Şükrü Başyurt tara-fından iki şubesiyle hizmet sunmaya devam etmektedir. (Ş. Başyurt, kişisel görüşme, 2 Haziran 2020).

DİĞER FOTOĞRAFHANELER

Turgay Kural Arşivi

DİĞER FOTOĞRAFHANELER

Kitabın bu bölümünde hakkında fazla bilgi edinemediğimiz fotoğrafhanelere yer verilmiştir. Günümüze ulaşan sınırlı sayıdaki örnekler incelendiğinde bu fotoğrafhanelerin resmî kayıtlarda yer almadıkları görülmektedir. Ayrıca dönem gazeteleri, çeşitli basılı mecmualar ve reklam görsellerinde de herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Bu bağlamda fotoğrafhanelerin ne zaman ve kim tarafından kuruldukları bilgisinin elde edilmesi güçleşmiştir ancak fotoğraf kâğıdı, fotoğraflarda yer alan kişilerin giyim özellikleri, fotoğraf arkasına not edilen tarih ve bilgiler; bu fotoğrafhanelerin net olmasa da tarihlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

Mevcut verilerden hareketle fotoğraflar, fotoğrafhanelerin kullandıkları kaşelerde yer alan kendilerini tanımlama biçimlerine göre üç farklı şekilde gruplandırılmıştır: Birinci grup fotoğraflarda fotoğrafhane kaşesi, fotoğrafhane sahibinin adı ve yer bilgisi; ikinci grup fotoğraflarda fotoğrafhane adı ve yer bilgisi; üçüncü grup fotoğraflarda ise sadece fotoğrafhane kaşesi yer almaktadır.

Son grupta yer alan fotoğraflarda -fotoğraf arkasında bulunan bilgiler dikkate alınarak fotoğrafhanelerin Sivas'ta faaliyet gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında bu fotoğrafhanelerin Sivas'ta seyyar olarak faaliyet gösterdikleri veya kısa süre fotoğrafçılık faaliyetlerinde buldukları kuvvetle muhtemeldir.

Kitabın ikinci baskısına eklenen birçok fotoğrafnede olduğu gibi ilerleyen zamanlarda bahsettiğimiz fotoğrafhanelerle ilgili ortaya çıkacak farklı bilgi ve belgelerle bu fotoğrafhaneler hakkında daha kesin bilgilere ulaşılabileceği de unutulmamalıdır.

Foto Ayten

1930'lu Yıllar

Foto-Ayten

*Foto Ayten Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi.
Fotoğrafın arkasına zabit kalemle Sivas notu düşülmüştür.*

Foto Kemal

1930'lu Yıllar

*Foto Kemal Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi.
Sivas Lisesi Muallim ve Talebelerinin 1937 Yılında Çekilmiş Hatıra Fotoğrafının
Ön Tarafında Foto Kemal İbaresini Okunmaktadır.*

Foto Çakır

1940'lı Yıllar

20

3

Sivas Öğretmen Okulunun Yıllık

Müsamesesinden bir

Sanne

Bu vesile ile de saygılarımı sunarım.

28.IV.1944

Hasan Özbay

Foto Çakır Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi.

1944 Yılında Çekilen Sivas Öğretmen Okulu Yıllık Müsamesesine ait Fotoğrafın
Ön tarafında yer alan Klips Mercekle incelendiğinde Foto Çakır ibaresi okunmaktadır.

Foto Kafkas

1940'lı Yıllar

Foto Kafkas Koleksiyonu, Ali Veysel Albayrak Arşivi.

1940 Yılında çekildiği belirlenen fotoğraf incelendiğinde fotoğrafta görülen dekorun üzerinde Foto Kafkas yazısı okunmaktadır. Ayrıca dekor üzerinde Yüksel ve Sivas ibareleri görülmektedir.

Foto Ay

1940'lı Yıllar

Senelik Saç Kıvırma ondelasyon

Son sistem makinalar ve en son sistem Avrupa formüllerile istenilen şekilde ve modelde senelik ondelâ yapmaktayım. Bir sene dayanmak ve kıvıl kıvıl olmak şartile

İri Bukle, Dalgalı, Natürel, İnce firize, model üzerine Sıcak maşa fantazi ondelâ, kaş almak, kiprik takmak.

Arzu edenlerin saçları kadın tarafından yapılabilir.

İstanbul'un eski ve tanınmış Bir Sanatkâriyim. Dükkânımı buraya naklettim. Sanatımı tanıtmak emelile ehven fiyat 150 kuruştur.

İstanbul Kadın Berberi
Sanatkârlarından
Sabri ve Hemşiresi

Adres
Orta Mektep Karşısında
Foto Ay yanındaki
Evde

4 Mayıs 1940 tarihli Kızılırmak Gazetesi'nin, 4. Sayfası incelendiğinde ilan veren kadın kuaförü adresini Foto Ay yanındaki ev olarak göstermiştir.

Foto Muharrem

1940'lı Yıllar

Gürün ilçesinin Büyük
cami sokagı 8 Nolu dükkânı
ticari ikametgâh ittihaz
ederek fotoğrafçı ve marangoz
lûkle uğraşan

Muharrem Kahveci

Bu ticari unvan ile ticaret
kanununun 42 inci maddesi
gereğince sicilli ticarete ka-
yıt ve tescil edildiği ilân o-
lunur. Adli sicil No. 171

Tarihi 22. 3. 946

**

31 Mayıs 1945 tarihli Kızılırmak Gazetesi'nin, 2. Sayfasında yer alan ticari sicil kayıt ilanları incelendiğinde Gürün ilçesinde bulunan Camii Sokağı 8 numaralı dükkanda, marangozluk ve fotoğrafçılıkla uğraşan Muharrem Kahveci'nin 22/03/1946 tarihinde ticari sicil kaydının gerçekleştirerek tescil olduğu bilgisine yer verilmiştir.

Foto Memet

1950'li Yıllar

*Foto Mehmet Koleksiyonu, Sadettin Çömlekçi Arşivi.
Sadettin Çömlekçi Albümüne ait 1950'li yılların sonlarında Sivas'ta çekilen
aile fotoğrafı incelendiğinde fotoğrafın ön kısmında negatifin kazınması
yöntemiyle Foto Memet yazısı oluşturulduğu görülmektedir.*

Foto Şen

1950'li Yıllar

Foto Şen Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi.

1950'li yıllarda çekildiği belirlenen fotoğraf incelendiğinde fotoğraf arkasında yer alan kaşede Foto-Şen Sivas Moda ibaresi okunmaktadır.

Foto - Oto Muhittin Özer

1950'li Yıllar

Foto ve Oto
Muhittin Öztürk
ŞARKIŞLA

Foto ve Oto Muhittin Öztürk Koleksiyonu, Turgay Kural Arşivi.
1950'li yıllarda çekildiği belirlenen fotokart incelendiğinde fotoğraf arkasında
yer alan kaşede Foto ve Oto Muhittin Öztürk Şarkışla ibaresi okunmaktadır.

Foto Görçek

1970'li Yıllar

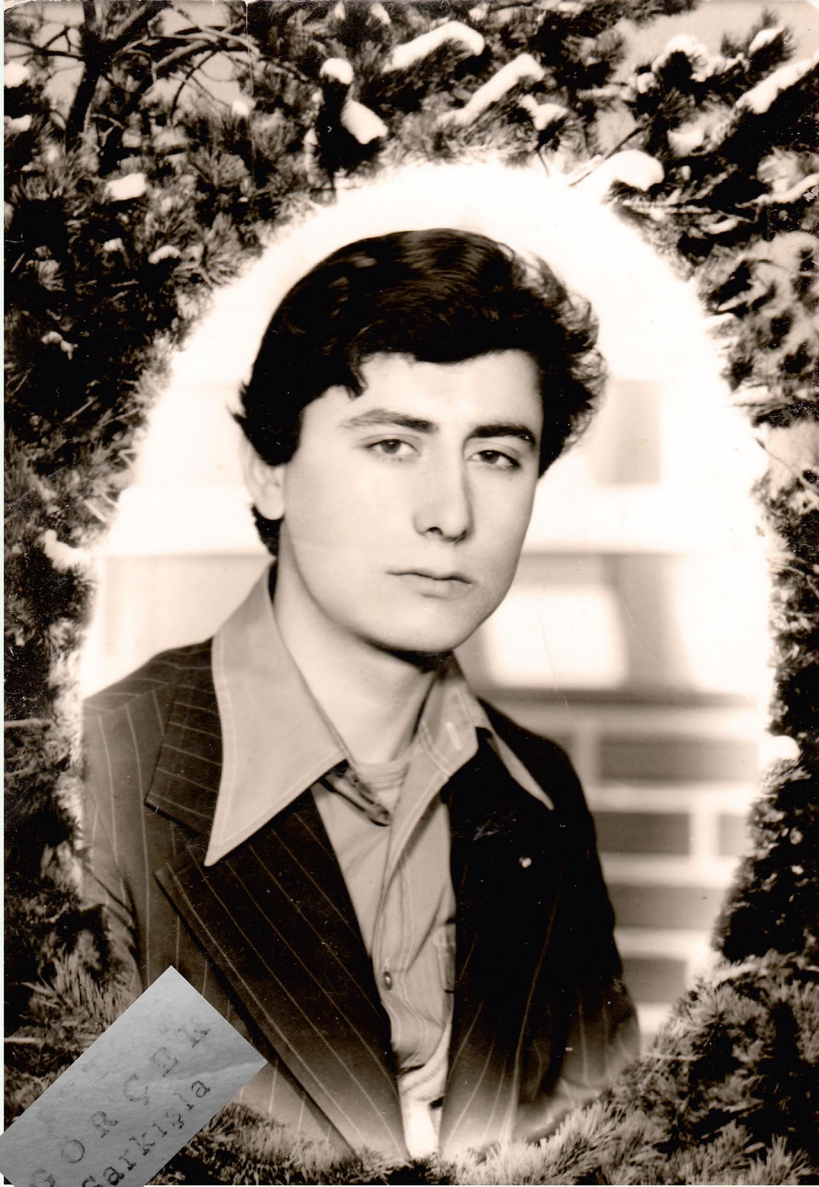

Foto Görçek - Şarkışla Koleksiyonu, Bekir Karadeniz Arşivi.
1970'li yılların başlarında çekildiği belirlenen fotoğraf incelendiğinde
fotoğraf arkasında yer alan kaşede Foto Görçek - Şarkışla ibaresi okunmaktadır.

SONUÇ

Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan fotoğrafhanelerin ve alaminüt fotoğrafçıların tarihî süreci incelendiğinde fotoğrafın icat edildiği yıllara kadar götürülebileceğimiz köklü bir tarih, bizi karşılamaktadır. 1880'li yılların ortalarından itibaren belgelenebilen alaminüt fotoğrafçılar ve fotoğrafhanelerin Sivas'taki varlıkları, Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer vilayetlerinde olduğu gibi gayrimüslim vatandaşlarla kendini göstermiştir. Etkili bir biçimde yaygınlaşan fotoğrafçılık sektörüne 1900'lü yıllardan itibaren Türklerin de dâhil olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında Anadolu'nun diğer vilayetleri de ele alındığında Sivas'ın fotoğrafçılık tarihi açısından fotoğraf noktasında başı çeken bir konumda yer aldığı görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Sivas'taki fotoğrafhane faaliyetlerinin bilgisinin kısıtlı olması ayrıca Erken Cumhuriyet döneminde ticari sicil kayıtlarının düzenli olarak 1920'li yılların sonlarından itibaren tutulması fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan kişilerin belirlenmesini güçleştirmiştir. Ancak günümüze ulaşan fotoğrafhane koleksiyonlarına ait fotoğrafların arkasında yer alan tarihlendirmeler ve fotoğrafhane kaşeleri incelendiğinde bu durum, Erken Cumhuriyet döneminde fotoğrafhane sayısında artış olduğu bilgisine ulaşmamızı sağlamaktadır. Ayrıca bu döneme ait fotoğrafhane koleksiyonları detaylı bir şekilde analiz edildiğinde teknik ve estetik açıdan gelişim kaydedildiği de görülmektedir. Yine bu dönemde fotoğraf malzemelerine ulaşılmasının kolaylaştığı görülmektedir. Erken Cumhuriyet dönemine dair mecmualar ve reklamlar incelendiğinde ise fotoğrafa ilgi duyan amatörlerin dahi Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunabileceği bilgisine ulaşılmaktadır. Bu bakımdan Sivas, fotoğrafçılığın profesyonel ve amatör açıdan rahatlıkla gelişebileceği bir yer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinin güçlü olmasını sağlayan bir diğer etken de fotoğrafçılığı meslek edinen birinci kuşak ve ikinci kuşak ustaların mesleki temellerinin sağlam olması ve bunun yanında mesleki gelişime de açık olmalarıdır. Bu bağlamda Dildilyan Birader Fotoğrafhanesi ile çalışmalar gerçekleştiren Tsolog Dildilyan'ın 1900'lü yılların başında İstanbul'a giderek meşhur Saray Fotoğrafçısı Bogos Tarkulyan'a fotoğraf çektirmesi mesleki açıdan da bilgi alışverişinde buldukları ihtimalini güçlendirmektedir. Bir diğer isim olarak Sivas'ta fotoğrafçılığa merak salmasına rağmen Kayseri'de Foto Zafer Fotoğrafhanesini kuran T. Hayri Tayfur, Sivas'ta Atatürk'ü fotoğraflaması ve Harf Devrimi ile özdeşleşen

fotoğraflar çekmesi açısından önemli bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Sıklıkla Sivas'ı ziyaret eden Tayfur'un Sivas'ın tarihi değerlerini konu edinen fotokart çalışmaları gerçekleştirdiği de görülmektedir. Ayrıca kardeşi Avni Tolgay'ın Sivas'ta fotoğrafhane sahibi olması Avni Bey ve fotoğrafhane çalışanlarının Hayri Tayfur'un tecrübelerinden istifade etmeleri hususunda önem arz etmektedir.

Erken Cumhuriyet döneminde fotoğrafçılık faaliyetlerinde bulunan Hüseyin Uçuk, fotoğrafçılık mesleğinin temellerini İstanbul'da atmıştır. Foto Sadi, Foto Üniversite Rekor gibi dönemin önemli fotoğrafhanelerinde ustalaşan Uçuk, Dolmabahçe Sarayında da bizzat Atatürk'ün fotoğraflarını ve sarayın muhtelif yerlerini de çekmiştir. İstanbul'da edindiği bilgileri Sivas'ta faaliyete geçirdiği Foto Örnek Fotoğrafhanesinde yetiştirdiği çıraklara aktaran Uçuk, 1945 yılı sonrası Sivas fotoğrafhanelerinin bir kısmına teknik ve estetik olarak etki etmiştir. Foto Örnek Fotoğrafhanesinde yetişen çıraklar geleceğin fotoğrafhane sahipleri olarak aynı üslupla fotoğrafçılık mesleğini icra etmişlerdir.

1946 yılı ve sonrasında da gelişimini sürdüren Sivas fotoğrafhaneleri, 1955 yılından itibaren Sivas Fotoğrafçılar Derneği çatısı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Ayrıca bu dönemden itibaren kadın fotoğrafçıların da fotoğrafhanelerde çalışmaya başladıkları görülmektedir. Bu dönem, Sivaslı fotoğrafçıların fon, dekor gibi fotoğrafın kurgusunu ve estetiğini etkileyecek malzemelerin temin edilmesinde hem il dışındaki firmalardan faydalandıkları hem de pratik çözümler bularak kendi dekorlarını yaptıkları dönemdir. Bu yıllar, Sivas'ın ilçelerinde fotoğrafhanelerin sayısının artış gösterdiği bir dönem olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda Sivas'ta fotoğrafçılık faaliyetlerinin bilindiğinden daha eski yıllara dayandığı anlaşılmaktadır. Eserin yazım aşamasında fotoğrafhaneler üzerine derinlemesine araştırma gerçekleştirirken daha önceden kaynaklarda adı geçmeyen birçok fotoğrafhanenin varlığı, yapılan araştırmalar doğrultusunda belgelenmiştir. Hiç şüphesiz bu eserin yayımlanmasının ardından gün yüzüne çıkacak fotoğraf örnekleri ve diğer belgeler ışığında belirlediğimiz tarihlerden çok daha geriye gidilmesi mümkündür. Ek olarak günümüzde ulaşılan bilgi ve belgelerde Sivas'ın fotoğrafhane tarihi açısından hatırı sayılır bir öneme sahip olduğunu gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Başel Fahreddin, (1935). *Sivas Bülteni*, Sivas, Kamil Kitap ve Basımevi.
- Börlük Gülderen, (2014). *Fotoğrafın Serüveni Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Stüdyoların Işığında*, İstanbul, Kapı Yayınları.
- Çalık Ünsal, (2016). *Tarih İçinde Şebinkarahisar*, İstanbul, Emin Yayınları.
- Derman İhsan, (2010). *Fotoğraf ve Gerçeklik*, İstanbul, Pasifik Matbaacılık.
- Diyarbakırlıoğlu Mehmet Ali, (2010). *Kaybolan Meslekler ve Son Ustalar (Cilt 2)*, İstanbul Ticaret Sanayi Odası Yayınları.
- Doğan, N., Ateş, A., Önder, M. (2013). *Darende'de Ticari Hayat*, İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti Darende Kaymakamlığı Yayınları.
- Kablan Nurbanu, (2020). *Gazeteci Enver*, Antalya, Baygeç Yayincılık.
- Kanburoğlu Özer, (2007). *A'dan Z'ye Fotoğraf*, İstanbul, Say Yayınları.
- Kılıç Levent, (2007). *Fotoğrafa Başlarken*, Ankara, Dost Kitapevi Yayınları.
- Marsoobian Tsolag Armen, (2015). *Dildilyan Kardeşler Kayıp Bir Ermeni Evinin Hatıraları Anadolu'da Bir Ermeni Ailenin Fotoğrafları ve Öyküsü, 1881-1923*. İstanbul: Bir Zamanlar Yayıncılık.
- Özendes Engin, (2013). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğrafçılık 1839-1923*, İstanbul, YEM Yayınları.

Tezler

- Ceranoğlu, M. (2016). *Osmanlı Çocuk Kıyafetlerinin (1850-1923) Dönem Fotoğraflarına Dayalı İncelenmesi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikoğlu, V. (2009). *Stüdyo Fotoğrafçılığında Yaratıcılık*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, T. (2002). *İleri Karanlık Oda Teknikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Gazeteler

- Ticaret Ünvanları, (1957, 5 Ağustos). *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, [Ulusal Baskı], s.3.
(10 Nisan 1950). *Ülke Gazetesi*, [Yerel Baskı], s.4.
(4 Mayıs 1940). *Kızılırmak Gazetesi*, [Yerel Baskı], s.4.
(31 Mayıs 1946). *Kızılırmak Gazetesi*, [Yerel Baskı], s.2.

Video Kaynaklar

- Avşar A.(Yönetmen).(2002). *Son Tanıklar Belgeseli: Hüseyin Uçuk* (Yayımlanmamış RöportaJ Kaydı). Türkiye: TRT

Kayıt Defterleri

- Fotoğrafçılar Derneği Üye Kayıt Defteri*. (1955). Sivas
Ticaret ve Sanayi Odası Tüccar Sicil Defteri

İnternet Kaynakları

Blanck M., <http://www.maggiéblanck.com/Azarian/Sivas.html>, Erişim Tarihi:14.06.2020

Eyalet ve Federal Vatandaşlığı Kabul Kayıtları 1794-1943, Newyork.

https://www.ancestry.com/search/categories/40/?name=_Encababian&pg=2, Erişim tarihi: 14.06.2020

Sözlü Kaynaklar

Abbas POLAT

Abdülhamit AVŞAR

Aydın UÇUK

Ayhan İLASLAN

Aysel ÖZER

Ayşe ÇAĞLAR

Bekir PARLAK

Derya ÇAM

Dursun ÇİZER

Elif UÇUK

Emre YILDIRIM

Erdoğan ÖNEMLİBİÇAK

Ersin ÇANAKLITAŞ

Faruk ABURŞU

Faysal ERKOÇ

Fehmi UYSAL

Feyzullah GÖKHAN

Halûk ÇAĞDAŞ

Haluk YAĞCI

Hurşit DURUKAN

Hülya ELMACIOĞLU

Hülya ZÖNGÜR

İhsan AKIN

İhsan ÇALAPVERDİ

İsmet HARAÇCI

Kadir ALPER

Kamil DOĞAN

Kemal ÇAM

Maide ERSİN AYDOĞDU

Makbule CEYLAN

Mehmet Ali ZONTUL

Mehmet KESKİN

Melih ERSİN

Mikail TOGA

Murat CEYLAN

Murat ÇUBUKÇU

Mustafa KALEBAYIR

Mustafa SEYİTOĞLU

Mustafa SOYLU

Muzaffer ERKOÇ

Muzaffer ERKOÇ

Namık YÜKSEL

Necmi ŞAKŞAK

Nevin CEYLAN

Nevzat ÜNALMIŞER

Nilüfer AKTAŞ ZONTUL

Nurbanu KABLAN

Nurhan ÖZDAL

Nuri AKIN

Nusret ÖZER

Oktay KILIÇ

Osman AYDIN

Ozan UÇUK

Remzi BALLYEMEZ

Rukiye UÇUK

Sadık ÖZEN

Semih ERSİN

Serdar Ahmet GÜVENÇ

Servet KÖYLÜ

Sezgin TOSUN

Sinan TUNCAY

Süleyman SARIOĞLU

Taner TOLGAY

Uğur ATEŞ

Vahdet ZÖNGÜR

Vecdi KOLCU

Yücel YÖNAL